CLASSWARDOGZ

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΑΣ

Τιμή 1€

ΤΕΥΧΟΣ 03

ΙΟΥΛΙΟΣ 2015

Πρόσφατο πείραμα απέδειξε περίτρανα ότι ο μαζικός αεροψεκασμός κατόχων μπλε ταυτότητας με μεγάλες δόσεις εθνικοσυναινεσύνης έχει εγγυημένη επιτυχία

Εγώ σας τα 'λεγα, αλλά...

ΕΜΠΡΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΟΙ ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΙ, ΝΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΕΝΟΙ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ: ΜΚΟ: ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ

Η ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΙ ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΤΟΣΟ ΑΓΑΠΗΣΑΜΕ

UNDER JOLLY ROGER – ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΙΕΣ ΤΟΥΣ

ΔΙΠΛΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ, ΚΑΡΤΕΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΧΑΝΤΡΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ

ΑΤΥΠΕΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΦΑΠΕΣ

CLASSWARDOGZ

classwardogz@gmail.com - autonomia71.wordpress.com

Οι **class war dogz** είναι μια αυτόνομη πολιτική ομάδα που δημιουργήθηκε τον Σεπτέμβρη του 2013, μετά από τη συγχώνευση των ομάδων *metro tools* και *σαχ*. Ὡς εργάτες και άνεργοι, στα κεφάλια των οποίων σκάει μία πραγματικότητα που έχει πίσω της σαράντα χρόνια ταξικής ήττας και ειρήνης με τα αφεντικά -έχουμε, με πικρό τρόπο, συνειδητοποιήσει ότι εκεί ακριβώς βρίσκεται η καταγωγή της οικονομικής κρίσης και του νέου ελληνικού φασισμού. Ξέρουμε πια ότι ο μόνος τρόπος να επιβιώσουμε, υλικά και διανοητικά, είναι μόνο μαζί με τους ταξικούς μας συντρόφους και μόνο αν μιλάμε και αν ενεργούμε με τις δικές μας δυνάμεις και για λογαριασμό μας. Μόνο αν προσπαθούμε να βγάλουμε άκρη συλλογικά κι αυτόνομα και ταυτόχρονα, αυτή τη γνώση την κάνουμε δημόσιο λόγο.

Το συγκεκριμένο περιοδικό λοιπόν που κρατάτε στα χέρια σας είναι ένα ακόμη μέσο για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Είναι μέσο για να μιλάμε δημόσια και πολιτικά για την κρίση, για την εργασία, για τη βίαιη αναδιάρθρωση του ελληνικού καπιταλισμού, για τα τεχνολογικά και οργανωτικά εργαλεία με τα οποία τα αφεντικά διαχειρίζονται την υποτίμησή μας, για τον κόσμο που αλλάζει γύρω μας. Ελπίζουμε όσο περνά ο καιρός να το κάνουμε και καλύτερα.

Οι class war dogz βρίσκονται και συζητάνε στην κατάληψη Αρχείο71, στη γωνία Καλλιδρομίου και Ζωσιμάδων 7 στα Εξάρχεια. Το Αρχείο71 είναι ανοιχτό κάθε Πέμπτη 17.00 - 20.00 και Σάββατο 12.00 - 16.00. Οπότε, εάν αυτά που διαβάζετε σας φαίνονται ενδιαφέροντα, ελάτε να τα πούμε από κοντά και να βρείτε και έντυπο υλικό της ομάδας.

Το περιοδικό θα κυκλοφορεί κάθε τρεις μήνες και μπορείτε να το βρίσκετε σε αυτοδιαχειριζόμενους χώρους, στο βιβλιοπωλείο Ναυτίλος και σε περίπτερα των Εξαρχείων.

EDIT

ΜΩΡ' ΔΕ ΓΑΜΙΩΣΤΕ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΟΒΑΡΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ ΣΤΑ ΝΑΙ ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΩΝ ΑΦΕΝΤΙΚΩΝ

Και τώρα που η λαϊκοεθνική εποποιΐα πρόσθεσε άλλο ένα ΟΧΙ στην μεγαλειώδη Ιστορία του Λαού, τώρα που όλοι οι ταγοί του έθνους έβαλαν μπρος την επανασυγκόλληση του εθνικού κορμού... ε, νομίζουμε ότι μπορούμε να πούμε και εμείς την ταπεινή μας άποψη.

Ὁποιος πιστεύει ότι αυτή η εξάμηνη μέρα της μαρμότας (που φαίνεται να συνεχίζεται ακόμα και μετά το δημοψήφισμα που «θα έβαζε τα πάντα στη θέση τους») θα έχει κάποιο αίσιο τέλος, είναι βαθιά νυχτωμένος. Ἠ είναι κάποιος που έχει κάτι να κερδίσει από την όποια έκβαση του ψευτοδιλήμματος. Και αυτοί που έχουν να κερδίσουν δεν είναι άλλοι παρά η μερίδα των ελληνικών αφεντικών που θα βγει πιο ισχυρή από τη «δημιουργική καταστροφή» και την επακόλουθη συγκέντρωση κεφαλαίου. Γενικότερα δηλαδή ο ελληνικός καπιταλισμός που μέσα από αυτή τη διαδικασία θα έχει αποφύγει (για άλλη μια φορά) την υποβάθμισή του στην παγκόσμια διανομή του μέσου ποσοστού κέρδους. Α! Προφανώς και το ελληνικό κράτος, ο αιώνιος υπερασπιστής των αφεντικών μας· ο αναγνωρισμένος διαχειριστής του ελληνικού καπιταλισμού.

Το δημοψήφισμα, με όλη του την ασάφεια, δεν ήταν παρά μια ρητορική ερώτηση δύο σημείων που έθεσε το ελληνικό κράτος στα αφεντικά, τα οποία σφάζονται μεταξύ τους μέσα στην κρίση που βαθαίνει, καθώς και σε όλους όσους σκέφτονται με το μυαλό των αφεντικών. Στο πρώτο σημείο –το αν και με ποιους τρόπους θα επιβιώσει και θα ανακάμψει ο ελληνικός καπιταλισμός- παρόλη την οχλοβοή δεν υπήρχε κανένα δίλημμα, γιατί προφανώς συμφωνούσαν όλοι. Ο ελληνικός καπιταλισμός θα προσπαθήσει να τη βγάλει καθαρή με την παλιά δοκιμασμένη συνταγή: κρατικός προστατευτισμός, αύξηση της παραγωγικότητας μέσω εντασης της εργασίας και βαρβάτη μείωση του εργατικού κόστους. Κοινώς τα αφεντικά συμφωνούσαν να περάσουν και αυτή τη λούμπα με τις πλάτες του κράτους και πατώντας επί πτωμάτων (της εργατικής τάξης, βεβαίως, βεβαίως). Εκεί που το αληθινό δίλημμα προέκυπτε ήταν στο ερώτημα που αφορούσε το ποια αφεντικά θα επιβιώσουν και ποια θα φάνε κατρακύλα. Γιατί όπως και να το κάνεις, η δημιουργική καταστροφή θέλει και θυσίες. Οι επιμέρους ερωτήσεις, λοιπόν, που το «πρώτη φορά Αριστερά» κράτος έβαζε στο τραπέζι, ήταν του τύπου: πώς θα γίνει να πάρουν οι Ἐλληνες εφοπλιστές τα σώβρακα των Γερμανών χωρίς να πληρώνουν φράγκο στο κράτος; Πώς θα γίνει να τη γλυτώσουν οι φαρμακοβιομηχανίες και οι κα-

ταχρεωμένες ιχθυοκαλλιέργειες μέσω του αθάνατου μερκαντιλισμού; Πώς θα γίνει η τουριστική βιομηχανία να παραμείνει ανταγωνιστική μέσω ελαφρύνσεων; Πώς θα γίνει να σώσουν κάποια (όχι όλα) μικρά αφεντικά τις επιχειρήσεις τους, για να εξασφαλιστεί η τόσο χρήσιμη στήριξη των μικροαστών; Γίνεται να γίνει αυτό παραμένοντας στην αγκαλιά και τα προνόμια της Ε.Ε. (και αν γίνεται, με κουρεμένο χρέος περικαλώ); Και, τέλος· ποιους και σε τι ποσοστό από τους παραπάνω θα φάει η μαρμάγκα;

Όλα αυτά τα καυτά ερωτήματα αποκτούν τη βαρύτητα που τους αρμόζει μέσω της παρακάτω νοητής εικόνας. Αφρισμένα σκυλιά γυρνοβολάνε γύρω από την καμπούρα μας ουρλιάζοντας εν χορώ «να δούμε ποιος, ποιος, ποιος θα φαγωθεί».

Για την εργατική τάξη τώρα, αν ποτέ της απευθύνονταν κάποιες ερωτήσεις, αυτές θα ήταν του τύπου: να πέσει κι άλλο ο μισθός λόγω μέτρων ή λόγω υποτίμησης του (ολόφρεσκου) νομίσματος; 200 ευρώ σύνταξη στα 70 και αν, ή 2 δις δραχμές (που θα έχουν την ίδια αξία); 12ωρο, εξαήμερο, ανασφάλιστος λόγω «μνημονίου» ή λόγω «κατάρρευσης του ασφαλιστικού»; Αργός ψόφος γιατί δεν παίζουν φάρμακα ή γιατί δε στα γράφει το ΙΚΑ; Αλλά ευτυχώς για τις ευαίσθητες ψυχές μας, ποτέ δεν μας έγιναν τέτοιες δύσκολες ερωτήσεις.

> η εργατική τάξη δεν απαντάει σε ερωτήσεις που της έχουν βάλει τα αφεντικά

Είναι κάτι περισσότερο από προφανές ότι σε αυτόν τον διάλογο που έχει ανοίξει εδώ και καιρό το ελληνικό κράτος με τα εθνικά αφεντικά υπάρχει ένας μεγάλος απών. Η αφεντιά μας. Η εκκωφαντική σιωπή της εργατικής τάξης είναι ακριβώς αυτή που κάνει δυνατή την παραπάνω εικόνα. Με δεδομένη λοιπόν την απουσία του μόνου πράγματος που μπορεί ποτέ να αποτελέσει τον εσωτερικό εχθρό σε τέτοια όμορφα σχέδια, το ελληνικό κράτος χαράσσει τα τελευταία 5-6 χρόνια με πειραματισμούς και ελιγμούς στρατηγικές και τακτικές για την επίτευξη του παραπάνω στόχου (ναι εκείνου για τον οποίο κανείς δε διαφωνεί). Πρώτα, κάτω από τις ταμπέλες όπως «τεχνοκρατική κυβέρνηση» και «κυβέρνηση της δεξιάς» κατάφερε να ελιχθεί μέσα στα πλαίσια της «ευρωπαϊκής οικογένειας» και να μειώσει όσο μπορούσε τις «δημόσιες δαπάνες» και το εργατικό κόστος –δηλαδή να κόψει μισθούς, συντάξεις, επιδόματα και να αυξήσει οριζόντια τους φόρους- χωρίς να αποκλίνει από τον αρχικό στόχο. Κατόπιν, όταν η ταξική κάθοδος άρχισε να προκαλεί ρωγμές στον συμπαγή εθνικό κορμό και οι διάφορες πιρουέτες απέναντι στα ανταγωνιστικά κράτη συνάντησαν το πολιτικό τους όριο, ανέλαβε το κράτος της Αριστεράς να φέρει εις πέρας το δύσκολο έργο. Επανακόλληση του εθνικού κορμού και χάραξη νέας στρατηγικής με αδαμάντινη προσήλωση στον ίδιο στόχο. Το αν αυτό επιτευχθεί τελικά μέσα ή έξω από τα ασφυκτικά πλαίσια των «εταίρων», αλλά και τα προνόμια που προσφέρει η ευρωζώνη, δεν έχει τεράστια σημασία.

Όπως έχει αποδείξει η πικρή ιστορία αυτού του τόπου, όπου δε φτάνει το δεξιό κράτος, φτάνει το αριστερό. Έτσι, η «πρώτη φορά αριστερο-φασιστο-δεξιά» κυβέρνηση φάνηκε πολύ πιο αποτελεσματική όσον αφορά την συντονισμένη συσκότιση μέσω των ΜΜΕ για την αληθινή φύση του ερωτήματος (τα αφρισμένα σκυλιά που λέγαμε) και την οργάνωση του εθνικού εσμού πίσω από τα δίκια του ελληνικού κεφαλαίου. Με το υπέρτατο δε όπλο του λαού νομιμοποιήθηκε και η καταστολή που προβλέπεται για όσα ελάχιστα πρόβατα δεν ψήνονται για το εθνικό μαντρί· και όχι μόνο. Δόθηκε επίσης η απαραίτητη συναίνεση και στήριξη για την υπέρτατη κρατική στρατηγική «χώσου σε πόλεμο να δεις άσπρη μέρα», που μεταξύ μας το αριστερό κράτος φαίνεται να δουλεύει με πολύ περισσότερη συνέπεια. Με την ευρύτερη γειτονιά μας να βρωμάει κάθε μέρα και πιο πολύ μπαρούτι, παίζει οι μπάτσοι που αρχίζουν πάλι και πολλαπλασιάζονται να είναι το λιγότερο από τα προβλήματά μας.

Τέτοια είναι η κατάσταση και ειναι ενδεικτική του ότι η εργατική τάξη αδυνατεί να γίνει κομμάτι του διαλόγου. Αλλά ας μην παρεξηγηθούμε. Όταν μιλάμε για συμμετοχή στο διάλογο δεν εννοούμε επουδενί ότι πρέπει να απαντήσουμε στα παραπάνω ερωτήματα. Κάθε άλλο. Κατά την ταπεινή μας άποψη, η εργατική τάξη (όταν αρχίζει και αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως τέτοια) δεν απαντάει σε ερωτήσεις που της έχουν βάλει τα αφεντικά και πολύ περισσότερο, δεν απαντάει με τις μαλακισμένες απαντήσεις που της σερβίρουν. Απεναντίας, δουλειά της είναι να εμφανίζεται κάθε φορά ως ο εσωτερικός εχθρός που μετατρέπει τα σχέδια των αφεντικών σε προβληματικές ασκήσεις επί χάρτου.

Σε τέτοιες ερωτήσεις, λοιπόν, θα έπρεπε να είναι πολύ απλή η απάντηση. Στα «ναι» ή «όχι» των αφεντικών και του κράτους η απάντηση είναι «ΡΕ ΔΕ ΓΑΜΙΕΣΤΕ!» με κεφαλαία γράμματα.

εφημερίδεςςςς ...είδες;

31-5-2015

ΠΟΙΟ ΑΤΥΧΗΜΑ;

Στα ΕΛΠΕ οι εργάτες δουλεύουν 12ωρα ή και 16ωρα, παίρνουν 3,8 ευρώ την ώρα, κάποιοι (κυρίως μετανάστες) προσλαμβάνονται για ένα μήνα από εργολαβική εταιρεία για να κάνουν τη βρωμοδουλειά της συντήρησης των εγκαταστάσεων, και καμιά φορά πεθαίνουν από εγκαύματα. Ε, τι να κάνουμε; Ο όμιλος Λάτση και το ελληνικό δημόσιο, οι ιδιοκτήτες των ΕΛΠΕ, που είδαν τα κέρδη τους να εκτοξεύονται στα χρόνια της κρίσης, πιέζονται από τη Μέρκελ και γι' αυτό έχουν μειώσει το προσωπικό με αποτέλεσμα όσοι έχουν απομείνει να τρέχουν και να μη φτάνουν. Γι' αυτό έχουν περιορίσει και τα «δαπανηρά» μέτρα ασφάλειας και πάει λέγοντας. Θέλουν να αγιάσουν και δεν τους αφήνει ο Σόιμπλε.

11-5-2015

ΟΥΤΕ ΚΑΝ 20.000 ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ

Μόνο στο λεκανοπέδιο της Αθήνας, οι άστεγοι ξεπερνούν τους 17.000. Δεν πειράζει, όμως, έχουμε μιλιούνια ψυχολόγους και κοινωνιολόγους, όπως και αμέτρητες ΜΚΟ που σύμφωνα με την κυρία υπουργό Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Θεανώ Φωτίου, θα τους φροντίσουν. Σε αυτές τις ωραίες ταξικές κοινωνίες, δεν σταματάς ποτέ να προσφέρεις: αν είσαι άστεγος, θα μετατραπείς σε αντικείμενο διαχείρισης και πρώτη ύλη για τους «κοινωνικούς επιστήμονες» που με τη σειρά τους θα φάνε κανένα ΕΣΠΑ που με τη σειρά του θα δημιουργήσει «νέες ευκαιρίες» για την «περιποίηση» ακόμα περισσότερων αστέγων.

30-6-2015

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑΚΙΑ ΠΑΝΕ ΚΙ ΕΡΧΟΝΤΑΙ

Ο επικεφαλής της Ένωσης Αυτοκινητοβιομηχανιών της Τσεχίας, Μάρτιν Τζαν, δείχνει ξενερωμένος: «Οι δαπάνες προσωπικού στην Κίνα αυξάνονται και σε συνδυασμό με τις μεγάλες αποστάσεις μεταφοράς και αποθήκευσης εξαρτημάτων δεν προκύπτουν τα ίδια πλεονεκτήματα από τα μέσα παραγωγής σε σχέση με προηγούμενα έτη». Κοίτα κάτι πράγματα! Οι «λύσεις» των αφεντικών δεν είναι παντοτινές. Πριν από τριάντα και βάλε χρόνια, πολλές από τις αυτοκινητοβιομηχανίες της Ευρώπης αναζήτησαν άλλη «εύφορη γη» για τα εργοστάσιά τους. Δεν έφυγαν ελαφρά τη καρδία, αλλά εξαναγκάστηκαν να το κάνουν. Σε μεγάλο βαθμό λόγω των εργατικών αγώνων των δεκαετιών '60-'70. Σήμερα, κάποιες ξανασκέφτονται το ενδεχόμενο της επιστροφής, μερικών μονάδων, σε ευρωπαϊκό έδαφος. Σου λέει από το '70 μέχρι σήμερα έχει πέσει αρκετό τσιμέντο στις εργασιακές σχέσεις...

4-7-2015

ΤΙ ΣΟΥ ΖΗΤΑΩ, ΡΕ ΑΦΕΝΤΙΚΟ; ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΚΟΥΒΕΝΤΑ...

Σύμφωνα με ηλεκτρονική έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 1.000 εργαζόμενοι, υπάρχει πρόβλημα επικοινωνίας και κατανόησης μεταξύ υπαλλήλων και προϊσταμένων. Όπως διαβάζουμε στην *Καθημερινή* που πάντοτε προβάλλει τέτοιες έρευνες και προτείνει συνεχώς λύσεις στα αφεντικά (αλλά πού αυτά...), οι προϊστάμενοι δεν είναι αρκετά φιλικοί κι ανθρώπινοι με τους υπαλλήλους τους, πολλές φορές δεν ξέρουν καν τα ονόματά τους, δεν τους επιβραβεύουν και δεν αναγνωρίζουν τις προσπάθειές τους. Δεν αφήνουν, βρε αδερφέ, «ένα σημείωμα με το "Ευχαριστώ!" γραμμένο με έντονο χρωματιστό μολυβί επάνω στο γραφείο του καλού εργαζομένου». Λοιπόν, για να το ξεκαθαρίσουμε: οι προϊστάμενοι δεν είναι φίλοι μας, αγαπημένοι μας ή κάτι παρόμοιο. Είναι εκείνοι που μεταφέρουν τις εντολές του αφεντικού σε εμάς. Είναι εκείνοι που μας επιβλέπουν, μας ελέγχουν ανά πάσα στιγμή, μας ενημερώνουν ότι θα αργήσουμε να πληρωθούμε γιατί «αυτό το μήνα η εταιρεία μας δεν πήγε καλά» και που μια ωραία πρωία μάς ανακοινώνουν ότι απολυόμαστε. Άλλοτε μας βρίζουν, άλλοτε μας μιλάνε ευγενικά· άλλοτε μας αγνοούν, άλλοτε μας «θαυμάζουν για τις ικανότητές μας». Πάντοτε όμως ψάχνουν τον καλύτερο τρόπο για να είμαστε πιο παραγωγικοί.

4-7-2015

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ, ΣΚΟΤΑΔΙ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΣ

Από τη μέρα που ανακοίνωσε ο «πρώτη φορά Αριστερά» ότι θα γίνει δημοψήφισμα, ο σουρεαλισμός ανέβηκε πολλά επίπεδα σε αυτή τη χώρα. Κάθε πιθανό και απίθανο σενάριο επιστρατεύθηκε για να στηθεί το σκηνικό της αποκάλυψης. Ο φόβος είναι η ευθεία οδός που οδηγεί στην παράλυση της όποιας διανοητικής λειτουργίας κι αυτό είναι γνωστό από παλιά. Και λες εντάξει, δεν θα ανοίξω την τηλεόραση γιατί μπορεί να με πιάσει από το λαιμό ο Πρετεντέρης. Ας ανοίξω μια εφημερίδα. Και να, πετάγεται μπροστά σου η *Καθημερινή* να μοστράρει το Σχέδιο Μέτρων Εκτακτης Ανάγκης (ΣΜΕΑ) που «εφαρμόζεται από την Επιτροπή Διαχείρισης Σοβαρών Διαταραχών Εφοδιασμού με την υποστήριξη των αρμόδιων υπηρεσιών των υπουργείων Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομικών, Εσωτερικών, Εθνικής Αμυνας, Οικονομίας, Υποδομών Ναυτιλίας και Τουρισμού» και προβλέπει

Λεξικό της Κρίσης

μεταξύ άλλων περιορισμούς στις μετακινήσεις λόγω έλλειψης καυσίμων, περιορισμούς του δημόσιου φωτισμού για την εξοικονόμηση ενέργειας. Είπαμε, μιλάμε για την προετοιμασία του ελληνικού κράτους να αντιμετωπίσει μια περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Τώρα είμαστε ακόμα μια ωραία ατμόσφαιρα...

6-7-2015

ΑΝΤΑΡΤΗ ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗ, ΒΑΛΕ ΣΤΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΔΥΝΑΜΙΤΗ

Η *Αυγή* εξυμνεί τα σούπερ μάρκετ Σκλαβενίτη κι εμείς αντιγράφουμε με τρεμάμενο χέρι: «Την ίδια ώρα που τα κανάλια έφτιαχναν σκηνικά τρόμου, με επιχειρήσεις που κλείνουν κι επιχειρηματίες που μεταναστεύουν, την ίδια ώρα που επιχειρήσεις απειλούσαν μεροκαματιάρηδες, ο Σκλαβενίτης είπε Όχι στον δωσιλογισμό τού σήμερα. Μπράβο του». Μπράβο, λοιπόν, στο αγνό αφεντικό που κάνει τους αριστερούς περήφανους και τους δίνει την ευκαιρία να κυλιστούν στο βούρκο χωρίς ενοχές. Μπράβο και στους αριστερούς που δεν έχουν αγκυλώσεις κι αναγνωρίζουν τους προκομμένους εργοδότες που κρατάνε ψηλά το λάβαρο του πατριωτισμού.

Αυξημένο κόστος εργασίας:

Ο Έρι γεννήθηκε το 1995 στην Αθήνα. Από τότε μέχρι σήμερα ζει στην Κυψέλη. Είναι είκοσι χρόνων, αλλά έχει ήδη προλάβει να κάνει πέντε έξι σκατοδουλειές. Ξεκίνησε να δουλεύει το 2009 κι όλα τα αφεντικά τού έλεγαν πάντα τα ίδια: «οι μισθοί στην Ελλάδα είναι πολύ υψηλοί, γι' αυτό πάμε από το κακό στο χειρότερο και σε λίγο θα γίνουμε Αλβανία». Ο Έρι δεν έχει πάρει ποτέ πάνω από 15 ευρώ μεροκάματο, ούτε στο περίπτερο, ούτε στο μανάβικο, ούτε στο φούρνο, ούτε στο συνεργείο, ούτε στην αποθήκη. Και ξέρει ότι ούτε ο πατέρας του ούτε η μητέρα του που μια ζωή τους θυμάται να δουλεύουν, έχουν βγάλει πάνω από 600 ευρώ το μήνα· με δεκάωρο, εφταήμερο, εννοείται. Γι' αυτό κι όταν ακούει ότι η βασική αιτία της κρίσης είναι το αυξημένο κόστος εργασίας κι η καλοπέραση των προηγούμενων δεκαετιών, νιώθει να τον προσβάλουν ξανά και ξανά.

Ο Έρι δεν τα έχει βάλει με την κρίση, δεν έχει μελαγχολία όπως οι περισσότεροι συνομήλικοί του, δεν σκέφτεται να πάει στην Αγγλία για μεταπτυχιακό και να μείνει εκεί· για να βρει τη ζωή που του αξίζει. Άλλωστε, ο Έρι εκτός από λεφτά, δεν έχει ούτε χαρτιά. Δεν μπορεί να φύγει, δεν μπορεί να κάτσει εδώ και να ιδρύσει start up για να αρέσει στην *Καθημερινή*, δεν μπορεί να περιμένει να φτιάξουν τα πράγματα για να τακτοποιηθεί. Μπορεί μόνο να τρέχει για ένα κωλομεροκάματο, να διαπραγματεύεται με το κάθε αφεντικό για τα ένσημα που τόσο χρειάζεται για να ανανεώσει την άδεια παραμονής, να αγχώνεται για το τι θα κάνει σε περίπτωση που αυτός ή κάποιος από τους γονείς του αρρωστήσουν. Γιατί η οικογένεια του Έρι δεν έχει 20.000 στην τράπεζα για μια ώρα ανάγκης, δεν θα προσλάβει «μια γυναίκα» να φροντίζει τον άρρωστο, δεν έχει καν αυτοκίνητο για να πάει γρήγορα στο νοσοκομείο.

Με άδειες τσέπες, άγχη, φόβους, βρισίδια με τους ρατσιστές στην πλατεία, σπρωξίματα με τους μπάτσους σε κάθε προσαγωγή -γιατί δεν φτάνει που δεν έχει μπλε ταυτότητα, ο Έρι αράζει στο παρκάκι, πίνει κανέναν μπάφο, χορεύει και κάνει πολλή φασαρία, ρε παιδί μου- κυλάει η καθημερινότητα του Έρι. Αλλά ο Έρι δεν μυξοκλαίει, δεν πενθεί για τη ζωή που δεν έζησε, δεν προβληματίζεται μήπως τελικά όντως έχουν δίκιο τα αφεντικά κι οι εφημερίδες για το πόσο υψηλοί είναι οι μισθοί. Γιατί ο Έρι θυμάται. Θυμάται τον πατέρα του να δουλεύει 12ωρο και να το βουλώνει όταν το αφεντικό του έλεγε «ή παίρνεις το εικοσάευρο ή φωνάζω τους μπάτσους». Θυμάται τη μητέρα του να να πλένει χιλιάδες σκαλιά -όταν είχε πάει με το σχολείο στο Ναύπλιο, είχε κάνει εμετό μόλις είδε το Παλαμήδι και κανείς δεν καταλάβαινε «τι έπαθε το παιδί»- και πάντα να πρέπει να πλύνει μερικά ακόμα για να βγει το νοίκι. Και δεν θυμάται καμία εποχή ευημερίας, ξεγνοιασιάς και σπατάλης.

Ο Έρι δεν έχει κοινό παρελθόν ούτε κοινές αναμνήσεις με τη μεσαία τάξη.

ΕΜΠΡΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΟΙ ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΕΝΟΙ

ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

«Είμαστε εργάτες και άνεργοι, στα κεφάλια των οποίων σκάει μία πραγματικότητα που έχει πίσω της σαράντα χρόνια ταξικής ήττας και ειρήνης με τα αφεντικά μας», με αυτόν τον τρόπο περιγράφουμε την αφεντιά μας στις σελίδες αυτού του περιοδικού και γι'αυτό το λόγο προσπαθούμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει γύρω μας στους ενδιαφέροντες αυτούς καιρούς της κρίσης. Για εμάς λοιπόν, μια πλευρά αυτής της σαραντάχρονης ήττας είναι και οι παραδοσιακοί τρόποι που έχει η εργατική τάξη να οργανώνεται συλλογικά και να δρα στους χώρους εργασίας της.

Ενώ λοιπόν σήμερα η εργατική μας δύναμη και ο τρόπος αναπαραγωγής μας έχουν υποτιμηθεί, η συνδικαλιστική οργάνωση παραμένει στάσιμη και τα σωματεία δεν αποτελούν πεδία εμπιστοσύνης και οργάνωσης της εργατικής τάξης. «Ξεπουλημένοι μεγαλοσυνδικαλιστές, σωματεία-σφραγίδα, συντεχνιακά, διαβρωμένα από τις πολιτικές παρατάξεις», είναι μερικές από τις απόψεις της εργατικής τάξης για το συνδικαλισμό. Πολλοί από τους αναγνώστες μας θα έχουν ζήσει την εμπειρία των βαρετών «μαζικών απεργιακών κινητοποιήσεων», οι οποίες βέβαια τον τελευταίο καιρό δεν είναι και τόσο μαζικές. Μέσα σε όλα αυτά, τα αφεντικά προσπαθούν να μας πείσουν ότι οι μνημονιακές πολιτικές είναι αυτές που ευθύνονται για την αποδυνάμωση του συνδικαλιστικού κινήματος.

Εμείς από την άλλη, σε αντίθεση με τα αφεντικά, υποστηρίζουμε ότι η επονομαζόμενη συνδικαλιστική κρίση, η σχέση δηλαδή της εργατικής τάξης με τα σωματεία, δεν είναι ένα ζήτημα που προέκυψε την εποχή της τρόικας μα έχει μακρύ παρελθόν. Οι τρόποι συλλογικής οργάνωσης στους χώρους εργασίας κατά τη γνώμη μας ηττήθηκαν και μικροαστικοποιήθηκαν την περίοδο της μεταπολίτευσης, κάτι που άλλωστε συνέβη και σε μια μεγάλη μερίδα της εργατικής τάξης. Στις γραμμές που ακολουθούν δεν θα επιδιώξουμε σε καμία περίπτωση να προτείνουμε έναν άλλον τρόπο συνδικαλιστικής οργάνωσης ή έστω ένα σπιντάτο αίτημα για να πάρουμε μπρος, πολύ απλά γιατί δεν γνωρίζουμε κάτι τέτοιο. Γι' αυτό που είμαστε σίγουροι όμως είναι ότι το «κίνημα» βρίσκεται στην τωρινή του κατάσταση και αδυνατεί να καταλάβει τις απανωτές σφαλιάρες που τρώει, γιατί τα τελευταία 30 χρόνια ήταν «καλά μαθημένο» να βλέπει παντού νίκες.

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ, Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ από τους ταξικούς αγώνες....

Μεταξύ του 1974-76 ιδρύθηκαν εργοστασιακά σωματεία σε μεγάλες βιομηχανίες όπως είναι η Pitsos, η Ιζόλα, η Λάρκο. Να θυμίσουμε ότι αυτά τα σωματεία, με τις όποιες αδυναμίες τους, δημιουργήθηκαν λίγο μετά τη δικτατορία και οι εργάτες που ήταν οργανωμένοι σε αυτά είχαν νωπές στη μνήμη τους τόσο την κοινωνική εμπειρία του εμφυλίου πολέμου όσο και τις ταραχές της δεκαετίας του 1960.

Με το τέλος αυτών των γεγονότων οι φιγούρες εκείνες της εργατικής τάξης που όλο αυτό τον καιρό δεν μπορούσαν να ανασάνουν, συγκεντρωμένοι τώρα κατά δεκάδες στις βιομηχανίες βγήκαν στο προσκήνιο:

> κεντρικός στόχος τους ήταν η αλλαγή αυτού του καθεστώτος, η βελτίωση των συσχετισμών μέσα στο εργοστάσιο, η κατάκτηση κάποιων δημοκρατικών ελευθεριών, η κατάκτηση του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης της τιμής της εργατικής δύναμης [...]. Επίσης το εργοστασιακό κίνημα ανέπτυξε πρωτότυπες μορφές αγώνα προσαρμοσμένες στο εργοστάσιο, όπως επιβράδυνση της παραγωγής αιφνιδιαστικές στάσεις απεργίας.[1]

Δεν είναι τυχαίο ότι στα μέσα της δεκαετίας του 1970 ταξικοί αγώνες ξέσπασαν στις οικοδομές, στα ναυπηγεία, στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις. Κι εκείνο που ένωνε αυτούς τους εργάτες σε μία και ενιαία εργατική τάξη ήταν ακριβώς αυτή η μνήμη των ταξικών αντιθέσεων και αγώνων των προηγούμενων δεκαετιών. Το ελληνικό κράτος είχε προβλήματα εσωτερικής συνοχής και κοινωνικών αντιθέσεων, τόσα προβλήματα που ο περίφημος εθνικός κορμός, όπως συχνά αναφέρουμε που επετεύχθη σταδιακά κατά τη μεταπολίτευση ήταν κάπως χλωμό να πάρει σάρκα και οστά εκείνη την περίοδο. Ήταν δύσκολο, όσο αυτές οι φιγούρες της εργατικής τάξης αλλά και οι τρόποι συλλογικής οργάνωσης στους χώρους εργασίας δεν ελέγχονταν και δεν μεσολαβούνταν από κομμάτια του κράτους.

...στη μεσολάβηση

Τα αφεντικά επειδή κι αυτά είχαν πρόσφατα στη μνήμη τους την «κομμουνιστική απειλή», δεν έκατσαν με σταυρωμένα χέρια. Με το τέλος της δικτατορίας φρόντισαν να κόψουν κάθε φόρα εργατικής οργάνωσης με την ψήφιση του περιβόητου ν. 330/1976. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι ο νόμος αυτός νομιμοποιούσε την ανταπεργία με απεργοσπαστικούς μηχανισμούς, απαγόρευε την πολιτική απεργία, περιόριζε τη δυνατότητα συμμετοχής νέων στα σωματεία και γενικότερα ποινικοποιούσε κάθε κίνηση της εργατικής τάξης. Αυτός ο νόμος λοιπόν και η

απαγόρευσή του ήταν η αρχή αυτής της μεσολάβησης. Μεγάλο ρόλο έπαιξε βέβαια η αριστερά, η οποία μετά τη νομιμοποίησή της έστρωσε το δρόμο για τον έλεγχο των ταξικών αγώνων. Αν λοιπόν γκουγκλάρει κανείς στο internet για το κκε και ανοίξει την πρώτη σελίδα «Wikipedia» στην στήλη μεταπολίτευση θα διαβάσει τα εξής:

> Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974 η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή νομιμοποίησε το ΚΚΕ. Το 1974 το ΚΚΕ, η ΕΔΑ και το ΚΚΕ εσωτερικού συμμετείχαν από κοινού στην εκλογική διαδικασία ως Ενωμένη Αριστερά λαμβάνοντας ποσοστό 9,47% [...]
>
> Κεντρικό σύνθημα αυτής της περιόδου υπήρξε η Αλλαγή, που ερμηνευόταν ως ένα στάδιο δημοκρατικού μετασχηματισμού που υπό προϋποθέσεις θα οδηγούσε στον σοσιαλισμό.

ΑΙΜΑΤΗΡΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΜΑΝΤΟΥΔΙ

5.000 ἀπεργοὶ ἀντιμέτωποι μὲ δυνάμεις Χωροφυλακῆς

ΠΟΛΛΕΣ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΑΠΕΡΓΙΑ

30 Μαρτη 1976

Στις 30 Μάρτη του 1976, 5.000 εργάτες στα μεταλλεία του Σκαλιστήρη στο σημερινό δήμο Κηρεως ξεκίνησαν απεργία με αφορμή τις μαζικές απολύσεις εργαζομένων. Την τρίτη ημέρα της απεργίας, το βράδυ, ξέσπασαν άγριες συγκρούσεις. Απεργοί και κάτοικοι γειτονικών χωριών από τη μία και δυνάμεις της Χωροφυλακής από την άλλη.

Το κκε πλέον ήταν ένα νόμιμο κόμμα, πράγμα που συνεπάγεται ότι ήταν κομμάτι του κράτους και επομένως είχε πρόσβαση στον κρατικό πλούτο. Το αντάλλαγμα αυτής της διαδικασίας ήταν η μεσολάβηση των ταξικών αντιθέσεων με σκοπό την ταξική ειρήνη. Ο τρόπος που προσπάθησε να το πετύχει ήταν πέρα από το να καταγγέλλει και να αγωνίζεται για την αποχουντοποίηση του συνδικαλισμού, για περισσότερες δημοκρατικές ελευθερίες στα σωματεία και για την κατάργηση του περιβόητου νόμου, ήταν να προσπαθεί να διεισδύσει στη ΓΣΕΕ και στα επιχειρησιακά σωματεία, πάντοτε με σκοπό τον έλεγχό τους ή όπως έλεγε και το κεντρικό του σύνθημα τότε: να φέρει την «αλλαγή». Για να μη νομίζετε ότι είμαστε τίποτα αντικομμουνιστές και τα βγάζουμε από την κούτρα μας, δείτε την κριτική που γίνεται από το περιοδικό «θέσεις, τ. 2» το 1983 και τον Τάκη Καναβάρο στο κκε και την αριστερά:

> Το κράτος από τα μεταπολιτευτικά χρόνια προσπαθούσε να βρει τρόπους η εργατική τάξη να το εμπιστευθεί.

> Κάθε άλλο. Η παρέμβαση της Αριστεράς μετά τη μεταπολίτευση δεν επιδιώκει να υπονομεύσει και να ανατρέψει την κεφαλαιοκρατική εξουσία (αίτημα που αντικειμενικά εγγράφεται στον ορίζοντα των εργατικών αγώνων). Αντίθετα συνηγορεί στα στρατηγικά οράματα της αστικής πολιτικής εξουσίας για «οικονομική ανάπτυξη», «άνοδο της παραγωγικότητας», «αρμονική συνεργασία» κεφαλαίου και εργασίας, οικοδόμηση ενός «κράτους δικαίου».

Βέβαια εδώ συγκαταλέγει και το πασοκ στα αριστερά κόμματα, όμως εκεί που πρέπει να εστιάσουμε είναι στο ότι το κράτος δικαίου πάει παρέα με την άνοδο της παραγωγικότητας και την αρμονική σχέση κεφαλαίου εργασίας. Και συνεχίζει λέγοντας:

> Καθ' όλη τη διάρκεια της μεταπολιτευτικής περιόδου, απέναντι στο οργανωμένο δίκτυο του κρατικού συνδικαλισμού (χουντοδεξιά διοίκηση, εργατοπατέρες, σωματεία σφραγίδες, εργατική Εστία, ΟΔΕΠΕΣ...) και στο θεσμικό πλαίσιο που φαλκίδευε τα συνδικαλιστικά δικαιώματα (Ν 330 76) η πολιτική της Αριστεράς υπήρξε από τη μια πλευρά: συνεχείς καταγγελίες που καλούσαν για μια προσήλωση σε κάποιες «δημοκρατικές αρχές» και από την άλλη: νομιμοποίηση των διαδικασιών της ΓΣΕΕ μέσα από τη συμμετοχή της σ' αυτές. [...]
>
> Έτσι, τα προβλήματα του συνδικαλισμού, δεν ήταν για την Αριστερά οι συγκεκριμένοι όροι της ταξικής αντίθεσης εργασίας κεφαλαίου αλλά η αμφισβήτηση της γνήσιας εκπροσώπησης από κάποιους εργατοκάπηλους: «αξίωση μας είναι ο πραγματικός διάλογος κυβέρνησης εργοδοσίας με γνήσιους εκπροσώπους των εργαζομένων, με τις συνεργαζόμενες οργανώσεις μας, τα ΣΑΔΕΟ» (Ριζοσπάστης 1/4/80). [...] Αν λοιπόν υπάρχει όπως μας λένε γνήσια εκπροσώπηση, τότε παραμερίζονται οι ανταγωνιστικές αντιθέσεις και διεκπεραιώνεται ο ουσιαστικός διάλογος κεφαλαίου εργασίας.[2]

Όπου λαλούν πολλοί κοκόροι

Η αριστερά λοιπόν προσπαθούσε να πείσει κομμάτια του κράτους ότι μπορούσε να εγγυηθεί την ομαλή λειτουργία της καπιταλιστικής παραγωγής, όχι πια ως εχθρός της αστικής τάξης που «αναζητούσε την εξουσία» αλλά ως γνήσιος εκπρόσωπος των εργαζομένων μέσω των συνδικαλιστικών ενώσεων παραμερίζοντας τις ανταγωνιστικές αντιθέσεις κεφαλαίου εργασίας. Κάνει λόγο για «εργατοκάπηλους» που καπηλεύονται τους αγώνες της εργατικής τάξης και που κατά το κκε, ήταν το πασοκ. Γενικά, θα λέγαμε, ότι τη δεκαετία του 1980 αυτοί οι δύο «εκπρόσωποι του λαού» πλακώνονταν στα ΔΣ των συνδικαλιστικών ενώσεων για το ποιος θα κυριαρχήσει. Τσακωμός που έγερνε προς την πράσινη μεριά. Το κράτος από τα μεταπολιτευτικά χρόνια προσπαθούσε να βρει τρόπους να το εμπιστευθεί η εργατική τάξη. Επεδίωκε, για το συμφέρον του σαφώς, να παραγκωνίσει λίγο τη λειτουργία του αστυνομικού κράτους και τη φιλολογία περί «κομμουνιστικής απειλής». Αυτήν τη διαδικασία ούτε η δεξιά μπορούσε να την πετύχει, ούτε όμως και η αριστερά εξαιτίας του παρελθόντος της. «Σαν από μηχανής θεός λοιπόν το πασοκ, ως νέο κόμμα, έφερε την «αλλαγή» και έφτιαξε το κράτος των εργοδοτών και της εργασίας».[3]

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΕΙ...

Με πρόσχημα τις δημοκρατικές ελευθερίες, το κράτος κατήργησε τον ν. 330/1976 και έφτιαξε ένα νομικό οπλοστάσιο, ασφυκτικό όμως ως προς την σωματειακή οργάνωση, με τον νόμο που τον διαδέχθηκε, το ν. 1264 82. Ας δούμε πώς περιγράφεται η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του πασοκ και ο παραπάνω νόμος:

> οι κρατικές παρεμβάσεις στα εσωτερικά των συνδικάτων εξακολουθούν να λαμβάνουν χώρα επειδή η πτώση της δικτατορίας δεν συνοδεύτηκε από την αποκατάσταση της ομαλότητας του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, κάτι το οποίο επετεύχθη με τον (ν. 1264 82) που ψήφισε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ καταργώντας το νόμο του '76. Έτσι τα συνδικάτα μπόρεσαν να προβούν σε εκκαθάριση των συνδικαλιστικών μη-

τρώων από σωματεία- σφραγίδες και στην οργάνωση γνήσιου συνεδρίου της ΓΣΣΕ και της ΑΔΕΔΥ, το 1983. [...]

Αποτιμώντας όμως την πρώτη περίοδο του ΠΑΣΟΚ, είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι ελήφθησαν αρκετά μέτρα εκδημοκρατισμού του συνδικαλιστικού κινήματος και θεσμοθετήθηκαν μεταρρυθμίσεις προς όφελος των εργαζομένων.[4]

Για να μην παρεξηγηθούμε, αυτά που θεσμοθετούσε ήταν αρκετά ριζοσπαστικά για την εποχή που μιλάμε μιας και νομιμοποιούσε διάφορα συνδικαλιστικά δικαιώματα αλλά χρήσιμο θα ήταν να ρίξουμε μια ματιά στο τι προέβλεπε συγκεκριμένα γύρω από την ίδρυση σωματειακής οργάνωσης, ώστε να οδηγηθούμε σε κάποια πρώτα συμπεράσματα. Για να σχηματιστεί λοιπόν είτε ένα κλαδικό είτε ένα επιχειρησιακό ή ομοιοεπαγγελματικό σωματείο, η προϋπόθεση ήταν να αποτελείται από 20-21 εργαζόμενους, οι οποίοι να θεωρούνται ιδρυτικά μέλη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αποκλείεται η ίδρυση επιχειρησιακού σωματείου, μιας και το 98% τον επιχειρήσεων δεν απασχολούσε περισσότερους από 20 εργαζομένους, ενώ λιγότερο του 5% των επιχειρήσεων απασχολούσε από 20 εργαζόμενους και πάνω. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να τονίσουμε ότι από τα συνδικάτα αποκλείονταν οι εξαρτημένοι εργαζόμενοι, ως αυτοαπασχολούμενοι, οι εργαζόμενοι με σύμβαση έργου ή με σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών εφόσον απαιτούνταν η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, καθώς και όσοι είχαν σύμβαση ορισμένου χρόνου, οι προσωρινά απασχολούμενοι και οι άνεργοι που δεν έχουν απασχοληθεί επί δίμηνο ή έχουν απολυθεί κατά την ένταξή τους στα συνδικάτα των μισθωτών.[5]

> Επιπλέον στα τέλη της δεκαετίας του 1980 υπήρξαν και άλλες νομοθετικές παρεμβάσεις, όπως «οι λεγόμενοι συμμετοχικοί θεσμοί» που αποβλέπουν κυρίως αρμοδιότητες στη συνεργασία κεφαλαίου εργασίας σε μία σειρά από θέματα που αφορούν στη λειτουργία των επιχειρήσεων και που επηρεάζουν την απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις.[6]

Αυτοί οι συμμετοχικοί θεσμοί καθιερώθηκαν με τους παρακάτω νόμους: Με τον ν. 1767 88 τα συμβούλια εργαζομένων με πεδίο εφαρμογής τις επιχειρήσεις με απασχόληση άνω των 50 εργαζομένων, και με τον ν. 1568 85 οι επιτροπές υγιεινής και ασφάλειας που εφαρμόζονται σε επιχειρήσεις που απασχολούν πάλι περισσότερους από 50 εργαζομένους.

> Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει θεσμούς εκπροσώπησης της εργασίας κυρίως στις επιχείρησεις μεγάλου για τα ελληνικά δεδομένα μεγέθους χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά εργασίας, δεν διαθέτει το απαιτούμενο αριθμητικά δυναμικό ώστε να καθίσταται δυνατή η παρουσία αυτών των θεσμών.[7]

Κατά τη γνώμη μας, το ελληνικό κράτος όταν νομοθετούσε μια χαρά λάμβανε υπόψιν του ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων ήταν μικροεπιχειρήσεις των 20 εργαζομένων και κάτω. Αυτό που θέλουμε να πούμε είναι πως αυτή η διαδικασία δεν ήταν ένα νομοθετικό λάθος, κάθε άλλο. Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα νομοθετικό οπλοστάσιο που να μη διευκολύνει την ίδρυση επιχειρησιακών σωματείων και άλλων συμμετοχικών θεσμών. Όχι γιατί αυτά αποτελούσαν έναν τρόπο ριζοσπαστικής σωματειακής-εργατικής οργάνωσης, εξάλλου όπως θα προσέξατε παραπάνω ο τρόπος λειτουργίας των συμμετοχικών θεσμών ήταν αρκετά αφομοιωμένος, αλλά γιατί ένα επιχειρησιακό σωματείο θα έκανε περισσότερο ξεκάθαρη την αντιθετική σχέση εργασίας-κεφαλαίου. Σκεφτείτε, για παράδειγμα, την περίπτωση που σε έναν φούρνο οι εργαζόμενοι θα είχαν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν μία μορφή σωματείου και μέσω αυτού θα μπορούσαν να εκφράσουν συλλογικά τα εργατικά τους συμφέροντα ενάντια στο μεμονωμένο αφεντικό. Ή ακόμα αν υπήρχε ένας τρόπος να δημιουργηθεί σε κάθε μικροεπιχείρηση μια μορφή σωματειακής οργάνωσης· το να μεσολαβηθεί και να ελεγχθεί από κομμάτια του κράτους θα ήταν σίγουρα πιο δύσκολο.

Σε καμία περίπτωση δε θέλουμε να εννοήσουμε ότι η μορφή του επιχειρησιακού σωματείου για την εποχή εκείνη ήταν η λύση όλων των εργατικών προβλημάτων. Θέλουμε μόνο να τονίσουμε πως στα μέσα της δεκαετίας του 1970, τα εργοστασιακά σωματεία είχαν τη δυναμική που είχαν, επειδή οι εργάτες ήταν συγκεντρωμένοι κατά δεκάδες στα εργοστάσια και εξέφραζαν τις αντιθέσεις τους στο κάθε αφεντικό. Αυτά τα σωματεία αποδυναμώθηκαν και διαβρώθηκαν, καθώς η αριστερά και το πασοκ προσπάθησαν να τα μεσολαβήσουν με σκοπό την ταξική ειρήνη και αυτό γιατί η εποχή της μεταπολίτευσης ήταν μία διαδικασία εθνικής συναίνεσης και άμβλυνσης των ταξικών αντιθέσεων. Το πασοκ και το συνδικαλιστικό του όργανο, η πασκε, με τον νόμο του '82 κατάφεραν ν'αφομοιώσουν απ' τη μια τις ταξικές αντιθέσεις μέσω της παραχώρησης συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και από την άλλη να ορίσουν με ποιο τρόπο θα διεξάγονται οι εργατικοί αγώνες. Άλλα είναι γνωστό ότι αυτά ήταν ζητήματα, τα οποία έπρεπε να θέσει η εργατική τάξη μόνη της, αυτόνομα, χωρίς κανένα μεσολαβητή.

η εποχή της μεταπολίτευσης ήταν μία διαδικασία εθνικής συναίνεσης

Στο τέλος τα εργοστασιακά σωματεία καταστράφηκαν με την αποβιομηχάνιση και το κλείσιμο των εργοστασίων. Μικρές επιχειρήσεις κατέκλυζαν τα στενά της μητρόπολης, αυτό είχε ως αποτέλεσμα το μοντέλο οργάνωσης της εργασίας να χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από τον κατακερματισμό της εργασίας σε μικρές επιχειρήσεις. Το κράτος είχε φροντίσει να φτιάξει το νομοθετικό οπλοστάσιο που στη βάση του είχε το σπάσιμο της εργασίας σε μικρά κομμάτια και μικρές επιχειρήσεις. Η εργατική τάξη διαιρέθηκε στο εσωτερικό της με τις τόσες συνδικαλιστικές οργανώσεις που είχαν δημιουργηθεί. Κλαδικά σωματεία, ομοιοεπαγγελματικά, ομοσπονδίες, η κάθε μία με τις ιδιαιτερότητες του εργασιακού της χώρου. Αυτό που προήγαγαν περισσότερο ήταν συντεχνιακές σχέσεις, οι οποίες αποτυπώνονταν και στις διαφορετικές συμβάσεις που υπέγραφαν οι συνδικαλιστικές ενώσεις σε συνεργασία με τους εργοδότες, αντί να προάγουν την μία και ενιαία εργατική τάξη. Άλλο λοιπόν ήταν να δουλεύεις και να συνδικαλίζεσαι στο δημόσιο, άλλο ήταν ο συνδικαλισμός για το βιομηχανικό εργάτη και άλλο στον ιδιωτικό τομέα με την εξάπλωση του τομέα των υπηρεσιών. Παράλληλα, τα σωματεία κατέληξαν να γίνουν ένα πεδίο μάχης και κυριαρχίας των παρατάξεων στα ΔΣ τους και έχασαν αυτό που προσδιόριζε την παραδοσιακή τους λειτουργία ως μέρος συλλογικής οργάνωσης της εργατικής τάξης στους χώρους εργασίας.

Ο τομέας των υπηρεσιών ήταν το πεδίο εκείνο όπου το κράτος «πειραματίστηκε» γύρω από τις ευέλικτες μορφές εργασίας· μαύρη και ανασφάλιστη εργασία, υψηλή ανεργία ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά της. Νέες εργατικές φιγούρες εμφανίστηκαν με επίκεντρο τους παρανομοποιημένους μετανάστες και ξεκίνησαν σιγά σιγά να μπαίνουν τα θεμέλια για την υποτίμηση της εργασίας μας. Γιατί τα αφεντικά μάς υπολόγιζαν πολύ καλά ως μία και ενιαία εργατική τάξη, ενώ πολλοί από εμάς πλέαμε σε ατομικά πελάγη ρατσιστικής και καταναλωτικής μανίας.

> αυτά ήταν ζητήματα τα οποία έπρεπε να θέσει η εργατική τάξη μόνη της, αυτόνομα, χωρίς κανένα μεσολαβητή

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Η απαξίωση του συνδικαλισμού από την εργατική τάξη δεν είναι προϊόν αδιαφορίας ή ατομικής οπτικής. Η εργατική τάξη δεν κοιμήθηκε ένα βράδυ ριζοσπαστική και ξύπνησε το επόμενο πρωινό αδιάφορη. Την περίοδο της μεταπολίτευσης έγιναν οι κατάλληλες διεργασίες που οδήγησαν στη μικροαστικοποίηση και στην ήττα της εργατικής τάξης. Το ελληνικό κράτος από τη μια έδειχνε το καρότο των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και από την άλλη όριζε ένα ασφυκτικό πλαίσιο για τη σωματειακή οργάνωση, κομμένο και ραμμένο στον τομέα των υπηρεσιών και των ειδικών μορφών ευέλικτης εργασίας. Έτσι κατά τη δεκαετία του 1990 τα σωματεία, κάτω από την αρμονική σχέση κεφαλαίου και εργασίας, διαιρεμένα σε διάφορες μορφές συνδικαλιστικής εκπροσώπησης και μεσολαβημένα από τις κομματικές παρατάξεις, «ως γνήσιοι εκπρόσωποι» της εργατικής τάξης, έβλεπαν μόνο νίκες μέσω κυρίως της διαμόρφωσης συμβάσεων εργασίας. Κανείς δεν πολυασχολούνταν (και γιατί άλλωστε;) με την τεχνική σύνθεση της εργατικής τάξης που άλλαζε.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η εργατική τάξη περιοδικά να παύσει να εμπιστεύεται τα σωματεία αφού δεν μπορούσαν να εκφράσουν τις ταξικές αντιθέσεις που υπήρχαν στον εκάστοτε τομέα. Δείτε για παράδειγμα πώς μιλούσε ο Δ. Λιβιεράτος, στο περιοδικό Σπάρτακος, με ποιο τρόπο αντιλαμβανόταν τους αγώνες του «εργατικού κινήματος» στις απεργίες για το ασφαλιστικό το 2001, όπου μία πανεργατική απεργία μετατράπηκε σε ένα μεγάλο παλαϊκό μέτωπο:

> την εργατική τάξη ακολούθησαν στην απεργία πολλοί κλάδοι επαγγελμάτων, βιοτεχνών, εμπόρων που δεν ανήκουν στη δύναμη της ΓΣΕΕ, τα ποσοστά απεργίας στο δημόσιο τομέα 100%, τα ποσοστά στο ιδιωτικό 75%. Σωρευτικά έρχονται ονόματα σωματείων, εργατικών κέντρων, εργοστασίων και 50-100 αστυνομικοί με πανό και συνθήματα δίπλα στο βήμα της ΓΣΕΕ, λιμενικοί, πυροσβέστες. Με δύο λόγια δεν ήταν μία απλή απεργία εκτόνωσης.[8]

Και όμως αυτή η κληρονομιά καθιερώθηκε τα επόμενα χρόνια ως «αγώνες της εργατικής τάξης». **Το να είναι, δηλαδή, τα σωματεία μαζί με μπάτσους, λιμενικούς, αφεντικά και ξεπουλημένους συνδικαλιστές σε μεγάλα παλαϊκά μέτωπα.**

Έχουμε υποστηρίξει ότι οι οργανώσεις της εργατικής τάξης είναι ανύπαρκτες και ηττημένες και ότι το μόνο που κρατούσε τους μισθούς στη θέση τους ήταν οι νόμοι του κράτους και όχι οι φραγμοί που είχε δημιουργήσει η εργατική τάξη μέσα και έξω από τους χώρους εργασίας.[9] Η εργατική τάξη εδώ και κάποια χρόνια έχει εναποθέσει την συλλογική της οργάνωση στα χέρια της αριστεράς και των διάφορων κομματικών παρατάξεων, ενώ η ίδια ασχολείται με χίλιες δυο άλλες μπούρδες· από τη μια κράζει τα «πολιτικά κόμματα και τους σάπιους πολιτικούς» από την άλλη αν βρεθεί ένας νέος πολιτικός μηχανισμός να την εκπροσωπήσει και να εκφράσει τα υλικά της συμφέροντα θα τον στηρίξει. Έτσι ακριβώς συμβαίνει και με τον συνδικαλισμό· από τη μια τον υποτιμάει και δεν τον εμπιστεύεται και από την άλλη αν υπήρχε ένας συνδικαλιστικός μηχανισμός που θα εξασφάλιζε έναν «καλό μισθό και το δικαίωμα για εργασία», θα τον στήριζε με τα μπούνια. Εμείς λοιπόν λέμε ότι αυτή η έλλειψη εμπιστοσύνης στους κομματικούς και συνδικαλιστικούς μηχανισμούς έπρεπε να διοχετεύεται στη δημιουργία αυτόνομων μορφών συλλογικής οργάνωσης χωρίς εκπροσώπους και μεσολαβητές και στο χτίσιμο φραγμών ενάντια στην υποτίμηση της εργατικής μας δύναμης. Γιατί όπως αναφέραμε και παραπάνω, αυτά είναι ζητήματα που θα έπρεπε να τα θέσει η εργατική τάξη μόνη της και αυτόνομα.

---

1. Δημήτρης Α. Κατσορίδας, *Βασικοί Σταθμοί του Εργατικού -Συνδικαλιστικού Κινήματος στην Ελλάδα 1870-2001*, Εκδόσεις Αρχείο Ιστορίας Συνδικάτων (ΑΡ.ΙΣΤ.ΟΣ.) σ. 130-131.

2. «Σημειώσεις για τη στάση της Αριστεράς απέναντι στο εργατικό κίνημα (1974-1981)», *Θέσεις* τ. 2, Περίοδος: Ιανουάριος - Μάρτιος 1983.

3. Ανέστης Ταρπάγκος, «Κρίση οικονομική, αλλά και κρίση συνδικαλιστική» *Θέσεις* τ. 3, Απρίλιος- Ιούνιος 1983

4. Δημήτρης Α. Κατσορίδας, όπ.π, σ.133-134.

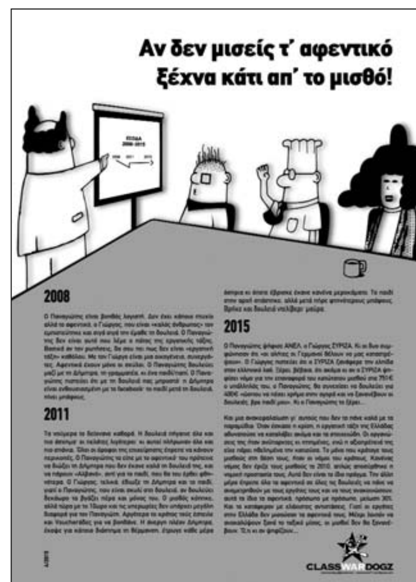
5. Βλέπε σχετικά Γιάννης Κουζής, *Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος*, Gutenberg, 2007,σ. 130.

6. Όπ.π, σ. 138.

7. Όπ.π, σ. 128.

8. Αναφέρεται στο Δημήτρης Α. Κατσορίδας, όπ.π, σ.138.

9. Τον Απρίλιο που μας πέρασε κολλήθηκε στους τοίχους της Αθήνας η αφίσα με τίτλο «Αν δε μισείς τ' αφεντικό, ξέχνα κάτι απ' το μισθό» που υποστήριζε ακριβώς αυτή τη θέση. Την παραθέτουμε για να χαρείτε και την αισθητική μας.

ΑΤΥΠΕΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΦΑΠΕΣ

«Όσο υπάρχει κατώτερη τάξη θα είμαι μέλος της, όσο υπάρχουν εγκληματικά στοιχεία θα είμαι ένα από αυτά, όσο υπάρχει μια ψυχή στη φυλακή, δεν θα είμαι λεύτερη».

Καθημερινή, 2015[1]

Αγωνιστικό ρεπορτάζ της εφημερίδας πύρινης-φωνής-της-εργατικής-τάξης το Μάρτιο που μας πέρασε έφερε στο φως μια διαδικασία που εξελίσσεται στο σκοτάδι, μέσα σε ανήλιαγα υπόγεια. Οι ανιδιοτελείς χειρώνακτες της ταξικής μας ανατίμησης έκαναν λόγο για φασονάδικα, «δεκάδες» και «παράνομα», διάσπαρτα στην Αθήνα και τα προάστιά της, στα οποία ράβονται ρούχα «επώνυμα και κοινά από φθηνά εργατικά χέρια».[2] Μόνο να φανταστούμε μπορούμε την αυτοσυγκράτηση του αγωνιστή ρεπόρτερ με την οποία κράτησε τα δάκρυα της ταξικής οργής για να μην πάθει καμιά ηλεκτροπληξία καθώς έγραφε αυτό το κομμάτι. Όμως ας αφήσουμε το σουρεαλισμό και ας περάσουμε στο ψητό.

Στην αντίληψη της *Καθημερινής* λοιπόν υπέπεσε η διαδικασία κατά την οποία, σε διάφορες περιοχές της Αθήνας και πέριξ, στήνονταν παράνομες επιχειρήσεις φασόν. Ενδεικτικά αναφέρονται οι περιοχές της Κυψέλης, της Νέας Ιωνίας και του Κολωνού. Σε ημιυπόγεια που νοικιάζονταν για περίπου τρεις εβδομάδες 20 έως 40 μετανάστες εργάτες βαρούσαν 12ωρες βάρδιες πάνω από 20 έως 40 ραπτομηχανές ράβοντας «και επώνυμα ρούχα». Οι γειτόνοι ενοχλούνταν από το θόρυβο αλλά, μόλις η παραγγελία ολοκληρωνόταν και προτού προλάβουν να αντιδράσουν (εδώ η φαντασία αφήνεται ελεύθερη να οργιάσει!), αφού οι μετανάστες πληρώνονταν την αξία που έχει για τον ελληνικό καπιταλισμό η εργατική τους δύναμη, η επιχείρηση μεταφερόταν στην επόμενη προσωρινή της κατοικία. Έτσι ειδυλλιακά κυλούσε η ζωή κάτω από τον Αττικό ουρανό μέχρι που η Οικονομική Αστυνομία, η Επιθεώρηση Εργασίας και η Ελληνική Αστυνομία αποφάσισαν να «διενεργήσουν τους απαραίτητους ελέγχους» σε τρεις από αυτές τις επιχειρήσεις. Σε μια από αυτές συνελήφθη Ελληνίδα αφεντικό της επιχείρησης, ενώ 21 μετανάστες εργάτες δούλευαν ανασφάλιστοι(!) και 12 εξ'αυτών χωρίς άδεια εργασίας. Το ρεπορτάζ κλείνει καθησυχάζοντας τον αναγνώστη πως οι μετανάστες που η Ελληνική Αστυνομία βρήκε χωρίς έγγραφα νόμιμης εισόδου στη χώρα μπήκαν σε διαδικασία απέλασης.[3]

> Ήταν η ζωή στον ελληνικό καπιταλισμό βόλτα σε ένα εύφορο λιβάδι με λιακάδα;

Είναι εμφανώς μια από τις λειτουργίες αυτού του ρεπορτάζ να προσπαθεί να αποκρύψει το ρόλο της ελληνικής αστυνομίας και της επιθεώρησης εργασίας ως ρυθμιστών αυτής της διαδικασίας, την ίδια στιγμή που αυτός ακριβώς είναι. Να προσπαθεί να τους παρουσιάσει σαν τους «αδιάφθορους» που «κάνουν εφόδους» για να πολεμήσουν το άδικο. Το τι σκατά σημαίνει η αστυνομία να «βρίσκει μετανάστες χωρίς έγγραφα νόμιμης εισόδου στη χώρα» είναι κάτι που ο ιστορικός του μέλλοντος (φανταστείτε τον ως έννοια – όχι σαν τα κρατικά καθάρματα που έχουμε συνηθίσει) δε θα δυσκολευτεί να το κατατάξει κάτω από την ταμπέλα του φασισμού.[4]

Εν συνεχεία θα μπορούσε κανείς να εκπλαγεί. Να αναγνωρίσει σε αυτή την περίπτωση μια κάποια εξαίρεση στον κανόνα της «τυπικής» εργασίας. Εκείνης με τα ένσημα, τα σταθερά ωράρια και το σταθερό μισθό. Οι «πιο ψυλλιασμένοι» θα μπορούσαν να αντικρούσουν: «Καλά, 'ντάξει, τα τελευταία χρόνια αυτά έχουν γίνει είδος προς εξαφάνιση». Κάτι που δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα. Είναι όμως πράγματι αυτή η πραγματική... πραγματικότητα; Ήταν η ζωή στον ελληνικό καπιταλισμό βόλτα σε ένα εύφορο λιβάδι με λιακάδα, τζιτζίκια και παγωμένο τσάι στην αιώρα μέχρι να έρθουν «τα τελευταία χρόνια» εκείνοι οι καταραμένοι οι ξένοι με τα μέτρα τους και να τα αλλάξουν όλα; Η απάντηση έρχεται από ελπίδα μεριά.

Με την κυρία Μαρία Καραμεσίνη έχουμε προλάβει να ασχοληθούμε ήδη σε αυτό το περιοδικό.[5] Η περίσταση όμως επιβάλλει να ξανασχοληθούμε. Η κυρία Μαρία Καραμεσίνη λοιπόν ήταν επίκουρη καθηγήτρια οικονομικών της εργασίας στο τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Πάντειο. Ήταν και άλλα πράγματα - το πιο σημαντικό εκ των οποίων, για κάποια σε τέτοια θέση, Σύριζα. Δηλαδή ευαίσθητη, μέσα σε όσα εισαγωγικά νομίζετε, όσο τις ευαισθησίες της καλλιεργούσε το ζεστό κρατικό χρήμα. Το... μακρινό 1999 στην εισαγωγή/περίληψη έρευνάς της σχετικά με την άτυπη απασχόληση στην επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών έγραφε τα εξής:

> Το εργασιακό πρότυπο στη μεταπολεμική Ελλάδα διέφερε σημαντικά από αυτό της πλήρους, σταθερής και ρυθμισμένης μισθωτής απασχόλησης [...] και αποτέλεσε πρότυπο αναφοράς για τον ορισμό της τυπικής απασχόλησης. Η διαδικασία σύγκλισης με το φορντιστικό πρότυπο μισθωτής απασχόλησης που έλαβε χώρα στην Ελλάδα μετά την πτώση της δικτατορίας δεν περιόρισε τις παραδοσιακές άτυπες μορφές απασχόλησης (αυτοαπασχόληση, απλήρωτη εργασία στην οικογενειακή επιχείρηση, εποχιακή απασχόληση, ανασφάλιστη εργασία). Αντίθετα, δίπλα στις τελευταίες, προσέθεσε νέες, που εμφανίστηκαν ως αντίδραση στην παραπάνω διαδικασία. Το κράτος συνέβαλε στην εξάπλωση της άτυπης απασχόλησης περισσότερο με την ανοχή του στις παραβιάσεις της εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας παρά μέσω άμεσης παρέμβασης.[6]

Στο κυρίως σώμα της έρευνας η κυρία Καραμεσίνη τεκμηριώνει παραθέτοντας νόμους, νομοθετήματα και νομίσκους πως η λεγόμενη άτυπη απασχόληση στον ελληνικό καπιταλισμό είναι τυπική, δηλαδή νόμιμη, με βούλα και φιόγκο αν θέλετε, ήδη από τη μεταπολεμική περίοδο. Γράφει σχετικά:

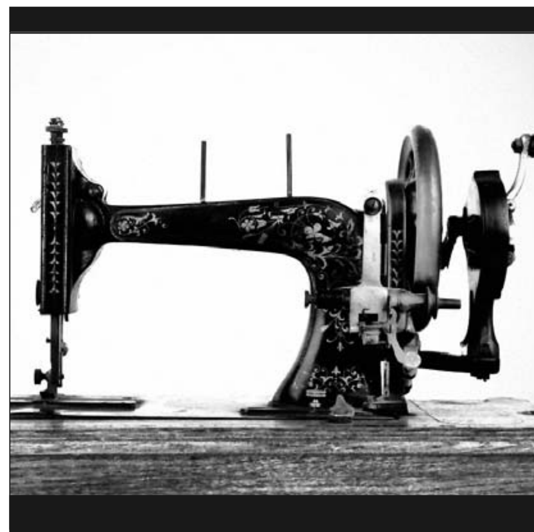
> Ως προς τη ρύθμιση της αγοράς εργασίας κατά τη μεταπολεμική περίοδο, να σημειώσουμε ότι ήδη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '50 είχε ψηφιστεί η νομοθεσία που αναγνώριζε όλες τις βασικές άτυπες μορφές μισθωτής απασχόλησης.[7]

Εμείς από την άλλη, είμαστε τέκνα μιας παράδοσης που έχει μια γνώμη για τους νόμους και το σύνταγμα της ταξικής μας κοινωνίας που δεν εμπίπτει ακριβώς στο mainstream, την έχουμε βρει όμως αρκετά χρήσιμη. Τα λέγαμε και στο προηγούμενο τεύχος, αλλά η επανάληψη είναι καλό πράγμα.[8] Λέμε λοιπόν πως σε μια κοινωνία που κυριαρχεί η αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας, οι νόμοι δεν είναι γενικώς «αυτό που ισχύει». Αντίθετα, αυτό που ισχύει πρώτα διαμορφώνεται από την, άλλοτε ανελέητη - άλλοτε με κατεβασμένα χέρια, σύγκρουση των τάξεων και την έκβασή της, στους χώρους εργασίας, στο δρόμο, στις σχολές κλπ. Οι νόμοι δεν είναι παρά η γραπτή επικύρωση αυτής της έκβασης. Στην προκειμένη τώρα, τα πράγματα ακολούθησαν μάλλον μια πορεία ανάστροφη. Το ελληνικό κράτος νομοθετούσε ασύστολα από τη μεταπολεμική περίοδο αλλά η έκβαση της ταξικής σύγκρουσης δεν ήταν ακριβώς λημένη. Για να φτάσουμε στην κατάσταση που όλοι γνωρίζουμε, αλλά «εκπλήσσει» τους συντάκτες της *Καθημερινής*, έπρεπε να ζήσουμε τη δεκαετία του '90. Έπρεπε οι ντόπιοι εργάτες να ξεχάσουν με σιχαμάρα ότι είναι εργάτες και να παραδώσουν βορά στις ορέξεις των ελληνικών αφεντικών τους μετανάστες εργάτες.

το ελληνικό κράτος ξέρει και παραξέρει τι συμβαίνει στα υπόγεια της Κυψέλης

Κατά τα άλλα, η κυρία Καραμεσίνη φαίνεται να ξέρει για ποιο πράγμα μιλάει. Το πράγμα για το οποίο μιλάει βέβαια δεν είναι κάτι απλό. Είναι η κατάσταση της εργατικής τάξης στον ελληνικό καπιταλισμό. Καλύτερα θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτό που προσπαθεί να μας δώσει είναι μια ιστορία της κατάστασης της εργατικής τάξης στον ελληνικό καπιταλισμό. Όσοι, και φανταζόμαστε δεν θα είναι και πάρα πολλοί, γνωρίζουν τόσο καλά, όσο η κυρία Καραμεσίνη, να μιλάνε ιστορικά για κάτι τόσο σημαντικό, είναι σίγουρο πως είναι πολύ χρήσιμοι για το ελληνικό κράτος. Γι' αυτό και η κυρία Καραμεσίνη είναι η νέα διοικήτρια του ΟΑΕΔ. Έτσι έχει τη δυνατότητα να «πάρει την αναδιάρθρωση του ΟΑΕΔ στα χέρια της».[9] Δηλαδή, με τον ελληνικό καπιταλισμό να τραβάει τα ζόρια που τραβάει, αυτή η κυρία είναι ο κατάλληλος άνθρωπος να οργανώσει τους τρόπους με τους οποίους τα ελληνικά αφεντικά θα μας πατάνε στο σβέρκο και θα περιμένουν να ακούσουν ευχαριστώ.

Τα παραπάνω μάς βοηθούν να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα χρήσιμα για τους σκοπούς μας. Καταρχήν πως το ελληνικό κράτος ξέρει και παραξέρει τι συμβαίνει στα υπόγεια της Κυψέλης, του Κολωνού, της Νέας Ιωνίας και ούτω καθεξής. Το ξέρει, το γουστάρει, το επικροτεί και το επιβάλλει. Δεν ήρθαν μια μέρα οι «ξένοι δανειστές» με τους «επαχθείς όρους» να το αναγκάσουν να ρίξει κλωτσιές στην εργατική του τάξη. Όχι, αυτό το κάνει εδώ και έξι δεκαετίες για τα μάτια των ελληνικών αφεντικών και μόνο. Η ευέλικτη, η μαύρη, η άτυπη εργασία και όλα αυτά τα φρούτα που για κάποιους είναι βολικά φρέσκα και εισαγωγής, για τον ελληνικό καπιταλισμό είναι εκ των ων ουκ άνευ. Είναι ο τρόπος με τον οποίο τα ελληνικά αφεντικά λένε «μείωση του εργατικού κόστους» και ταυτόχρονα ο τρόπος που επιβιώνουν στο διεθνή ανταγωνισμό. Κάπου εκεί όμως μπαίνει ένα ζήτημα. Πώς γίνεται κάτι τόσο δομικό για τον ελληνικό καπιταλισμό να διαφεύγει σε τόσους πολλούς; Η απάντηση είναι σχετικά απλή. Το ελληνικό κράτος δεν είναι ένας μηχανισμός που σκέφτεται σαν εμάς, που σκεφτόμαστε ως άτομα γιατί έχουμε ξεμάθει να σκεφτόμαστε ως τάξη. Ξέρει τι έκανε, ξέρει τι κάνει, πού θέλει να πάει και πώς. Είναι μια γνώση ιστορική, ταξική και πολεμικά στραμμένη εναντίον μας. Μια γνώση που θα πρέπει να βρει απέναντί της το αντίπαλο δέος πριν να είναι πολύ αργά.

1. Αν αναρωτιέστε πραγματικά(!) όχι, η Καθημερινή δεν είπε κάτι τέτοιο. Τα λόγια είναι του Γιουτζήν Ντεμπς, εργάτη των σιδηροδρόμων και ηγετικής μορφής του αμερικανικού συνδικαλιστικού κινήματος των αρχών του 20ού αιώνα. Για να μην έχουμε παρεξηγήσεις δηλαδή...

2. «Δεκάδες παράνομα φασονάδικα με φθηνά εργατικά χέρια», *Καθημερινή*, 29/3/2015.

3. Ό.π.

4. *Σχεδόν αόρατοι. Η παρανομοποίηση της εργασίας ως κρατική στρατηγική για τη μετανάστευση*, Antifa Scripta 2013.

5. «Παραμύθια της Σεχραζάτ: Ο ΟΑΕΔ και η κατάρρευση του κράτους πρόνοιας» *ClassWarDogz* #2, 5/¬2015.

6. Μαρία Καραμεσίνη, «Άτυπη απασχόληση και ο ρόλος του κράτους στην ελληνική αγορά εργασίας», *Επιθ.Κοιν.Ερευνών* #100, 1999.

7. Ό.π.

8. «Οι εκλογές και ο Σύριζα δεν έχουν κάποια σχέση με τη λύση των προβλημάτων μας», *ClassWarDogz* #2, 5/2015.

9. «Νέα διοικητής του ΟΑΕΔ η κ. Μ.Καραμεσίνη», *Καθημερινή*, 10/3/2015.

ΜΚΟ: ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ

BIG BUSINESS ΣΤΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η γιγάντωση των ΜΚΟ τα τελευταία χρόνια και η ανάδειξή τους σε κομβικούς διαχειριστές ενός κομματιού της εργασίας βγάζει μάτι. Το μέγεθος του έργου που έχουν αναλάβει να φέρουν εις πέρας ίσως να μην γίνεται τελείως αντιληπτό και γι' αυτό να μην του αποδίδεται η σημασία που του αναλογεί. Η αλήθεια είναι ότι πολλές φορές διάφορα από αυτά που γράφονται στο περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας μπορεί να μοιάζουν σε αρκετούς από τους αναγνώστες ως υποθέσεις επί υποθέσεων. Κι όμως, η αίσθηση αυτή προκύπτει από την πικρή αλήθεια ότι όσα πράγματα και να βλέπουμε να αλλάζουν στις σχέσεις που χαρακτηρίζουν την ελληνική κοινωνία και τον ελληνικό καπιταλισμό, τόσο στους χώρους εργασίας, όσο και σε αυτό που οι Ιταλοί αυτόνομοι ονόμασαν κοινωνικό εργοστάσιο, στην πραγματικότητα αδυνατούμε να τα ερμηνεύσουμε συλλογικά και να οργανωθούμε απέναντί τους. Γι' αυτό και η απόσταση μας (μικρή ή μεγάλη) από τις άμεσες διεργασίες υποτίμησης της εργατικής τάξης, μας αφήνουν αμήχανους. Ένα κλασικό παράδειγμα που λέμε μεταξύ μας είναι το σύνθημα «ο ρατσισμός ρίχνει τα μεροκάματα» που γράφαμε από τις αρχές των '00s. Το πόσο επώδυνα αποτελέσματα είχε και θα συνεχίσει να έχει, για όλους τους εργάτες η ακραία υποτίμηση ενός κομματιού της εργατικής τάξης, ήταν κάτι που πιο πολύ αποτελούσε θέμα συζήτησης παρά καθημερινό βίωμα. Μια δεκαετία και βάλε αργότερα, αυτό που συνέβαινε για δύο δεκαετίες στους μετανάστες εργάτες νιώθουμε ξεκάθαρα ότι έχει καθορίσει τη θέση μας στην οποιαδήποτε σκατοδουλειά που έχουμε την τύχη (εδώ γελάμε) να κάνουμε σήμερα.

Οι ΜΚΟ βρίσκονται σε ένα ιστορικό σταυροδρόμι που τους ταιριάζει γάντι. Εμφανίστηκαν στην Ελλάδα, τη δεκαετία του '80 για να διαχειριστούν κάποια κομμάτια της εργατικής τάξης που είχαν πεταχτεί στα σκοινιά και έκαναν την εμφάνισή τους σε μαζική κλίμακα τότε. Τοξικοεξαρτημένοι, κακοποιημένες γυναίκες (όχι ότι δεν υπήρχαν πριν, αλλά δεν τους έδινε κανένας σημασία). Τη δεκαετία του '90, οι δουλειές των ΜΚΟ διευρύνθηκαν, καθώς άρχισαν να αποκτούν συμμετοχή στη διαχείριση των μεταναστών και των γυναικών, θυμάτων trafficking. Ο μπέμπης τέλος πάντων μπήκε στα κόλπα, μεγάλωσε και σήμερα που η καπιταλιστική κρίση καλπάζει έρχεται να προσφέρει λύσεις σε ζητήματα που απασχολούν τα ελληνικά αφεντικά από τη δεκαετία του '80. Με λίγα λόγια, σήμερα που το μεταπολιτευτικό μοντέλο πετάγεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στα σκουπίδια, οι ΜΚΟ μπορούν να «προσφέρουν» στη μαζική εκπαίδευση εργατών και την οργάνωση της εξαθλίωσης ενός κομματιού της εργατικής τάξης, με όρους κέρδους. Συζητώντας με τον Γιώργο καταλάβαμε λίγα πράγματα παραπάνω και για τα δύο. Για την εκπαίδευση είπαμε· το μεταπολιτευτικό μοντέλο πετάγεται στα σκουπίδια. Ο σταθερός μισθός, το οχτάωρο-πενθήμερο, είκοσι χρόνια στην ίδια δουλειά και πάει λέγοντας ήταν για τα αφεντικά βραχνάς. Η καπιταλιστική κρίση και τα αδιέξοδα που τους δημιουργούσε αυτή η κατάσταση έχει επισημανθεί από τα αφεντικά πάνω από δύο δεκαετίες τώρα. Άλλωστε, οι πρώτες προσπάθειες για νομοθετική κατοχύρωση της ευέλικτης εργασίας εμφανίστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του '80.

> Οι ΜΚΟ συμμετέχουν με ένα τρόπο στη δημιουργία του νέου εργάτη

Οι ΜΚΟ, λοιπόν, συμμετέχουν με ένα τρόπο στη δημιουργία του νέου εργάτη. Είτε προσλαμβάνοντας εργάτες ως «ωφελούμενους» και πάει λέγοντας, είτε λειτουργώντας οι ίδιες ως γραφεία ενοικιάσεως χιλιάδων «ωφελούμενων» σε επιχειρήσεις. Και κάπως έτσι, βάζουν το λιθαράκι τους στη δημιουργία τόπων όπου διεξάγεται μια μορφή εκμετάλλευσης της εργασίας «απαλλαγμένης από τις μεταπολιτευτικές αγκυλώσεις».

Για την οργάνωση της εξαθλίωσης ενός κομματιού της εργατικής τάξης, λέγαμε και στο προηγούμενο τεύχος ότι το κράτος πρόνοιας δεν εξαφανίζεται αλλά μετασχηματίζεται. Σε έναν κόσμο όπου η ιδιωτικοποίηση λειτουργιών του κράτους είναι must, οι ΜΚΟ παίρνουν μέρος σε έναν χορό εκατομμυρίων γύρω από την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και την οργάνωση της καθημερινής μιζέριας. Οι δομές που αντιστοιχούσαν στην κεϋνσιανή λογική της μεταπολιτευτικής διευθέτησης είχαν κρατικά νοσοκομεία και επιδόματα. Οι καιροί που ζούμε είναι καιροί ακραίας υποτίμησης και ο φασισμός είναι η νέα διευθέτηση που χαρακτηρίζει κάθε πεδίο που σιγά-σιγά μετασχηματίζεται για να καλύψει τις τωρινές ανάγκες των αφεντικών μας. Οι τρόποι αναπαραγωγής που αρμόζουν στο είδος του εργάτη που φτιάχνεται είναι αντί για «δεν έχεις να φας, πάρε ένα επίδομα» σε «δεν έχεις να φας, πάρε ένα (συγκεκριμένο) φαΐ και μόλις βγεις απ' τη (συγκεκριμένη) ΜΚΟ πάρε (συγκεκριμέ-

νους) μπάτσους να σε τρέχουν». Επίσης κατά καιρούς λέμε ότι υπάρχει ένα κομμάτι της εργατικής τάξης που «περισσεύει». Δεν είναι ψέμματα. Όντως, σε καιρούς κρίσης ένα κομμάτι δεν γίνεται να χρησιμοποιηθεί άμεσα σε χώρους εργασίας. Η οργάνωση της μιζέριας του όμως μπορεί να γίνει άκρως παραγωγική και οι ΜΚΟ είναι ένας απ' τους μεγάλους παίκτες στον εν λόγω τομέα. Μέσα σε αυτή την κλωτσοπατινάδα πάντως, τα όσα ακούμε περί «δυσκολίας απορρόφησης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων» είναι δύσκολο να είναι η πρώτη μας έγνοια. Μέσα και από την περιγραφή του Γιώργου καταλαβαίνουμε ότι ενώ η κατεύθυνση των ΜΚΟ είναι αυτή που λέγαμε παραπάνω, η ελληνική εκδοχή (θα το λέγαμε κατσαπλιαδισμό, αλλά φοβόμαστε ότι θα μας πουν ότι το γυρίσαμε στη θεωρία της εξάρτησης) εμφανίζει διάφορα «περίεργα» σημεία.

Δύο ακόμα πράγματα που παρατηρεί κανείς στην παρακάτω συνέντευξη έχουν να κάνουν με τις σχέσεις μεταξύ του εργάτη, γαλουχημένου στη διαμεσολάβηση, παρατημένου πλέον από τον συνδικαλισμό και του εργάτη που ξεπήδησε από την ανακύκλωση που επιφύλασσε η νέα χιλιετηρίδα σε όσους νέους κατέληγαν στα λαγούμια του ελληνικού καπιταλισμού. Οι πρώτοι, που αναφέρονται ως οι «άνω των 35 ετών», είναι γνήσια τέκνα του ιστορικού συμβιβασμού αλά ελληνικά. Άνθρωποι μεγαλωμένοι σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούσε ένα κομματικό σύστημα μεσολαβήσεων, από το συνδικάτο μέχρι το βύσμα για το στρατό και πάει λέγοντας. Περήφανοι ως Έλληνες κι όχι ως εργάτες. Παγιδευμένοι και αδύναμοι σήμερα, μην μπορώντας να μιλήσουν από την ταξική τους θέση, λόγω των επιλογών τους στο παρελθόν. Σήμερα, τρώγοντας την μια σφαλιάρα μετά την άλλη, δυσκολεύονται να πούνε γιατί συμβαίνουν όλα αυτά. Έτσι καταλήγουν στις εύκολες πρακτικές της γκρίνιας (που εκτός από τον Γιώργο στη δουλειά, ταλαιπωρούν και τα δύστυχα τα παιδιά τους που τους ακούνε στο σπίτι). Κι όμως, η πολιτική τους κατάσταση τις προηγούμενες δεκαετίες καθόρισε τη θέση τους σήμερα: εργάτες που ντρέπονται πολύ γι'αυτό.

Οι «κάτω των 35» τώρα, μεγάλωσαν σε έναν κόσμο που δεν γνώρισε την κομματική διαμεσολάβηση στο βαθμό που τη γνώρισαν οι προηγούμενοι. Αντιθέτως, μεγάλωσαν κυρίως με το όνειρο της αχαλίνωτης κατανάλωσης. Βέβαια, ένα κομμάτι τους είναι αυτό που θα έλεγε κανείς γενιά του Γρηγορόπουλου, αλλά η φτώχεια των πολιτικών δομών της εργατικής τάξης τα τελευταία 25 χρόνια (και βάλε), η μη ύπαρξη μόνιμων συλλογικών διαδικασιών και κατευθύνσεων στους χώρους εργασίας (κι όχι μόνο), αλλά και η ανακύκλωση όλων αυτών των νεολαίων μέσα σε μικροδουλειές για 5,7,8 μήνες τούς έχει φέρει σε μια κατάσταση που θα λέγαμε ότι μοιάζει με... τον Τρύφωνα στο «Πολυτεχνίτης και Ερημοσπίτης». Ο Τρύφωνας, πεσμένος κάτω, με τον Βέγγο να μετράει από πάνω του πότε θα σηκωθεί απ' τις φάπες.

Επίσης, αξίζει να παρατηρήσει κανείς τη σχέση αυτών των δύο με το αφεντικό που λέγεται ΜΚΟ. Ένα αφεντικό που μόνο ως τέτοιο δεν γίνεται αντιληπτό. Η πολιτική φτώχεια των καιρών μας, η συλλογική ήττα της εργατικής τάξης, οι ρατσιστικές μαλακίες και το «ό,τι αρπάξει ο κώλος μας» που μεσουράνησε από το '90 και μετά κάνουν εν τέλει τις σχέσεις εκμετάλλευσης που αναπαράγονται στις ΜΚΟ να μην αναγνωρίζονται ως τέτοιες.

CWD: Θες να πεις για αρχή τι δουλειά είναι αυτή; Πώς τη βρήκες;

Γιώργος: Ναι. Υπήρχε μια προκήρυξη για ένα πρόγραμμα με τίτλο «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας στον Δήμο Αθηναίων». Δεν υπήρχε πουθενά στα γνωστά site εύρεσης εργασίας. Και εμένα βασικά μου το είπε μια φίλη που δούλευε σε μια δομή της ίδιας ΜΚΟ. Ύστερα διαπίστωσα ότι ήταν αναρτημένη μόνο στο site τους. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα λειτουργεί μέσω του δήμου Αθηναίων και η διάρκειά του είναι οκτώμισι μήνες, δηλαδή όσο υπογράψαμε κι εμείς τις συμβάσεις μας. Ξεκίνησε στις 13 Φεβρουαρίου και τελειώνει 31 Οκτώβρη. Η προκήρυξη που είδα ζήταγε υπάλληλους καθαριότητας, στελέχη κουζίνας· δουλειές που δεν ήθελαν συγκεκριμένα πτυχία. Υπήρχαν και άλλες θέσεις για ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλεύτριες κλπ. Έκανα την αίτηση και με πήραν. Στα μόρια μετρούσε η διάρκεια της κάρτας ανεργίας, το χαμηλό εισόδημα, αν έχεις παιδιά, όλα αυτά τα γνωστά...

CWD: Και σε αυτό το πρόγραμμα ποιοι συμμετέχουν; Ποιος το κάνει;

Γ: Στο πρόγραμμα συμμετέχουν τρεις ΜΚΟ. Είναι ο Νόστος, η ΧΕΝ και η ΙΑΣΙΣ. Πιο πάνω υποτίθεται από όλες είναι ο Νόστος που έχει την οργάνωση και το κύριο κομμάτι της διαχείρισης του έργου.

CWD: Και τι κάνει η καθεμία;

Γ: Έχουν χωρίσει τη δομή σε τρία κομμάτια. Το πρώτο κομμάτι είναι το γραφείο διαμεσολάβησης που διαχειρίζεται η ΧΕΝ και δέχεται τις αιτήσεις όσων θέλουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα είτε για να μπουν στον ξενώνα είτε για να παίρνουν φαγητό μια φορά την μέρα. Το δεύτερο κομμάτι είναι το Κέντρο Ημέρας, το οποίο έχει αναλάβει η ΙΑΣΙΣ. Το Κέντρο Ημέρας είναι ένας χώρος που μπορεί να πάει κυρίως κάποιος άστεγος να κάνει μπάνιο, να πλύ-

νει τα ρούχα του και μετά να κάτσει στο σαλόνι να πιει καφέ, να δει τηλεόραση και να φάει κιόλας από το συσσίτιο. Και το τρίτο κομμάτι που διαχειρίζεται ο Νόστος είναι ο ξενώνας χωρητικότητας εικοσιπέντε ατόμων και το συσσίτιο με την κουζίνα του που έχει αναλάβει να διανέμει χίλιες μερίδες φαγητό την ημέρα.

CWD: Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τα ΕΣΠΑ;

Γ: Ναι. Τον πρώτο μήνα που δεν είχαμε καν ανοίξει και υπήρχαν διαφημίσεις σε εφημερίδες, έλεγαν πως ο δήμος θα πάρει ένα εκατομμύριο ευρώ από τα ΕΣΠΑ για να αναθέσει το πρόγραμμα σ'αυτές τις ΜΚΟ. Μετά είδαμε ότι είναι οχτακόσιες χιλιάδες. Εγώ δεν ήξερα τι ακριβώς είναι ο Νόστος. Εκ των υστέρων είδα ότι είχε πιο παλιά ασχοληθεί και με εργολαβία εργαζόμένων σε δήμους· βρήκα και κάποια άρθρα για δήμους όπως της Ν. Ιωνίας, του Ρέντη και του Κορυδαλλού που είχε γίνει εκεί μια φασαρία και είχαν γραφτεί διάφορα για κομπίνες. Ύστερα βρήκα ότι είχε αναλάβει προγράμματα αντιμετώπισης της φτώχειας στους δήμους Αγ. Αναργύρων, Φυλής, Λιοσίων που τον Μάρτη κλείσανε.

CWD: Αυτά ήτανε ίδια προγράμματα με αυτό που είσαι τώρα;

Γ: Ναι, αλλά δεν είχαν ξενώνες. Είχαν κοινωνικό παντοπωλείο, κοινωνικό φαρμακείο, λαχανόκηπο, συσσίτιο. Βασικά όμως δεν υλοποιήθηκαν γιατί χρειαζόταν να πάρουν υπογραφές απ' τους δήμους για να μπορέσουν να εγκριθούν. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα στον δήμο Άνω Λιοσίων σταμάτησε γιατί ήθελε ο ίδιος ο δήμος να λειτουργεί το συσσίτιο. Επίσης, ο Νόστος έχει ξενώνες για μετανάστες που αιτούνται άσυλο στα Άνω Πατήσια και έναν άλλον ξενώνα στο Μοσχάτο με ανήλικους και ασυνόδευτους μετανάστες. Πάλι μέσω ΕΣΠΑ.

CWD: Και πώς πάει το πρόγραμμα;

Γ: Ε, όταν ξεκινήσαμε μας πήγαν τρεις μέρες στα κεντρικά τους γραφεία και μας ενημέρωσαν για το πρόγραμμα. Μας ρώτησαν τη γνώμη μας για διάφορα, χάρηκαν και κάποιοι ότι συμμετέχουν. Μετά μοιραστήκαμε και κάναμε ομάδες εργασίας. Τους μάγειρες και τους βοηθούς κουζίνας τους έστειλαν σε κάποιους άλλους ξενώνες που ήδη λειτουργεί ο Νόστος για να εκπαιδευτούν υποτίθεται. Και οι υπόλοιποι, οι γενικών καθηκόντων και καθαριότητας, πήγαμε σ' ένα πολύ μοντέρνο εξαώροφο κτίριο κοντά στην πλατεία Βάθη. Καινούριο και σε πολύ καλή κατάσταση. Πριν ήταν γραφεία του ΟΣΕ. Ε, μπήκαμε μέσα και το καθαρίσαμε και σιγά σιγά μας έφερναν διάφορα πράγματα από χορηγίες ή δωρεές: μεταχειρισμένα γραφεία, συρταριέρες που ήταν παμβρώμικα και τα καθαρίζαμε. Τις περισσότερες ώρες καθόμασταν, δουλεύαμε λίγο αν ερχόταν κάτι, μετά ξανακαθόμασταν. Πέρναγε η μέρα πολύ χαλαρά και χωρίς ένταση. Απ΄την άλλη, το γραφείο διαμεσολάβησης που είχε στηθεί πιο γρήγορα δούλευε σε κανονικούς ρυθμούς, δεχόταν τις αιτήσεις των ενδιαφερόμενων που βέβαια δεν ήταν και μεγάλες σε αριθμό. Γι'αυτό το λόγο σε κάποια φάση μάς έβγαλαν στον δρόμο να κάνουμε «street work». Διασκορπιστήκαμε σε όλο τον δήμο Αθηναίων με φυλλάδια και ενημερώναμε φαρμακεία, μίνι μάρκετ, φούρνους, κυρίως μαγαζιά δηλαδή, αν γνωρίζουν κάποιον που έχει ανάγκη να τον παραπέμψουν σε εμάς. Δεν ξέρω κατά πόσο βοήθησε όλο αυτό, πάντως τρεις μήνες δεν είχε και πολλή δουλειά.

CWD: Στο πρόγραμμα είπες ότι ξεκίνησες μέσα Φλεβάρη. Έτσι όπως μου το περιγράφεις όμως πέρασαν δυο μήνες που στοιβάζατε πράγματα μέσα στο κτίριο.

Γ: Ναι τούς δυο μήνες τους περάσαμε έτσι. Ήρθαν και μια μέρα δυο μεγάλα φορτηγά με εξοπλισμό από τις προηγούμενες δομές συσσιτίων που είχε ο Νόστος. Εξοπλισμός κουζίνας, και βαρύς κιόλας, στον οποίο είχαν τα αυτοκόλλητα των προηγούμενων δομών. Μάλλον περίμεναν να κλείσουν για να τσιμπήσουν τα πράγματα. Κι έτσι φτάσαμε στο Πάσχα, τρεις μήνες αφού είχαμε ξεκινήσει το πρόγραμμα, να έχουν μπει μόλις δύο άτομα στον ξενώνα και μερικά άτομα να παίρνουν φαγητό απ' το συσσίτιο. Τότε δημιουργήθηκε κάποιου είδους πρόβλημα γιατί έστω και τόσοι κάτι θα πρέπει να τρώνε. Η δικιά μας η κουζίνα δεν λειτουργούσε γιατί θέλει ρεύμα τριφασικό που έλεγαν ότι κοστίζει πάνω από οχτώ χιλιάρικα για να συνδεθεί. Χρήματα όμως δεν υπήρχαν, γιατί δεν είχαν πάρει την προκαταβολή απ' το ΕΣΠΑ. Οπότε η κουζίνα δεν λειτουργούσε.

> τρεις μήνες αφού είχαμε ξεκινήσει το πρόγραμμα, είχαν μπει μόλις δύο άτομα στον ξενώνα

CWD: Κάτσε, δηλαδή τόσο καιρό δεν υπήρχε κουζίνα, αλλά δεν τους ένοιαζε γιατί δεν υπήρχε και άνθρωπος να φάει;

Γ: Ακριβώς. Η λύση ήρθε απ' τον ξενώνα των μεταναστών στα Πατήσια· εκεί όπου είχαν πάει οι μάγειρές μας για εκπαίδευση. Και αφού οι μερίδες ήταν λίγες στην αρχή, πηγαίναμε με το αυτοκίνητο του Νόστου καθημερινά και παίρναμε τις 5-10 μερίδες που χρειαζόμασταν. Φυσικά δεν έχει ανοίξει και η τραπεζαρία που βρίσκεται σε άλλον χώρο, σε ένα παλιό μαγαζί 5-6 στενά πιο κάτω. Υποτίθεται ότι εκεί έπρεπε να τρώνε. Είναι ένα άδειο ισόγειο, γεμάτο με παλιά ρούχα που πηγαίναμε εκεί και τα ξεχωρίζαμε. Οπότε αρχικά επειδή τα άτομα ήταν λίγα, έτρωγαν στο κέντρο ημέρας σ' έναν χώρο με τηλεόραση και τραπεζάκια. Από το Πάσχα και μετά άρχισαν να αυξάνονται σιγά σιγά και τα άτομα στον ξενώνα και τα άτομα που έρχονταν για το συσσίτιο. Φτάσαμε σήμερα, τέλη Ιούνη, να δίνουμε 60 μερίδες παίρνοντας φυσικά ακόμα το φαγητό απ' τον ξενώνα στα Πατήσια.

CWD: Κάποια στιγμή δε θα έπρεπε υποτίθεται να ξεκινήσουν να δουλεύουν κανονικά οι δομές; Είστε ήδη στη μέση του προγράμματος...

Γ: Κοίτα, τους υπεύθυνους δεν τους βλέπω να αγχώνονται. Σε ερωτήσεις που τους έκαναν κάποιοι εργαζόμενοι για την πορεία του προγράμματος, υποστήριξαν ότι «δεν φταίμε εμείς γιατί έπρεπε να έχουμε πάρει την προκαταβολή από το ΕΣΠΑ πριν ξεκινήσει το πρόγραμμα ή έστω όταν ξεκινούσε. Απ' την στιγμή που δεν πήραμε τα λεφτά στην ώρα μας δε θα λογοδοτήσουμε για ποιον λόγο δεν έχουμε φτάσει στον στόχο μας». Διατείνονται ότι όταν πάρουν τα χρήματα και λειτουργήσει πλήρως η κουζίνα, έχουν τρόπους να αυξήσουν ξαφνικά τον αριθμό των μερίδων από τις εξήντα στις τριακόσιες. Σκέψεις υπάρχουν μήπως να δίνουν μαζικά μερίδες σε σχολεία και αυξηθεί ο αριθμός των μερίδων κατακόρυφα. Ελπίζουν ότι μπορούν με τέτοιους τρόπους να καλύψουν το χαμένο έδαφος.

CWD: Πάντως αυτό που μου περιγράφεις είναι ότι κάποια στιγμή θεωρητικά θα πάρουν οχτακόσια χιλιάρικα, φτάνει να αποδείξουν ότι έχουν κάνει τη δουλειά που ανέλαβαν, η οποία είναι αγορά υποδομών και εξοπλισμού, ενοικίαση κτιρίου και η καθημερινή λειτουργία του συσσιτίου για χίλιες μερίδες. Ταυτόχρονα λες ότι ο βασικός εξοπλισμός είναι μεταχειρισμένος, οι υποδομές δε λει-

τουργούν και από μισθούς δεν έχετε πάρει φράγκο.

Γ: Ναι, από μισθούς τίποτα, μόνο τα ένσημα βάζουν. Πάντως με έναν πολύ χοντρικό υπολογισμό -λεφτά για μισθούς, νοίκια και λοιπά- πιστεύω ότι τρακόσια χιλιάρικα τούς μένουν σίγουρα στην άκρη. Οι ίδιοι λένε ότι τα λεφτά του προγράμματος είναι μόνο για τους μισθούς του προσωπικού και την υλικοτεχνική υποδομή. Τα υπόλοιπα υποτίθεται ότι τα βρίσκουν από χορηγίες. Έχουν ένα budget μόνο για τις πολύ βασικές πρώτες ύλες. «Στην τελική, άμα δεν έχουμε χορηγίες θα τους δίνουμε μόνο ψωμί»· έτσι μας είπαν. Η υπεύθυνη την πρώτη μέρα έλεγε: «το πρόγραμμα είναι για τους δικούς σας μισθούς. Εμείς δεν βγάζουμε υπεραξία γιατί δεν περισσεύει τίποτα».

CWD: Και αφού όλη η φάση υπολειτουργεί, εσείς τι κάνετε;

Γ: Μας στέλνουν με το αμάξι για διάφορες δουλειές μεταξύ των δύο ξενώνων που είναι Μοσχάτο και Πατήσια. Και τρέχουμε και για χορηγίες. Για παράδειγμα, τις μέρες που παίρνουμε χορηγία από εστιατόρια δεν μαγειρεύουν για εμάς στα Πατήσια.

CWD: Οι άλλοι εργαζόμενοι, οι πτυχιούχοι, με τι ασχολούνται;

Γ: Να σου πω ένα μικρό περιστατικό για το πώς λειτουργεί η ψυχολογική υποστήριξη των «ωφελουμένων» για παράδειγμα. Στο ξενώνα υπάρχει ψυχολόγος, η οποία πρότεινε στην υπεύθυνη να φτιάξει ομάδα ψυχοθεραπείας με τους ένοικους του ξενώνα. Υποτίθεται γι' αυτό το λόγο υπάρχει. Αλλά της είπαν να μην το κάνει, γιατί «πού να μπλέκουμε, μπορεί να βγουν και διάφορα προβλήματα στη φόρα». Αυτή επέμενε, ότι έχει κι εμπειρία από ψυχοθεραπεία αλλά της ζήτησαν να ασχολείται μαζί τους μόνο για να τους βοηθήσει να βρουν δουλειά και τίποτε άλλο.

απ' τον Μάιο έρχονται οι υπεύθυνοι κάθε βδομάδα και μας λένε και μια καινούρια δικαιολογία

CWD: Και με τους μισθούς, που τέσσερις μήνες δεν έχετε πάρει, τι γίνεται;

Γ: Η σύμβαση που υπογράψαμε αναφέρει ότι οι πληρωμές θα ακολουθούν τη ροή χρηματοδότησης του προγράμματος. Το έχουνε γράψει για να είναι καλυμμένοι. Πάντως, λεφτά δεν έχουμε δει καθόλου. Ούτε καν το Πάσχα δεν πήραμε το δώρο. Επειδή ξέρουν ότι αυτό είναι παράνομο και παίζει αυτόφωρο αν κάνεις καταγγελία, τη Μεγάλη Εβδομάδα ήρθαν συχνά σε επαφή μαζί μας για να μας πουν ότι θα μπει. Τελικά τίποτα δεν έγινε. Σχεδόν ένα μήνα μετά μαζευτήκαμε όλοι οι υπάλληλοι, και οι 45, αλλά η αφορμή δεν ήταν ακριβώς η μη καταβολή του δώρου. Μάθαμε ότι η ΧΕΝ πρόκειται να βάλει το δώρο στις εργαζόμενες εκεί που δεν ήταν πάνω από δέκα, και σκόπευε να δώσει και μισθό από δικούς της πόρους, χωρίς να περιμένει το ΕΣΠΑ. Το θέμα όμως ήταν ότι δεν έπρεπε να το πουν σε κανέναν από τις άλλες δομές. Αυτές αρνηθήκαν. Εκεί έγινε ένας ψιλοχαμός γιατί τσαντίστηκαν απ' την ΧΕΝ και τις έκραξαν αρκετά. Μας ενημέρωσαν και μαζευτήκαμε να δούμε τι θα γίνει. Αποφασίσαμε να στείλουμε ένα χαρτί στις τρεις ΜΚΟ, οτι μας οφείλουν το δώρο και τα δεδουλευμένα μας. Όμως δεν συμφωνούσαν όλοι· κάποιοι έλεγαν ότι πρέπει να το στείλουμε στο υπουργείο γιατί εκεί καταθέτουν τους φακέλους. Οι υπεύθυνοι ήταν σε φάση «και εμείς μαζί σας είμαστε και αν δεν μας πληρώσει το υπουργείο εργασίας να πάμε όλοι μαζί απ' έξω να φωνάζουμε». Τελικά στείλαμε το χαρτί στις ΜΚΟ. Στους περισσότερους δεν άρεσε που έγραφε ότι σε περίπτωση μη καταβολής των δεδουλευμένων μας θα προβούμε στις απαραίτητες ενέργειες που προβλέπονται από τον νόμο. Δε ήθελαν να φανεί πολύ επιθετικό. Απάντησαν μετά από κάποιες μέρες πολύ απλά ότι «το υπουργείο έχει ήδη εγκρίνει, αλλά δεν εξαρτάται η πληρωμή σας από εμάς. Την πρώτη μέρα που θα πάρουμε τα λεφτά θα σας τα δώσουμε».

CWD: Αυτή ήταν η πρώτη κίνηση που κάνατε;

Γ: Ναι, είχαμε προσπαθήσει να στείλουμε ένα χαρτί πάλι στις ΜΚΟ το Πάσχα. Μαζευτήκαμε μονάχα καμιά δεκαριά άτομα. Οι περισσότεροι μάλλον δεν πίστευαν ότι δεν θα πληρωθούμε, αλλά τον Μάιο που έβλεπαν ότι συμπληρώνονται τρεις μήνες, άρχισαν οι περισσότεροι να τσινάνε. Έρχονται οι υπεύθυνοι κάθε βδομάδα και μας λένε κάθε φορά και μια καινούρια δικαιολογία· ότι έχουν καταθέσει τα λεφτά και περιμένουν τον υπεύθυνο από το υπουργείο να πατήσει ένα κουμπί για να σταλούν. Μετά λένε ότι ήταν άρρωστη η διαχειρίστρια και γι'αυτό

Και η παπαρολογία σε έντυπη μορφή, (αισθητική προσφορά ψυχοπονιάρη καλλιτέχνη). Αφίσα της συγκεκριμένης ΜΚΟ που διαφημίζει το μέγα κοινωνικό έργο που περιγράφεται γλαφυρά στη συνέντευξη και ζητά την ανιδιοτελή συνεισφορά μας. Από όλο το 50x70 προπαγανδιστικό καλλιτέχνημα το μόνο που έχει σημασία είναι το μεσαίο λογοτυπάκι κάτω-κάτω, με τα τέσσερα μαγικά γράμματα: ΕΣΠΑ. Η μάλλον υποσυνείδητη σωστότατη κατάταξη των υπολοίπων γύρω από αυτό μας δείχνει το ρόλο τους. Μύγες γύρω από το βάζο με το ευρωμέλι.

δεν πατιόταν το κουμπί. Μετά ότι το υπουργείο είπε ότι δεν έπρεπε να καταθέσουν έναν φάκελο αλλά τρεις...

CWD: Όλο αυτό το διάστημα έχετε κάνει κάτι άλλο για να πιέσετε;

Γ: Τρία, τέσσερα άτομα μόνο έχουν στείλει εξώδικο. Η απάντηση του Νόστου ήταν εξώδικο για «υπονόμευση του προγράμματος». Ότι δηλαδή αν κάνουμε επίσχεση εργασίας, θα αναγκαστούν να μας πληρώσουν και έτσι θα διακινδυνεύσει η ομαλή ροή του προγράμματος. Εν τέλει κάποια άτομα έκαναν καταγγελία στην επιθεώρηση και έχει οριστεί ραντεβού. Αυτό το κλασικό που καλούν τον εργοδότη. Μια παρένθεση. Τελικά το δώρο του Πάσχα το πήραμε. Της τάξης των 200 ευρώ. Κάποιοι από μας υπέθεσαν ότι αφού δέχτηκαν κλήση από την επιθεώρηση εργασίας, δεν θα ήθελαν να πάνε με άδεια χέρια. Το άλλο που μας είπε η υπεύθυνη είναι ότι τουλάχιστον πληρώνουν τα ένσημα και την εφορία. Και όταν ρωτήσαμε την υπεύθυνη «πού βρίσκετε τα λεφτά και μας πληρώνετε τα ένσημα αφού λέτε ότι δεν έχετε δικούς σας πόρους» αυτή γύρισε με ύφος πολύ μυστικοπαθές και απάντησε: «Να ξέρετε ότι εμείς δεν πληρώνουμε μισθούς σε άλλους υπαλλήλους μας για να σας πληρώνουμε τα ένσημα και να πληρώνουμε την εφορία». Ε, όχι και να νιώθουμε άσχημα που εμείς παίρνουμε τα ένσημα (μόνο). Και στην τελική δε μας αφορά τι κάνουν και τι δεν κάνουν για να μας πληρώσουν.

CWD: Οι υπόλοιποι τι γνώμη έχουν για όλα αυτά;

Γ: Οι υπόλοιποι δεν βλέπω να έχουν διάθεση να κάνουν τίποτα. Όταν ακούν για καταγγελία, οι περισσότεροι λένε: «δεν θέλω να μπω στη μαύρη λίστα, γιατί αν συνεχιστεί το πρόγραμμα δεν θα με ξαναπάρουν και τα λεφτά δεν τα χάνουμε, πρόγραμμα είναι, τουλάχιστον μας πληρώνουν τα ένσημα». Και τους λες: «τι να συνεχιστεί· δεν βλέπεις τι γίνεται»; Αλλά πιστεύω ότι παίζει ρόλο και το πώς βρήκαν τη δουλειά. Μιλώντας με τους περισσότερους διαπίστωσα ότι είχαν κάποιον γνωστό. Άλλοι είχαν άτομα απ' τα κεντρικά γραφεία και άλλοι γνώριζαν άτομα απ' τις υπόλοιπες δομές και καταλαβαίνω ότι όλοι θεωρούν ότι αν κάνουν φασαρία θα εκθέσουν αυτόν που τους πρότεινε. Δεν εννοώ ότι τους βάλανε βυσματικά. Στην τελική και εγώ που δεν δήλωσα ότι γνωρίζω κάποιον, μπήκα. Σιγά τις θέσεις. Να φανταστείς, η προκήρυξη είχε πάρει, νομίζω, τρεις παρατάσεις, γιατί προφανώς δεν υπήρχαν πάρα πολλές αιτήσεις.

CWD: Απ' ό,τι καταλαβαίνω, τους παραμυθάδες της ΜΚΟ δεν τους βλέπουν και πολύ σαν εργοδότες.

Γ: Όχι, δεν νομίζω. Σε συζητήσεις πολλές φορές ενώ μερικοί υποστηρίζουμε ότι η σύμβασή μας γράφει ότι ο Νόστος είναι ο εργοδότης, οι περισσότεροι θεωρούν ότι ο εργοδότης είναι τα ΕΣΠΑ. Και ιδίως όταν λένε και οι υπεύθυνοι απ' το διοικητικό συμβούλιο «πιέστε και εσείς το υπουργείο και εμείς είμαστε μαζί σας» συμφωνούν όλοι. Αλλά ίσως ο τρόπος που έρχονται και δικαιολογούνται ότι φταίει το ΕΣΠΑ, φταίει η συμφωνία που δεν υπογράφει η χώρα μας με τους γερμανούς, να τσιμπάει πολύ. Αφού το λένε υπάρχει πρόβλημα. Εντάξει μπορεί να βρίσουν και λίγο, αλλά όχι τόσο τον εργοδότη. Είναι αυτό, ότι πιο πολύ φταίει η μοίρα μας, οι γερμανοί ή ο Τσίπρας που δεν καταλήγει σε συμφωνία, που γίνονται όλα αυτά και δεν πληρώνουν τα ΕΣΠΑ, ενώ πριν ήταν όλα εντάξει. Ναι, πιστεύουν ότι δεν είναι κανονικός εργοδότης, όπως μια εταιρεία. Νομίζουν ότι παράγει κοινωνικό έργο.

> οι περισσότεροι θεωρούν ότι ο εργοδότης είναι τα ΕΣΠΑ

CWD: Το λένε αυτό;

Γ: Για παράδειγμα, θεωρούν πως αν δημιουργήσεις πρόβλημα τότε η ΜΚΟ δεν θα μπορεί να προσφέρει αυτά που θα ήθελε. Λένε ότι άμα κάνουμε επίσχεση τι θα κάνουν οι φιλοξενούμενοι του ξενώνα; Θα κοιμηθούν στον δρόμο; Άσε που νιώθουν και τύψεις οι περισσότεροι. Αφού σου λέει ρε γαμώτο δεν δουλεύω κιόλας κανονικά. Δεν τηρώ και πλήρως το ωράριο μου, δεν παίζει και πλήρης έλεγχος. Τώρα τι να πάω να διεκδικήσω; Σαν να ντρέπονται. Λες και φταις εσύ που δεν σου δίνουνε αντικείμενο να δουλέψεις.

CWD: θες να πεις και λίγο τι φάση παίζει με τους συναδέλφους; Τι άνθρωποι είναι;

Γ: Είμαστε ηλικίες από 19 έως 62 χρονών. Έχουμε διοικητικούς, φιλόλογο, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, νοσηλεύτριες. Αυτές είναι οι ειδικότητες των πτυχιούχων και είμαστε και οι υπόλοιποι γενικών καθηκόντων, υπάλληλοι κουζίνας, με απολυτήριο λυκείου. Εντάξει μπορεί κάποια λίγα άτομα να έχουν κάποιο άσχετο πτυχίο, αλλά δε μετράει. Τα άτομα που είναι έως 30 χρονών είναι στην φάση που είμαι εγώ. Για κάποιους είναι και η πρώτη τους δουλειά. Γενικότερα έχουμε δουλέψει με voucher, σε προγράμματα κοινωφελούς εργασίας και σε διάφορα άλλα επιδοτούμενα προγράμματα. Ιδίως οι κοινωνικοί επιστήμονες. Όσο ανεβαίνουμε ηλικιακά, είναι άτομα που έχουν φάει την κατρακύλα

όλα αυτά τα χρόνια. Υπάρχει άτομο που δούλευε 22 χρόνια σε εργοστάσιο ψυγείων, στη γραμμή συναρμολόγησης. Άτομο που ήταν οδηγός φορτηγών. Απολυμαντής, πωλήτρια, οικοδόμος, ιδιοκτήτης μίνι μάρκετ που το έκλεισε. Είναι τέτοιες φιγούρες που έχασαν τις δουλειές τους...

CWD: Και αυτοί όλοι τι λένε; Γιατί καταλαβαίνω ένας κάτω των 35 είναι λίγο εκπαιδευμένος· λίγο με τα voucher, λίγο με επιδοτούμενα, λίγο με συμβάσεις, έχει μάθει ότι έτσι είναι η δουλειά.

Γ: Αυτοί που είναι από 35 και πάνω είναι σε φάση «τι καλά που τα περνάγαμε τότε. Πάντα υπήρχαν δουλειές». Ακόμα και αυτοί που δεν είχαν υψηλό μορφωτικό επίπεδο έβρισκαν δουλειές, δεν είχαν κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα και ξαφνικά γκρεμίστηκαν όλα και δεν ξέρουν τι τους φταίει. Εντάξει όχι όλοι, μερικοί. Ένας μας έλεγε «ξέρεις, εγώ για δύο ένσημα πήγαινα στην επιθεώρηση. Εγώ τους τσάκιζα όλους, δεν κόλωνα πουθενά. Τώρα είμαι 45 χρονών ποιος θα με πάρει; Εγώ τους ευγνωμονώ που με πήραν εδώ πέρα. Και φοβάμαι τώρα ότι θα μπω στη μαύρη λίστα άμα κάνω φασαρίες». Βέβαια και στις μικρότερες ηλικίες που περίμενα ότι επειδή δεν έχουμε τρελές υποχρεώσεις, θα είμαστε σε φάση «τι είχαμε τι χάσαμε», δεν υπάρχει μια κοινή άποψη, ότι πάμε να τους κοντράρουμε και ό,τι γίνει. Παίζει πολύ αυτό το παραμύθι της ελπίδας, μέρα με τη μέρα ότι θα μας πληρώσουν και δε καταλαβαίνουν την υποτίμηση που έχουμε υποστεί ως εργάτες. Βασικά, μάλλον κανένας δεν βλέπει τον εαυτό του ως εργάτη. θεωρούν ότι δεν πρόλαβαν να πιάσουν την καλή όπως κάποιοι άλλοι.

είδαν μερικοί ότι έχουμε και μετανάστες και ξίνισαν τα μούτρα

CWD: Η αντιμετώπιση των εργαζόμενων απέναντι στον κόσμο που έρχεται και παίρνει φαγητό ή που μένει στον ξενώνα πώς είναι;

Γ: Γενικά επικρατεί η άποψη πως εμείς οι εργαζόμενοι είμαστε ανώτεροι από εκείνους που «μυρίζουν άσχημα και πεινάνε». Στην αρχή υπήρχε φόβος για τις αρρώστιες που θα έχουν όλοι αυτοί και για το πώς θα αντιμετωπίσουμε άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα. Άκουγες σχόλια για την ασφάλειά μας. Κάποιος ρώταγε γιατί να μην τους ελέγχει κάποιος στην είσοδο, ώστε να μην φέρουν αιχμηρά αντικείμενα ή για να μην κλέβουν από το κτίριο. Γενικότερα επικρατεί η αντίληψη ότι η παραβατικότητα πάει μαζί με την φτώχια. Άλλος ρώταγε εάν θα έρχονται και αλλοδαποί. Μετά που είδαν μερικοί ότι έχουμε και μετανάστες ξίνισαν τα μούτρα. Πάντα θα ακουστεί και καμιά βρισιά για την «αλβανίδα που τρώει τζάμπα ή που άργησε να έρθει ή την γύφτισσα που έχει κι απαίτηση να μην τρώει συνέχεια όσπρια». Δε βλέπουν ότι όλη η φάση είναι μια μούφα ατελείωτη και ότι η ΜΚΟ δεν κάνει τίποτα απ' αυτά για τα οποία παίρνει λεφτά. Οι «ωφελούμενοι» τους φταίνε…

CWD: Εμένα μου φαίνεται πολύ μεγάλη άρνηση αυτό. Άρνηση του στυλ δεν θέλω να δω την πραγματικότητα. Το πρόγραμμα δεν δουλεύει, δεν κάνει σχεδόν τίποτα. Λεφτά δεν δίνουν σε κανέναν. Το να πιστεύεις μετά από τόσο καιρό ότι θα λειτουργήσει και να υπερασπίζεσαι ότι πρέπει αυτό να υπάρχει γιατί κάνει δουλειά, ε, είναι λίγο πρόβλημα.

Γ: Ναι, και όταν τους λες ότι στην τελική βγάζουν τρελά λεφτά στις πλάτες τις δικές μας και των «ωφελούμενων», σου λένε: «δεν με νοιάζει· εγώ τους μισθούς μου να πάρω». Αφού ούτε αυτούς δεν παίρνεις, ρε μεγάλε.

CWD: Και πώς το βλέπεις να εξελίσσεται τώρα;

Γ: Δεν βλέπω εξέλιξη. Αυτοί δεν έχουνε πάρει την προκαταβολή απ' την επιδότηση. Και να την πάρουν, δεν πρόκειται να μας πληρώσουν όλα τα δεδουλευμένα. Πιστεύω ότι θα δώσουν ένα ποσό, όχι όλα τα χρωστούμενα. Έτσι θα συνεχίσει, και όλα αυτά με τους στόχους τους, τις 1000 μερίδες, δεν θα γίνουν ποτέ.

CWD: 800 χιλιάρικα είναι πολλά λεφτά. Φαντάζομαι ότι για να αποδεσμευτούν πρέπει κάπως να ελεγχθεί ότι παράγεται ένα έργο. Από αυτά που μου λες εσύ όχι έργο δεν παράγεται, η φάση είναι τίποτα. Τι θα κάνουν αυτοί;

Γ: Τώρα μας λένε ότι μιλάνε με τη νομαρχία για να δώσουμε 300 μερίδες, σε ποιους, πότε, δεν ξέρω. Μπορεί να τα κάνουν εικονικά. Βρήκα τυχαία κάτι άρθρα για το προηγούμενο πρόγραμμα, τον Λαχανόκηπο στο δήμο Αγ. Αναργύρων, που δεν λειτούργησε ποτέ. Αποδείχθηκε ότι είχαν φτιάξει ψεύτικα παραστατικά και ότι το υπουργείο εργασίας τούς ζητάει τα λεφτά πίσω. Πάντως όπως είπα δεν φαίνονται αγχωμένοι, όταν τους ρωτάμε γι'αυτά.

CWD: Αυτοί με κάποιο τρόπο θα τα βολέψουν. Άλλωστε, όντως δεν είναι η πρώτη φορά. Εσείς τι άλλο θα κάνετε;

Γ: Σε μερικές μέρες λήγει άλλη μια παράταση προθεσμίας και έχουν πει άλλα τρία με τέσσερα άτομα που έχουν έρθει στο αμήν ότι θα μπουν στον ίδιο φάκελο για την επιθεώρηση εργασίας, αλλά μέχρι εκεί. Από εκεί και πέρα οι υπόλοιποι είναι αυτό που λέγαμε και πριν. Ναι μεν γκρινιάζουμε που δεν πληρωνόμαστε, αλλά «έτσι δουλεύει το πράγμα και δεν θα τα χάσουμε». Δεν νομίζω ότι υπάρχει κάποια εξέλιξη.

CWD: Γιώργο σε ευχαριστούμε και τι να πούμε… καλά κουράγια.

Η ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΙ ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΤΟΣΟ ΑΓΑΠΗΣΑΜΕ

Μια από τις προίκες που μας κληροδότησε η μεταπολίτευση είναι κι η μυθολογία περί ευημερίας. Αναφερόμαστε στον ενοποιητικό εκείνο μύθο που λέει ότι από τη δεκαετία του '80 και μετά, στην ωραία μας χώρα βρισκόταν σε εξέλιξη ένα αέναο πάρτι που κατά κάποιον τρόπο μάς χωρούσε όλους. Κι επειδή το πάρτι ήταν ξέφρενο και κράτησε πολύ, κάποια στιγμή οι γείτονες πήραν τηλέφωνο την αστυνομία να έρθει να μας πει να μαζευτούμε και να μας αναγκάσει να πληρώσουμε τις ζημιές.

Το 1985, το ελληνικό κράτος ήταν ένα βήμα πριν το ΔΝΤ και μπορεί ο Παπανδρέου να χάιδευε «αδούλωτα» αυτάκια με εθνικοπατριωτικές ρητορείες του είδους «Δεν νομίζω ότι ο οποιοσδήποτε πρωθυπουργός της Ελλάδας ποτέ θα καλούσε το ΔΝΤ. Εμείς έχουμε τις πόρτες μας ανοικτές για να μας κοιτάξει, όποτε θέλει. Αλλά δεν είναι ποτέ στις προθέσεις μας να καλέσουμε κανένα παράγοντα από το εξωτερικό» (Καθημερινή, 03/09/1985), όμως το ζήτημα ήταν υπαρκτό. Τα ελληνικά αφεντικά είχαν βάσανα.

Σαν να λέμε, στη μαγική αυτή εσχατιά της Ευρώπης δεν υπήρχε καπιταλισμός, η ελληνική κοινωνία δεν ήταν ταξική (αφού όλοι μπορούσαν να κάνουν τα ίδια πράγματα, δεν υπήρχαν ταξικές διαφορές, ε;) και το ελληνικό κράτος είχε πάψει να είναι το κόμμα των αφεντικών κι ήταν το καφενείο των αιώνιων εφήβων. Κι όμως· όσο κι αν ο μύθος αυτός φαντάζει ανώδυνος και κάπως αστείος, δεν θα έπρεπε να υποτιμηθεί ως προς τη δυναμική των αποτελεσμάτων του. Για να το πούμε αλλιώς, με παρόμοιες εξόφθαλμα κωμικοτραγικές αφηγήσεις είναι που χτίζεται η ψευδαίσθηση του κοινού παρελθόντος. Ενός παρελθόντος ανιστορικού και διαταξικού που θέτει στο επίκεντρο τη συλλογική ευθύνη κι ενοχή. Είμαστε, λοιπόν, όλοι υπεύθυνοι κι ένοχοι γιατί τρώγαμε περισσότερες καραμέλες απ' όσες μας αντιστοιχούσαν. Το επιχείρημα αυτό καθεαυτό είναι τόσο απλοϊκό που κανονικά θα ξένιζε τον οποιοδήποτε. Αλλά πού; Η διαχρονική του επιτυχία, άλλωστε, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό ακριβώς στην απλοϊκότητά του. Δεν υπάρχουν κοινωνικές σχέσεις, δεν υπάρχει ταξική διαστρωμάτωση που καθορίζει ποιος λέει πόσες είναι οι καραμέλες και πώς θα μοιράζονται. Υπάρχουν μόνο τα λαίμαργα παιδάκια κι η νουνεχής μητερούλα.

> Σαν να λέμε, στη μαγική αυτή εσχατιά της Ευρώπης δεν υπήρχε καπιταλισμός

Στο σημείο αυτό αξίζει, νομίζουμε, να αναφέρουμε ότι η εν λόγω μυθολογία δεν έκανε την εμφάνισή της εξαιτίας της κρίσης. Ο Πάγκαλος, ο Βενιζέλος, οι αρθρογράφοι των εφημερίδων κι όλος αυτός ο συρφετός των οικονομολόγων και ειδικών αναλυτών που μας χτυπάει συγκαταβατικά την πλάτη ξερνώντας τόνους αρλούμπες δεν ανακάλυψαν τον τροχό. Όπως θα δούμε και παρακάτω τα ίδια έλεγε, εκεί στα μέσα της δεκαετίας του '80, ο Ανδρέας Παπανδρέου και οι συν αυτώ. Τότε, δηλαδή, που το ελληνικό κράτος τα είχε ξαναβρεί μπαστούνια (τηρουμένων των αναλογιών) κι ήταν με το ένα πόδι στο ΔΝΤ. Τότε που με κρατική παρέμβαση οι μισθοί κατρακυλούσαν κι οι τιμές των βασικών αγαθών τραβούσαν την ανηφόρα. Κι εντάξει· ας πούμε ότι από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και μετά όντως αυτό που οι ευαίσθητοι αριστεροί κοινωνιολόγοι αποκαλούν «άκρατος καταναλωτισμός» ήταν ορατό με γυμνό μάτι. Ότι όντως όλο και μεγαλύτερα κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας αποκτούσαν πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά που

Οκτώβρης '81, νίκη του ΠΑΣΟΚ με 48%. Αυτά είναι ποσοστά, κι αυτοί είναι χαρούμενοι και ξέγνοιαστοι οπαδοί. Τι να πιάσουν μπροστά τους οι χιπστεροσυριζαίοι;

μέχρι πρότινος θεωρούνταν απαγορευτικά. Τη δεκαετία του '80, όμως, τι είχε πάει στραβά; Τι γινόταν και πάλι «όλοι ζούσαμε πάνω από τις δυνάμεις μας», αφού ακόμα δεν είχαν σκάσει μύτη τα καταναλωτικά δάνεια, τα διακοποδάνεια και τα τέσσερα αυτοκίνητα ανά οικογένεια; Και κάπου εδώ έρχεται η απλοϊκότητα του επιχειρήματος που λέγαμε και παραπάνω να προσφέρει ένα χέρι βοηθείας. Το ζήτημα δεν είναι να αποδείξει κανείς με αριθμούς και ορθολογικές αναλύσεις ότι τρώγαμε ή δεν τρώγαμε πολύ. Το ζήτημα ήταν και παραμένει να μιλάμε για τον ελληνικό καπιταλισμό και το ελληνικό κράτος σαν να μιλάγαμε για τα καπρίτσια κακομαθημένων ανηλίκων.

«ΜΙΑ ΑΠΛΗ ΑΛΗΘΕΙΑ. ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΟΥΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠ' ΟΣΑ ΠΑΡΑΓΟΥΜΕ»

Μια σύντομη έστω ματιά στις εφημερίδες της εποχής μπορεί να μας πείσει για τη διαχρονικότητα των επιχειρημάτων που συνθέτουν τον κυρίαρχο λόγο, αλλά και για τη διαχρονικότητα των προβλημάτων των ελληνικών αφεντικών. Ας γίνουμε, λοιπόν, πιο συγκεκριμένοι. Το φθινόπωρο του 1985, λίγους μόλις μήνες από τις εκλογές του Ιουνίου και με τη δεύτερη τετραετία του ΠΑΣΟΚ να έχει μόλις ξεκινήσει, ο δημιουργικός λογιστής και τότε υπουργός Οικονομικών, Κώστας Σημίτης, έστειλε έγγραφο με τίτλο «Οικονομικές εξελίξεις και περιοριστικοί παράγοντες» στη ΓΣΕΕ, την ΑΔΕΔΥ, τον ΣΕΒ κι άλλες εργοδοτικές οργανώσεις όπου εξέφραζε τα βάσανά του:

> 1) Η βιομηχανική παραγωγή παραμένει στάσιμη. 2) Τα ελλείμματα του δημοσίου διευρύνονται και η εκτέλεση του προϋπολογισμού θα παρουσιάσει μεγαλύτερο άνοιγμα απ' ό,τι είχε προβλεφθεί. 3) Ο πληθωρισμός εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα, τριπλάσιος του μέσου όρου των χωρών της ΕΟΚ υπονομεύοντας καίρια την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι τα κρίσιμα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας απαιτούν συνολική και συντονισμένη αντιμετώπιση αφού η αλληλεξάρτηση των προβλημάτων αυτών γίνεται ακόμα πιο έντονη σε μια ιδιαίτερα ανοιχτή οικονομία, όπως η ελληνική. Χρειάζεται επομένως να επιδιωχθεί η σταθεροποίηση της οικονομίας μας και η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να μειωθούν τα ελλείμματα που οφείλονται σε καταναλωτικές δαπάνες και ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων να γίνει μεγαλύτερος από τον ρυθμό αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Μείωση δαπανών, διαρθρωτικές αλλαγές, ανταγωνιστικότητα, μείωση των ελλειμμάτων, βρε τι μας θυμίζουν όλα αυτά; Όλες εκείνες οι λέξεις που τελευταία μάς αγκαλιάζουν στοργικά δεν γεννήθηκαν το 2010. Οποία έκπληξις! Και για τη συνέχεια, ο λόγος στον τότε Πρωθυπουργό:

> Πρέπει να αντιληφθούμε ότι βρισκόμαστε σε μια αποφασιστική καμπή. Πρέπει να αντιληφθούμε όλοι μας μια απλή αλήθεια. Δεν μπορούμε να καταναλώνουμε περισσότερα απ' όσα παράγουμε.

Με το ίδιο, δηλαδή, επιχείρημα του «τρώμε περισσότερες καραμέλες απ' όσες μας αντιστοιχούν», το ελληνικό κράτος προσπαθούσε να βγει από την κρίση της εποχής υποτιμώντας την εργατική δύναμη και προσδίδοντας μια κάπως στρυφνή σημασία στη λέξη «ευημερία». Να υπενθυμίσουμε ότι τον Οκτώβρη του 1985 μπήκε σε εφαρμογή το «Πρόγραμμα σταθερότητας» που προέβλεπε, μεταξύ άλλων, την υποτίμηση της δραχμής κατά 15%, την αύξηση των τιμών σε προϊόντα καθημερινής κατανάλωσης, όπως και το πάγωμα των συντάξεων. Τα προϊόντα εισαγωγής (αυτοκίνητα, ηλεκτρικές συσκευές, παιχνίδια, κ.ά) ακρίβυναν κατά 25% περίπου και γι' αυτό τις πρώτες μέρες της επιβολής των μέτρων, όταν ακόμα δεν είχαν αλλάξει οι τιμές σε όλα τα μαγαζιά, έγινε ένας μικρός πανικός για το ποιος θα προλάβει να ψωνίσει με τις παλιές τιμές:

> Πληθύνθηκαν τις τελευταίες μέρες οι ηλεκτρικές συσκευές που φιγουράρουν στις βιτρίνες των καταστημάτων με την ταμπέλα «πουλήθηκαν». Λίγες τηλεοράσεις, πλυντήρια, βίντεο έχουν μείνει χωρίς να πουληθούν αφού τα ηλεκτρικά ήταν από τα πρώτα είδη που έσπευσαν να προμηθευτούν οι καταναλωτές στις παλιές τιμές.

ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΤΟ ΙΔΙΟ, ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΕΥΘΥΝΗ

Αυτό που προσπαθούμε να πούμε εδώ είναι ότι ο λόγος (ή έστω ένας από τους λόγους) που δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε τι στο καλό είναι αυτό το πράγμα που προέκυψε από τις εκλογές του Γενάρη και υποτίθεται ότι θα μας σώσει από τη σκλαβιά των δανειστών, είναι ότι μας λείπει μια συλλογική αφήγηση για το τι ήταν η περίοδος που έχουμε συνηθίσει να ονομάζουμε «μεταπολίτευση». Μας λείπει για την ακρίβεια μια ανταγωνιστική αφήγηση που

ΤΙΜΕΣ Τέσσερις εβδομάδες μετά τα οικονομικά μέτρα και για πολλά προϊόντα δεν έχουν διαμορφωθεί οι τιμές

ΑΚΡΙΒΗΝΑΝ:
Καφές 10%
Γάλα 10%
Κρέας 15%
Ποτά 20-25%

Θ' ΑΚΡΙΒΗΝΟΥΝ:
Αυτοκίνητα 25%
Παιγνίδια 25-30%
Και ακόμα:
Ηλ. συσκευές, καλλυντικά κ.ά.

ΑΓΟΡΑ: Φουρτουνιασμένη

Αναμένεται μείωση εισαγωγών προς όφελος των ελληνικών προϊόντων

Ο νες καφέ αυξήθηκε κατά 18%. Ίσως το ελληνικό κράτος να νοιαζόταν για την ψυχολογική κατάσταση των πολιτών. Σου λέει, κόψτε τους τον καφέ και να μην έχουν νεύρα και να μην αράζουν όλη μέρα. Μπας και δουλέψουν και ποτέ...

δεν θα κοιτάει ούτε νοσταλγικά, αλλά ούτε και απολογητικά το πρόσφατο παρελθόν και δεν θα μπουρδουκλώνεται μέσα στα πλοκάμια της κυρίαρχης μυθολογίας περί «καλών εποχών». Με άλλα λόγια, είναι απαραίτητο να καταδείξουμε ότι ο ελληνικός καπιταλισμός δεν ήρθε για πρώτη φορά αντιμέτωπος με αδιέξοδα το 2010 κι ότι η επίθεση που έχει εξαπολύσει το ελληνικό κράτος την τελευταία πενταετία δεν είναι βέβαια αποτέλεσμα παρθενογένεσης, αλλά ούτε και πρωτοβουλία του κάθε Ζορό που θέλει να πατάξει την υπερκατανάλωση. Η ρητορική περί «απληστίας», η καταγγελτική κραυγή του «μαζί τα φάγαμε» είναι προσβλητικές και απαξιωτικές για την εργατική τάξη, καθώς την αντιμετωπίζουν σαν κακομαθημένο μυξιάρικο, τη βουλιάζουν σε μια ατέλειωτη ηθικολογία και κατά συνέπεια την καθηλώνουν σε μια ενοχική και απολογητική στάση. Ας κάτσουμε, λοιπόν, σαν κουταβάκια στη γωνίτσα μας κι ας δεχτούμε την τιμωρία του αφέντη ως θεραπεία που θα μας φέρει ένα βήμα πιο κοντά στη λύτρωση. Ας συμφωνήσουμε ότι μας κόβουν τους μισθούς κι ότι μας στριμώχνουν από δέκα πλευρές επειδή δεν ήμασταν φρόνιμοι. Ας μη μιλάμε για τάξεις με αντιτιθέμενα συμφέροντα κι ας μιλάμε για καλούς γονείς και κακά παιδιά.

ο ελληνικός καπιταλισμός δεν ήρθε για πρώτη φορά αντιμέτωπος με αδιέξοδα το 2010

Να το ξαναπούμε για να μην ξεχνιόμαστε: τα επιχειρήματα που τρέφουν και συντηρούν τους μύθους και τα οποία κάνουν θραύση τα τελευταία χρόνια και αναπαράγονται από πολλά και διαφορετικά κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας, προσπαθούν να λειτουργήσουν ενοποιητικά μέσα σε μια χρονική περίοδο που παράγει πόλωση και κοινωνική δυσαρέσκεια με το τσουβάλι. Μπορεί δηλαδή να μας τη βιδώνει που ο μισθός (όταν υπάρχει) δεν φτάνει μέχρι το τέλος του μήνα, αλλά όταν ανοίγουμε το στόμα μας δεν βρίζουμε το αφεντικό· βρίζουμε την κακή μας τη μοίρα, το «ένοχό μας παρελθόν», τους «κερατάδες τους γερμανούς». Αποκτάμε έτσι μια κοινή γλώσσα, η οποία όμως δεν είναι δική μας· είναι η γλώσσα στην οποία μας μιλάνε τα αφεντικά και την οποία χρησιμοποιούμε κι εμείς, στερούμενοι κάθε άλλης. Μιλάμε σαν να έχουμε κοινό παρελθόν, παρόν και μέλλον με αυτούς που μας ρίχνουν τις κατακεφαλιές.

Βέβαια, το να πει κανείς απλώς και μόνο πως επιχειρήματα του είδους «ζούμε πάνω από τις δυνάμεις μας» είναι χαζά κι ακόμα πιο χαζοί οι φορείς τους (από τον Ανδρέα Παπανδρέου μέχρι τον γιο του κι ακόμα παραπέρα), δεν είναι αρκετό. Γιατί τα πρόσωπα, όσο ηλίθια, γελοία ή άχρηστα κι αν είναι, είναι κομμάτια ευρύτερων μηχανισμών και δεν δρουν σε κενό αέρος. Γι' αυτό και τα όσα λένε και κάνουν δεν είναι σημαντικά αυτά καθεαυτά, αλλά αποκτούν σημασία επειδή λέγονται και γίνονται από άτομα που εκπροσωπούν την τάξη των αφεντικών. Αυτό, άλλωστε, είναι το δυνατό τους σημείο κι όχι η ορθότητα ή εγκυρότητα των επιχειρημάτων και των κινήσεών τους. Γι' αυτό μας δίνουν τις λέξεις που χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας, την ώρα που εμείς κάνουμε σβούρες σα ζαλισμένα κοτόπουλα, μην μπορώντας να επιλέξουμε τις λέξεις και τις πράξεις μας.

---

1. «Δραματικό ΣΟΣ απευθύνει ο κ. Κώστας Σημίτης προς όλες τις παραγωγικές τάξεις», *Καθημερινή*, 07/09/1985.
2. *Καθημερινή*, ό.π.
3. «Αγορά φουρτουνιασμένη», *Ελευθεροτυπία*, 08/11/1985.

ΔΙΠΛΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΡΤΕΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΧΑΝΤΡΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ:

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΑΣ ΜΕ ΣΧΕΔΙΟ

Όσοι έχουν το κουράγιο να διαβάζουν εφημερίδες και μάλιστα τις πορτοκαλί σελίδες τους, θα έχουν διαπιστώσει τουλάχιστον δύο βασικά πράγματα. Πρώτον, η γλώσσα των αφεντικών είναι επίτηδες και από κατασκευής στριφνή και δυσνόητη για μας και δεύτερον, μας περνάνε για μαλάκες.

Το μεγαλύτερο χαρτονόμισμα σε δραχμές που τυπώθηκε την εποχή που ξεκίνησε η φάση με τις χρυσές λίρες (το συγκεκριμένο έχει ημερομηνία έκδοσης 1944). Όπως και με τα ίου, αυτό το νόμισμα είχε διάφορα ονόματα όπως «μεσογειακή δραχμή». Κάποιες γιαγιάδες που τα γνώρισαν πρώτο χέρι τα λένε και «Τσολάκογλου» από τον πρωθυπουργό της περιόδου.

Ας γίνουμε λίγο πιο σαφείς όμως. Τον τελευταίο καιρό τα οικονομικά ιερογλυφικά όλο και περισσότερο μιλάνε για διπλό ή παράλληλο νόμισμα. Του δίνουν διάφορα ονόματα, άλλοτε το λένε Geuro (ελληνικό ευρώ ή τζούρο), άλλοτε IOU (χρεόγραφο ή ίου), άλλοτε πάλι μιλάνε για την Μητέρα των Νομισμάτων, τη δραχμή (αμετάφραστο). Τι θέλουν να πουν όμως οι μαστουρωμένοι προφήτες του χρηματιστικού κεφαλαίου;

Έστω ότι το ελληνικό κράτος αποφασίζει να εισάγει ένα δεύτερο ή παράλληλο νόμισμα. Δεν θα εξετάσουμε τώρα τους λόγους για τους οποίους μπορεί να το κάνει αυτό γιατί θα χαθούμε κι εμείς στην πορτοκαλί ομίχλη. Όπως και να το λένε πάντως (ας το πούμε ίου), το δεύτερο νόμισμα θα έχει ένα πολύ βασικό καθήκον. Με αυτό θα πληρώνονται οι μισθοί και οι συντάξεις που πληρώνει το κράτος. Με αυτό μετά θα γίνονται συναλλαγές μόνο στο εσωτερικό της ελληνικής επικράτειας και πολύ πιθανό είναι ότι οι «σοβαρές» θα εξαιρούνται. Δηλαδή με ίου σπίτι δεν θα αγοράζεις. Αυτό θα έχει διάφορες φαντασμαγορικές συνέπειες. Πρώτη και κύρια είναι ότι όλοι θα προτιμούν να πληρώνονται σε ευρώ και να πληρώνουν σε ίου, μιας και το πρώτο θα επιτρέπει περισσότερες συναλλαγές και κυρίως θα επιτρέπει συναλλαγές με το εξωτερικό. Δηλαδή ακόμα και να οριστεί από το κράτος η αναλογία 1 ευρώ προς 1, το ίου θα είναι εξ ορισμού και εξ αρχής υποτιμημένο. Τα παραπάνω με τη σειρά τους θα υποτιμήσουν περαιτέρω το ίου ακόμα κι αν το κράτος θα προσπαθεί να μας πείσει ότι όχι, όχι καλέ ακόμα 1 ευρώ είναι ίσο με 1 ίου. Βέβαια, σύμφωνα με τους μαστουρωμένους προφήτες η υποτίμηση θα είναι και επίσημη. Μια μπύρα από περίπτερο δηλαδή θα έχει 1,5 ευρώ ή 3 ίου. Αλλά το πιθανότερο είναι πως στη μαύρη αγορά που θα στηθεί για την ανταλλαγή ευρώ και ίου η αναλογία θα είναι ακόμα χειρότερη.[1]

Σε περίπτωση που τα παραπάνω σας φαίνονται ότι τα γράψαμε κι εμείς υπό την επήρεια, να θυμίσουμε ότι έχουν συμβεί στην πραγματικότητα μερικές δεκαετίες πριν στην Ελλάδα

ΔΥΟ ΑΚΟΜΗ ΠΙΟ ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΤΙΑΞΙΜΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΥΠΟΤΙΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΓΑΤΗ

Η ιστορία δε μας κάνει τη χάρη να επαναλαμβάνεται. Μπορούμε όμως, κοιτώντας το παρελθόν μας, να καταλάβουμε την τωρινή μας κατάσταση και αν προσπαθήσουμε λίγο παραπάνω να καταλάβουμε και τι μας περιμένει.

Οι αναφορές μας στις χρυσές λίρες δεν είναι τυχαίες. Οι χρυσές λίρες ήταν ίσως το πιο πρόσφατο εργαλείο του ελληνικού κράτους που μπορεί να μας δώσει μια ιδέα για το τι σημαίνει «διπλό νόμισμα» και υποτίμηση με σχέδιο. Οι χρυσές λίρες μπήκαν στην ελληνική οικονομία με διάφορους φαντεζί τρόπους. Τις έριχναν οι άγγλοι στους αντάρτες με αεροπλάνα, τις έφερναν οι ίδιοι οι ναζί

για τις «ανάγκες τους», τις έφερνε η Τράπεζα της Ελλάδος με επίσημες εισαγωγές, τις έφερναν μαφιόζοι και μαυραγορίτες με «ανεπίσημες» και τέλος, τις έφερναν και οι αμερικάνοι του Τρούμαν (αυτουνού με το δόγμα). Πριν έρθει μάλιστα ο κ. Τρούμαν με τα χρυσά του νομίσματα και το μίσος προς τους κομμουνιστάς, η ελληνική επικράτεια βρέθηκε με 7,5 εκατομμύρια χρυσές λίρες. Η ισοτιμία ήταν γύρω στις 130.000 δραχμές η κάθε χρυσή λίρα και σταθερά ανέβαινε. Η υποτίμηση που λέγαμε. Το ελληνικό κράτος έριξε κι άλλες στην αγορά με τη βοήθεια του αμερικανικού και η ισοτιμία πέρασε τις 230.000. Άγρια υποτίμηση. Αυτά λίγο πολύ θα τα πουν όλοι όσοι ξέρουν κάτι για εκείνη την περίοδο. Αυτό που λείπει ή μάλλον κρύβεται επιμελώς από αυτές τις αφηγήσεις, είναι πως αυτό δεν ήταν ένα αποτυχημένο σχέδιο. Συγκεκριμένα, πολλοί ιστορικοί θα πουν ότι το ελληνικό κράτος προσπάθησε έτσι να ανακόψει την καλπάζουσα οικονομική κρίση του αλλά απέτυχε. Μούφες. Ο στόχος αυτού του οικονομικού εργαλείου ήταν η άγρια υποτίμηση της εγχώριας εργατικής τάξης:

> οι πωλήσεις χρυσών λιρών αποτελούσαν μια πολυδάπανη και αναποτελεσματική χρήση του ξένου συναλλάγματος, αλλά η συνέχισή τους ως ένα προσωρινό μέτρο μπορεί να είναι επιθυμητή έως ότου η οικονομία να αρχίσει να λειτουργεί μ' ένα πιο κανονικό τρόπο.[5]

Μόλις δηλαδή ο ελληνικός καπιταλισμός γρασαριστεί καλά με τα πτώματά μας.

με τις χρυσές λίρες Αγγλίας. Οι περισσότεροι από μας για τις χρυσές λίρες Αγγλίας ό,τι ξέρουμε το ξέρουμε από τις ασπρόμαυρες ελληνικές ταινίες όπου για να παντρευτείς ή να πάρεις σπίτι έβγαιναν οι λίρες από κανά σεντούκι ή ήταν θαμμένες στον κήπο. Η πραγματικότητα ήταν πως λίρες και δραχμές ήταν παράλληλα νομίσματα, όπου λίρες βλέπε ευρώ και όπου δραχμές βλέπε πιθανά, μελλοντικά ίου. Επίσης η πραγματικότητα τότε δεν ήταν λατέρνα-φτώχια-και-φιλότιμο. Άμα δεν είχες χρυσές λίρες να σε ξελασπώσουν στη δύσκολη στιγμή (που σιγά μην είχες δηλαδή) τότε δεν πέρναγες καθόλου καλά.

ΤΙ ΜΑΣ ΝΟΙΑΖΕΙ ΕΜΑΣ;

Κρυμμένο μέσα στις αναλύσεις των οικονομικών μαντείων, τους ξεφεύγει πού και πού αυτό που αφορά εμάς:

> η αγοραστική δύναμη των Ελλήνων θα μειωθεί στο μισό έως το ένα τρίτο από το σημερινό επίπεδο[2]

Γενικά μη μασάτε με το γενικόλογο «Ελλήνων», το αφηρημένο «αγοραστική δύναμη» ή το θλιμμένο ύφος του μαστουρωμένου προφήτη. Είπαμε, η γλώσσα αυτή των αφεντικών είναι φτιαγμένη για να θολώνει τα πράγματα. Αυτό που εννοεί το μαντείο είναι ότι η δυνατότητά μας να ανασυστήνουμε και να αναπαράγουμε την εργατική μας δύναμη θα υποτιμηθεί ως εκεί που δεν πάει. Οι μισθοί και οι συντάξεις θα μειωθούν κι άλλο, όχι ονομαστικά αλλα στην πράξη, στον αληθινό κόσμο. Γιατί μπορεί τη μία μέρα να παίρνεις μισθό 700 ευρώ (άτσα η ελίτ της εργατικής τάξης), αλλά την επόμενη θα παίρνεις 700 ίου που στον έξω κόσμο θα σου αγοράζουν πράγματα αξίας, ας πούμε, 250 ευρώ. Αυτό σημαίνει «μείωση της αγοραστικής δύναμης στο μισό ή εν τρίτο», σημαίνει πραγματική (αν όχι και ονομαστική) μείωση του μισθού στο μισό ή εν τρίτο. Και γαμώ; Και γαμώ!

Η ΚΑΡΤΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΠΟΥ ΚΟΛΛΑΕΙ;

Η Κάρτα μπορεί να μοιάζει φαινομενικά άσχετη αλλά είναι ένα παρεμφερές εργαλείο. Την Κάρτα Αλληλεγγύης θα την χορηγεί το ελληνικό κράτος σε όσους πληρούν τα κριτήρια και σ' αυτή θα πιστώνονται κάθε μήνα κάποια λεφτά.[3] Όπως λέει η Εθνική Τράπεζα μέσω του κ. Χαντζανδρέου:

> άτομα με χαμηλό εισόδημα, θα χρησιμοποιούν την κάρτα αλληλεγγύης προκειμένου να ικανοποιήσουν τις άμεσες και ανελαστικές δαπάνες επιβίωσης όπως η διατροφή[4]

Μισό να μεταφράσουμε πάλι από πορτοκαλικά σε ανθρώπινα. Τα «άτομα με χαμηλό εισόδημα» είμαστε εμείς οι εργάτες. Οι «άμεσες και ανελαστικές ανάγκες» είναι αυτά που δεν μπορούν να μας κόψουν γιατί θα πεθάνουμε. Μην ψαρώνετε, δε μας λυπούνται. Απλά, δυστυχώς γι' αυτούς, μας χρειάζονται ακόμα. Η Κάρτα λοιπόν θα δουλεύει ως εξής: κάποιες δεκάδες χιλιάδες οικογένειες θα παίρνουν αντί κάποιου επιδόματος, ηλεκτρονικά λεφτά σε μια κάρτα που δεν θα μπορούν να τα ξοδέψουν σε τίποτα άλλο εκτός από φαγητό. Άμεση επιβίωση δηλαδή. Ούτε τσιγάρο, ούτε μπύρα από περίπτερο ρε βρωμιάρη προλετάριε. Ένα κομμάτι του μισθού μας, και άρα η ανασύσταση της εργατικής μας δύναμης, θα είναι αυστηρά ελεγχόμενη από το κράτος.

Οι χρυσές λίρες συνόδευαν για χρόνια την ελληνική κοινωνία κι αυτό πέρασε και στην πολιτισμική της παραγωγή. Εδώ σκηνή από την ταινία «Η κάλπικη λίρα» παραγωγής του 1955 με ιστορίες διάφορων φτωχοδιαβόλων που περιστρέφονται γύρω από το αντικείμενο του τίτλου. Οι συγκεκριμένοι μάλλον αντί για φαγητό θα φάνε αγάπη και τους πίνακες στο φόντο.

ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΙΔΙΟ ΜΕ ΤΑ ΙΟΥ;

Η Κάρτα Αλληλεγγύης δεν είναι το ίδιο με το παράλληλο νόμισμα. Το παράλληλο νόμισμα μπορεί να παράξει βαθιά υποτίμηση της εργατικής μας δύναμης. Θα είναι ένα οικονομικό εργαλείο του κράτους με μεγάλη εμβέλεια που στις στοχεύσεις του σίγουρα θα συμπεριλαμβάνεται και η προσπάθεια να αυξηθεί η ρευστότητα και να κινηθεί η αγορά. Γύρω του θα αναπτυχθεί μαύρη αγορά και μαφία, πράγματα που το ελληνικό κράτος τα έχει παλιά του τέχνη κόσκινο. Από την άλλη, η Κάρτα θα υποτιμάει την εργατική μας δύναμη, μιας και τα εικονικά ευρώ που θα έχει μέσα, δεν θα μπορούμε να τα ξοδέψουμε σε ό,τι θέλουμε άρα θα είναι εξ ορισμού υποτιμημένα χρήματα. Το κράτος θα καθορίζει δηλαδή πού και πώς θα μπορούμε να ξοδεύουμε ένα κομμάτι του μισθού μας. Είναι ένα μικρότερης εμβέλειας εργαλείο, το οποίο αρχικά στοχεύει σε ένα συγκεκριμένο τμήμα της εργατικής τάξης που απλά θα επιβιώνει φυτοζωώντας, αλλά παράλληλα προετοιμάζει την κοινωνία για το κοντινό μέλλον. Γιατί δηλαδή να μη λέει σε όλους μας το κράτος πως να ξοδέψουμε το μισθό μας; Μοιάζουν λοιπόν αλλά δεν είναι ίδια εργαλεία. Το μόνο σίγουρο είναι πως και τα δύο είναι μέθοδοι παραγωγής υποτίμησης.

Τα παραπάνω είναι, προς το παρόν, σενάρια. Μπορεί να μην χρησιμοποιηθεί κανένα ή να χρησιμοποιηθούν και τα δύο. Αυτό που πρέπει να κρατήσουμε από την περιπέτειά μας μέσα στην πορτοκαλί ομίχλη είναι ότι το ελληνικό κράτος δεν θα αφήσει για κανένα λόγο την υποτίμησή μας να εξελιχθεί χωρίς σχέδιο. Επιτέλους δηλαδή, να ζήσουμε κι εμείς όπως οι ήρωες των ασπρόμαυρων ελληνικών ταινιών, να ψάχνουμε με το χάρτη πού είναι θαμμένα τα χρυσά ευρώ της προγιαγιάς. Ωραία θα περάσουμε.

Στο μεταξύ, τα κομμάτια της εργατικής τάξης που τόσο καιρό κρατά υποτιμημένα με ξύλο και σφαίρες, δηλαδή τους μετανάστες, θα συνεχίσει να τα διαχειρίζεται έτσι. Στους ντόπιους θα χρειαστεί να φερθεί με λίγο περισσότερο τακτ. Προς το παρόν. Εκτός αν σταματήσουμε να δεχόμαστε να μας περνάνε για μαλάκες.

Εργάτες έξω από ένα από τα εργοστάσια του Φορντ το 1915, περίπου ένα χρόνο μετά την ανακοίνωση του «five dollar workday». Θα μπορούσε κάποιος με μια καλλιτεχνική διάθεση να πει ότι το εργοστάσιο μοιάζει να παράγει εργάτες. Δεν θα είχε και άδικο.

Μια άλλη πολύ ευχάριστη ιστοριούλα (σας έχουμε κάνει την καρδιά περιβόλι), είναι αυτή με τον κ. Φορντ και τους εργάτες του. Ο Φορντ κάποια στιγμή, εκεί στις αρχές του 20ου αιώνα, αποφάσισε να διπλασιάσει το μεροκάματο των εργατών του. Μη βιαστείτε να σκεφτείτε ότι καλό ήταν αυτό για τους εργάτες   τα αφεντικά ποτέ δεν χαρίζουν τζάμπα λεφτά. Όχι, το αφεντικό δεν τρελάθηκε. Το αφεντικό ήξερε πολύ καλά τι έκανε. Προφανώς από τον διπλασιασμό του μεροκάματου δεν μπορούσαν να επωφεληθούν όλοι. Δεν αφορούσε λοιπόν τους εργάτες με μικρή προϋπηρεσία (δηλαδή αυτούς που άλλαζαν δουλειές άμα δεν τις γούσταραν), τους νέους (γιατί ήταν άμαθοι ακόμα στο να κάνουν ό,τι τους λένε ή δεν είχαν οικογένειες με πιεστικές ανάγκες ίσως) και τις γυναίκες (αυτές ο Φόρντ «ελπίζει να παντρευτούν»).

Πέρα από αυτά, το αυξημένο μεροκάματο αφορούσε συγκεκριμένες φιγούρες «καλής, ηθικής διαγωγής», καθαρούς και κόσμιους, που να μην χρησιμοποιούν αλκοόλ ή καπνό, να μην τζογάρουν, να μην πηγαίνουν σε μπαρ ή «ανδρικά μπαρ». Και πως τα επέβαλε όλα αυτά ο κ. Φορντ; Χα! Μικρέ, φτωχέ προλετάριε... Με μπάτσους και επιστήμονες προφανώς!

> Πολύ νωρίς, ο Φορντ περιστοιχίζεται από ένα τμήμα κοινωνιολογίας και από ένα σώμα επιθεωρητών και ελεγκτών. Κύρια αποστολή τους: να ελέγχουν, ερευνώντας επιτόπου, τις εργατικές κατοικίες και τους χώρους όπου συχνάζουν οι εργάτες, ποιά είναι η γενική συμπεριφορά τους και, ιδιαίτερα, με ποιόν τρόπο ξοδεύουν το μισθό τους.[6]

Ο Φορντ δηλαδή δεν διπλασίασε το μισθό των εργατών του. Έβαλε μπρος τη δημιουργία μιας καινούριας φιγούρας εργάτη, την οποία φυσικά δεν την άφησε και στην τύχη της. Ανέλαβε ενεργό ρόλο στο πώς θα αναπαραγόταν η εργατική τάξη. Σας θυμίζει κάτι;

1. «Τα 7+1 βήματα για την εισαγωγή διπλού νομίσματος», *Καθημερινή,* 17/05/2015.
2. «Ενα Brexit και ένα Grexit δοκιμάζουν τις αντοχές της Ενωμένης Ευρώπης», *Καθημερινή,* 17/05/2015.
3. «Υπ. Εργασίας: Σύμβαση για την Κάρτα Αλληλεγγύης», www.dikaiologitika.gr, 07/05/2015.
4. «Μέσω της Εθνικής η Κάρτα Αλληλεγγύης σε 150.000 οικογένειες», *Καθημερινή,* 12/05/2015.
5. Απόστολος Βετσόπουλος, *Η Ελλάδα και το σχέδιο Μάρσαλ,* Gutenberg, 2007.
6. Μπένζαμεν Κοριά, *Ο εργάτης και το χρονόμετρο,* Εναλλακτικές εκδόσεις, 1985.

UNDER JOLLY ROGER

ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΙΕΣ ΤΟΥΣ

Στις γραμμές που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε κάποιες πρώτες σκέψεις πάνω στο ζήτημα της ελληνικής ναυτιλίας και τους μύθους που την πλαισιώνουν. Οι προσπάθειές μας θα είναι μερικές, όπως μερικές είναι όλες οι προσπάθειες για το άνοιγμα ζητημάτων που παραμένουν απροσπέλαστα από όλες τις μεριές και τελικά είναι πολύ μεγάλα για να τα κουμαντάρει μια ολιγομελής ομάδα. Γιατί πράγματι το ζήτημα της ναυτιλίας έχει κλειδωθεί από όλες τις δυνατές μεριές, με την αριστερά να συμμετέχει πρώτη και καλύτερη στη συσκότιση. Τα παρακάτω είναι κάποια πρώτα σχόλια, λοιπόν.

Ως αφετηρία θα πάρουμε τις περίφημες «σημαίες ευκαιρίας» της ναυτιλίας. Νομίζουμε ότι είναι μια καλή αρχή γιατί μας βοηθάει να παραμένουμε κοντά σε αυτά που κατανοούμε καλύτερα, το ελληνικό κράτος (και τα όπλα του) χωρίς να επιδιδόμαστε σε άσκοπες προς το παρόν θεωρητικές περιπλανήσεις (αν και δύσκολα κρατιούνται άνθρωποι σαν κι εμάς από το να πετάξουν και κάνα σχόλιο για την αριστερή άποψη περί «παρασιτικού χαρακτήρα της ναυτιλίας»). Κι ασχοληθήκαμε με το ζήτημα της ελληνικής ναυτιλίας όχι γιατί έχουμε προσωπικές εμπειρίες, αλλά γιατί το βρίσκαμε συνεχώς μπροστά μας καθώς συζητούσαμε για την ελληνική οικονομία και το ελληνικό κράτος, όπως και για την όξυνση της κρίσης τα τελευταία χρόνια.

> ένας τεράστιος στόλος γυρνάει στους ωκεανούς του κόσμου κι είναι ιδιοκτησίας διαφόρων που τα επίθετά τους τελειώνουν σε –όπουλος και –άκης

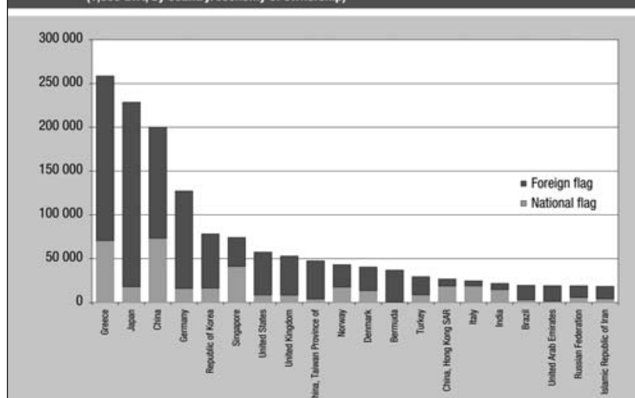
Η ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΕΙΚΟΝΑ

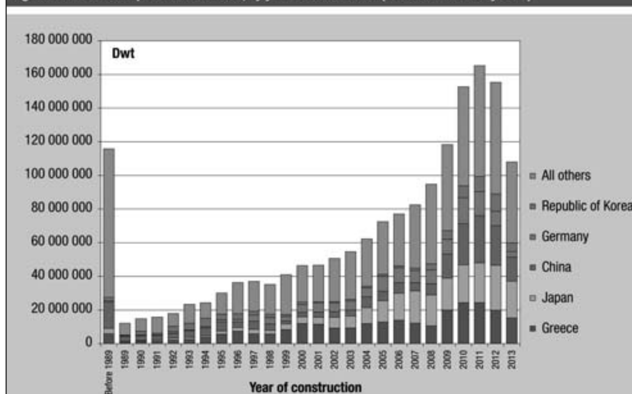
Υπάρχει μια εικόνα για την ελληνική ναυτιλία, η οποία κυριαρχεί σε όλες τις σχετικές συζητήσεις και τα άρθρα των εφημερίδων. Η εικόνα αυτή είναι η καθιερωμένη άποψη για τη ναυτιλία: Δεν υπάρχει ελληνική ναυτιλία, αλλά ελληνόκτητη.

Κανείς δεν αρνείται πως υπάρχει ένας τεράστιος στόλος που γυρνάει στους ωκεανούς του κόσμου κι είναι ιδιοκτησίας διαφόρων ανθρώπων που τα επίθετά τους τελειώνουν σε –όπουλος και –άκης. Αυτός όμως ο στόλος δεν θεωρείται από κανέναν μέρος της ελληνικής οικονομίας· πόσο μάλλον μέρος της γενικής ισχύος του ελληνικού κράτους. Όσον αφορά το πρώτο, η εξήγηση πηγάζει από τις offshore εταιρίες στις οποίες εδράζεται αυτός ο στόλος, τα ελληνικά ναυτιλιακά γραφεία στη Νέα Υόρκη και το Λονδίνο, όπως και τις «σημαίες ευκαιρίας» που υψώνουν στην πλειοψηφία τους αυτά τα καράβια. Όσον αφορά το δεύτερο, προστίθεται ακόμα κι ο επιπλέον λόγος του υποτιθέμενου «παρασιτικού χαρακτήρα του εμπορίου» που τόσα χρόνια έχει διαφημίσει η κρατική αριστερή ιδεολογία στην Ελλάδα.

Το τι είναι μια «σημαία ευκαιρίας», τώρα, είναι κάτι σχετικά απλό: Η ανοιχτή θάλασσα δεν είναι ιδιοκτησία κανενός κράτους, έτσι τα καράβια που ταξιδεύουν σε αυτήν έχουν εθνικές σημαίες οι οποίες υποδηλώνουν όχι μόνο τη χώρα προέλευσής τους, αλλά και το κρατικό δίκαιο στο οποίο υπάγονται. Μια σειρά από κράτη με γνωστότερα τον Παναμά, τη Λιβερία, τις νήσους Κέυμαν αλλά και την Κύπρο έχουν επιλέξει, το καθένα για τους δικούς του λόγους, να ακολουθήσουν μια πολιτική πολύ χαμηλών φορολογιών ή/και μη ελέγχου στα υνολόγιά τους. Έτσι, πολλές ναυτιλιακές εταιρίες επιλέγουν να αφαιρέσουν τη σημαία τους έθνους καταγωγής τους και να υπαγάγουν τα καράβια τους σε αυτές τις χώρες.

Οι πίνακες που παραθέτονται δίπλα προέρχονται από έκθεση του UNCTAD, του σχετικού με το εμπόριο οργανισμού του ΟΗΕ, για το 2014.[1] Είναι δηλαδή όσο πιο «έγκυρος» γίνεται. Ο πίνακας δείχνει καταρχάς το μέγεθος του στόλου (ιδιοκτησίας) της κάθε χώρας, όπου, με κάποια έκπληξη, βλέπουμε την Ελλάδα

να φιγουράρει πρώτη και καλύτερη, ακολουθούμενη από την Ιαπωνία, την Κίνα και τη Γερμανία. Το δεύτερο στοιχείο του πίνακα είναι η αναλογία καραβιών που πλέουν με τη σημαία του κράτους τους ή έχουν επιλέξει «σημαίες ευκαιρίας». Εκεί θα δούμε πως πράγματι στον ελληνικό στόλο υπάγεται μόνο το 1/3 της ελληνόκτητης ναυτιλίας, αλλά αυτό είναι ένα ποσοστό αρκετά καλό αν το συγκρίνει κανείς με τις υπόλοιπες χώρες.

Αν υπάρχει κάποια ελπίδα να «επαναπατριστεί» η ναυτιλία, θα είναι μόνο αν της έρθει τσάμπα

Ποια είναι λοιπόν η ερμηνεία της «κυρίαρχης εικόνας» για τα παραπάνω στοιχεία; Πράγματι, ο ελληνόκτητος στόλος είναι τεράστιος, αλλά τα καράβια αυτά ούτε βρίσκονται στο ελληνικό κράτος, ούτε φορολογούνται από αυτό, ούτε και απασχολούν έλληνες εργαζόμενους. Εκτός από την επιστροφή των εφοπλιστών για διακοπές στη «μητέρα πατρίδα», υποτίθεται ότι δεν υπάρχει καμία άλλη σχέση με τον ελληνικό καπιταλισμό. Αν κάποια καράβια παραμένουν υπό ελληνική σημαία, αυτό γίνεται χάρη στο φιλελληνισμό των ιδιοκτητών τους. Αλλά, βέβαια, κι αυτός έχει όρια (τα οποία κοντεύουν να εξαντληθούν) κι αν το ελληνικό κράτος πιέσει λίγο παραπάνω τους εφοπλιστές, εκείνοι θα τα μαζέψουν και θα φύγουν.

Είναι κι αυτή μια «ιδιαιτερότητα» της ναυτιλίας μας, λέει η «κυρίαρχη εικόνα»: σε αντίθεση με ένα εργοστάσιο χαλυβουργίας, για παράδειγμα, τα καράβια δεν είναι βιδωμένα σε έναν τόπο. «Πρόσεξε Ανδρέα την Ναυτιλία γιατί έχει προπέλες»,[2] μαθαίνουμε από τη Wikipedia[3] πως είπε ο Κ. Καραμανλής (ο 1ος) παραδίδοντας την εξουσία στο ΠΑΣΟΚ. Αυτό υποτίθεται είναι μια γενική αρχή, ένας γενικός κανόνας, στον οποίο το ελληνικό κράτος σχεδόν από ίδρυσής του (λόγω ανικανότητας;) αποτυγχάνει διαρκώς. Για αυτό και του έφυγαν τα καράβια...

Μπορεί κανείς να βρει μια καλή βιβλιογραφία· από άρθρα εφημερίδων που ασχολούνται με τη ναυτιλία, σχετικά βιβλία, πορίσματα επιτροπών και ακαδημαϊκές εργασίες που ασχολούνται με το θέμα του «επαναπατρισμού του ελληνόκτητου στόλου» και που καταλήγουν πάντα στο ίδιο συμπέρασμα: αν έφυγαν οι εφοπλιστές μας γιατί εδώ έχουμε μεγάλους φόρους κι ενοχλητικές εργατικές νομοθεσίες, τότε να καταργήσουμε τους φόρους στο εφοπλιστικό κεφάλαιο και να διαλύσουμε τις νομικές προστασίες για να γυρίσουν πίσω.

Να πώς εκτιμούσαν οι ίδιοι οι εφοπλιστές την επερχόμενη κατάληψη του κρατικού μηχανισμού από τις δυνάμεις της «αριστεράς»:

> Την εκτίμηση ότι δεν θα μεταβληθεί το ισχύον καθεστώς φορολόγησης της ελληνικής ναυτιλίας, όποια κυβέρνηση και αν προκύψει μετά τις εκλογές, καθώς θα πρυτανεύσει η λογική, εξέφρασαν Έλληνες εφοπλιστές κατά τη διάρκεια συνεδρίου που οργανώθηκε στον Πειραιά από τον όμιλο Economia. Συνέδεσαν μάλιστα αυτή την εκτίμησή τους με τη γνωστή ρήση πρώην πρωθυπουργού της χώρας ότι «τα βαπόρια έχουν προπέλες και φεύγουν», θύμισαν δε ότι σήμερα στο ναυτιλιακό cluster του Πειραιά απασχολούνται 200.000 εργαζόμενοι και υψηλόβαθμα στελέχη.[4]

Πού βρισκόμαστε μέχρι στιγμής: δεν υπάρχει ελληνική ναυτιλία, αλλά ελληνόκτητη. Ούτε εδώ έχει έδρα, ούτε εδώ πληρώνει φόρους, ούτε έλληνες είναι οι εργαζόμενοι (αν και στο παραπάνω απόσπασμα φαίνεται πως οι ίδιοι οι εφοπλιστές δεν συμφωνούν με αυτό το τελευταίο). Άρα δεν έχει νόημα να μιλάμε για τη θέση της στην ελληνική οικονομία. Και μιας και πετάμε έξω έναν από τους κυρίαρχους τομείς της ελληνικής οικονομίας, γιατί να μην πούμε την Ελλάδα και «ψωροκώσταινα» ή κι «εξαρτημένη». Αν υπάρχει κάποια ελπίδα να «επαναπατριστεί» η ναυτιλία, θα είναι μόνο αν της έρθει τσάμπα.

Ο τεραστίων διαστάσεων ντενεκές πετρελαίου με το όνομα Prestige είχε την έδρα της εταιρίας του στις Μπαχάμες και ταξίδευε με σημαία Λιβερίας. Καπετάνιος ήταν ο Καπετάν-Μαγκούρας (επίθετο είναι αυτό). Όταν άδειασε τα περιεχόμενά του στις ακτές της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 2002, το ελληνικό κράτος έκανε την πάπια. Τι σχέση έχει η Ελλάδα με τις Μπαχάμες;

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΡΩΤΗΣΗ

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, δυσκολευόμαστε να απαντήσουμε σε μια ερώτηση: αφού οι «σημαίες ευκαιρίας» είναι τόσο χρήσιμες στο εφοπλιστικό κεφάλαιο, γιατί υπάρχουν ακόμα καράβια με ελληνική σημαία; Γιατί υπάρχουν ακόμα καράβια με εθνικές σημαίες γενικώς; Γιατί δεν πάνε όλοι να γραφτούν στον Παναμά και να λήξει το όλο θέμα;

Θεωρώντας δεδομένο ότι το να αναφερθεί κανείς στον φιλελληνισμό/εθνικισμό που και καλά χαρακτηρίζει κάποιους Δον Κιχώτες εφοπλιστές είναι τουλάχιστον αστείο, πρέπει να θεωρήσουμε επίσης δεδομένο ότι κάτι υπάρχει που κρατάει ακόμα ορισμένα καράβια με ελληνική σημαία.

Είναι πράγματι δύσκολο να βρει κανείς τι είναι αυτό που κάνει τα καράβια να παραμένουν υπό ελληνική σημαία· όσο κι αν το αναλύσει κανείς οικονομικά. Γιατί ο κυριότερος λόγος είναι εξωοικονομικός και λέγεται ελληνικό κράτος.

Μια σύντομη αναφορά στην ιστορία της σύγχρονης «σημαίας ευκαιρίας» θα βοηθήσει:

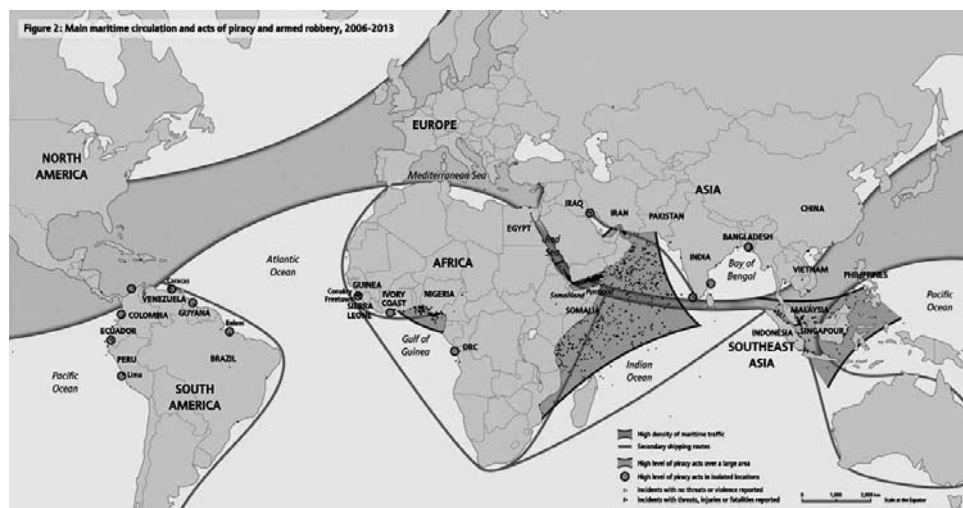
> Η πρώτη σημαντική σημαία ευκαιρίας ήταν η παναμαϊκή. Η παναμαϊκή σημαία χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ως σημαία ευκαιρίας το 1922 για τη μεταφορά οινοπνευματωδών ποτών, κατά τη διάρκεια της ποτοαπαγόρευσης στις ΗΠΑ. Η οικονομική εξάρτηση του Παναμά από τις ΗΠΑ, μέσω της διώρυγας, καθιστούσε την παναμαϊκή σημαία ιδανική για τέτοια χρήση, εφόσον οι Αμερικανοί και άλλοι πλοιοκτήτες δεν είχαν κανένα λόγο να φοβούνται ότι κάποια αλλαγή κυβέρνησης θα μπορούσε να θίξει τα συμφέροντά της. [...] Το 1948 οι Ηνωμένες Πολιτείες συνέβαλαν στο να δημιουργηθεί μια άλλη σημαία ευκαιρίας στη Λιβερία. Υπήρχαν αξιοσημείωτα κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ του Παναμά και της Λιβερίας. Και οι δύο ήταν μικρές χώρες που αναπτύχθηκαν με αμερικάνικη βοήθεια και παρέμεναν κάτω από τον αμερικανικό έλεγχο.[5]

το ναυτιλιακό κεφάλαιο, δεν δημιούργησε και δεν συντηρεί το αστικό κράτος από φιλοσοφικοπολιτικό ενδιαφέρον

Το παραπάνω απόσπασμα το βρίσκουμε ενδιαφέρον για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι γιατί δείχνει πως η σχέση μεταξύ των εφοπλιστών που «φεύγουν» και του κράτους που «αφήνουν» δεν κόβεται. Ο δεύτερος είναι γιατί δείχνει πως τελικά δεν πρόκειται για «φυγή», αλλά για ένα προσεκτικά διατυπωμένο σχέδιο του αρχικού κράτους. Το κράτος μπορεί να επιλέξει να κάνει τα στραβά μάτια για τον Χ και Υ λόγο· μπορεί να κοιτάξει από την άλλη σε διάφορες παρανομίες και λαθρεμπόρια· μπορεί να επιτρέψει στην αστική του τάξη να φοροδιαφεύγει, αν χρειαστεί. Αλλά, τελικά, ο δεσμός δεν σπάει.

Γιατί τα καράβια μπορεί να έχουν προπέλες και να φεύγουν, προπέλες όμως έχουν και τα καράβια των ανταγωνιστών και μπορούν να σου πάρουν τη δουλειά· προπέλες έχουν και τα διάφορα πειρατικά που κυκλοφορούν σε κομβικά σημεία των παγκόσμιων εμπορικών οδών· προπέλες έχουν και τα πολεμικά καράβια που μπορούν να σε βυθίσουν αν οι πολεμικές ανάγκες το απαιτούν (και οι εμπορικοί στόλοι έχουν συναντήσει αρκετούς πολέμους για να ξέρουν τι σημαίνει αυτό).

Τελικά το ναυτιλιακό κεφάλαιο, όπως και το κεφάλαιο όλων των άλλων κλάδων δεν δημιούργησε και δεν εξακολουθεί να συντηρεί το αστικό κράτος από φιλοσοφικοπολιτικό ενδιαφέρον. Το δημιούργησε γιατί το υπηρετεί στον διπλό πόλεμο που διεξάγει· στον πόλεμο ενάντια στους ανταγωνιστές του έξω από τα

Στο διπλανό χάρτη από τη μια βλέπουμε τις κύριες ναυτικές οδούς κι από την άλλη τις περιοχές όπου η εξαθλίωση του πληθυσμού έχει καταστήσει την πειρατεία μια λογική βιοποριστική λύση. Στο πλευρό των ελληνόκτητων (κι όχι ελληνικών) καραβιών έχει σπεύσει το ελληνικό κράτος, αφιλοκερδώς, παρέχοντας α) κρατική προστασία, με τη συμμετοχή μιας ελληνικής φρεγάτας που επιτρεί την Ερυθρά θάλασσα, και β) παρακρατικές διευκολύνσεις, δημιουργώντας έναν ολόκληρο γαλαξία από ««εταιρίες» «security»». Σε μια από αυτές θήτευσε κι ο βουλευτής της Χρυσής Αυγής, Γ. Λαγός.

Δεν υπάρχουν «σημαίες ευκαιρίας»· όλες ελληνικές είναι

σύνορα και στον πόλεμο στο εσωτερικό με στόχο την πειθάρχηση της εργατικής τάξης. Και κάτι τέτοιο, πότε σημαίνει ότι πρέπει να στείλεις φρεγάτες εδώ και εκεί για να σε φυλάνε, πότε σημαίνει ότι πρέπει να στείλεις διπλωμάτες για να σε ξελασπώσουν όταν «γίνει το κακό», πότε σημαίνει ότι πρέπει να πας και να παρεμποδίσεις τα πλοία του ανταγωνιστή με διάφορους διοικητικούς κι οικονομικούς τρόπους, πότε να ρίξεις και καμιά ρουκέτα. Πότε χρειάζεται να επιτρέψεις στο κεφάλαιό σου να απολαμβάνει τις υπηρεσίες σου δωρεάν, αν αυτό ζητάει ο διεθνής ανταγωνισμός, πότε χρειάζεται να επιτρέψεις στο κεφάλαιό σου να κουβαλήσει και κάνα τόνο πρέζα, τίποτα όπλα σε εμπόλεμες ζώνες ή να σπάσει κάνα εμπάργκο. Ε, κι αυτές είναι δουλειές που δεν γίνονται με ονοματεπώνυμο.

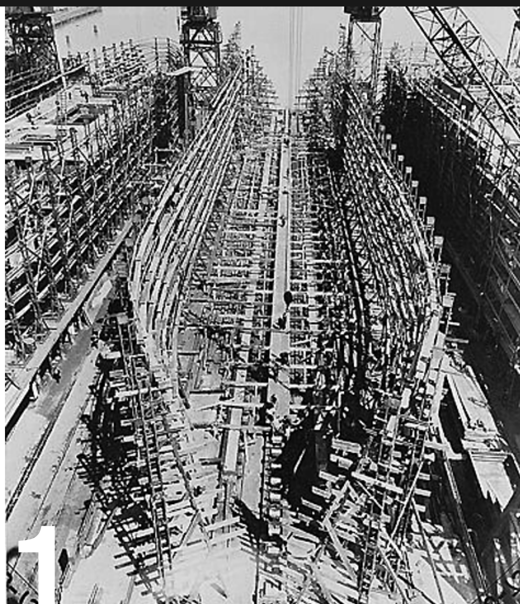
Κάπως πιο κομψά, είναι η αλήθεια, τα λένε κι οι ίδιοι μέσω των think tank τους:

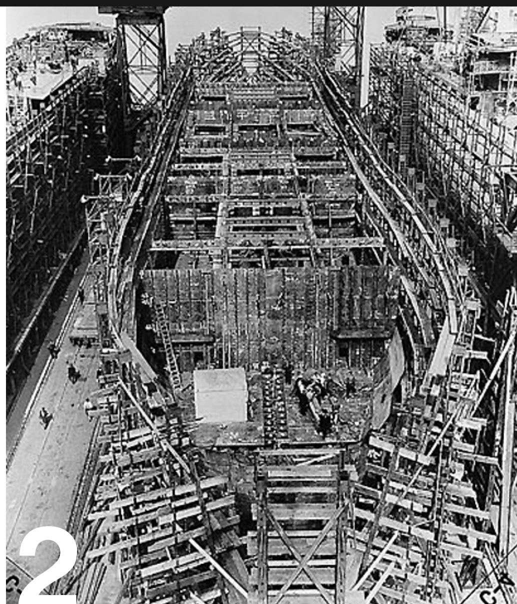
> [...] παρότι η ναυτιλία έχει αναγνωριστεί ως η βιομηχανία που αντιπροσωπεύει την έννοια της ελεύθερης αγοράς, στην πραγματικότητα δεν υπήρξε ποτέ περίοδος στην ιστορία της που να επικράτησαν συνθήκες πλήρους ελεύθερου ανταγωνισμού. Πάντα κάποιο κράτος ή κάποια ομάδα κρατών επέβαλαν μέτρα που σκοπό είχαν να υποστηρίξουν τους δικούς τους στόλους έναντι στόλων άλλων κρατών. Η κρατική ναυτιλιακή πολιτική έχει πολύ βαθιές ρίζες στο παρελθόν. [...] θα περίμενε λοιπόν κανείς τα αντικείμενα που απασχολούν πλέον τη ναυτιλιακή πολιτική των κρατών να αφορούν θέματα όπως η ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος ή η αντιμετώπιση της πειρατείας. Αντιθέτως, η είσοδος όλο και περισσοτέρων αναπτυσσόμενων κρατών, όπως η Κίνα και η Ινδία στη ναυτιλιακή βιομηχανία, σε συνδυασμό με την επιβίωση ισχυρών ομάδων συμφερόντων (lobbying) στους κόλπους της ναυτιλίας σε διεθνές επίπεδο δεν θα έρθει τόσο σύντομα.[6]

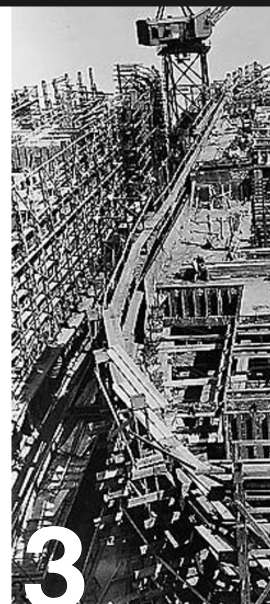
Δεν είναι τυχαία η μεταφορά του παράνομου κομματιού του αμερικανικού στόλου στον Παναμά και τη Λιβερία. Δεν είναι τυχαία η λειτουργία της «αδερφής Κύπρου» ως «σημαίας ευκαιρίας». Πάντα μας έδινε το δωδεκάρι στη Eurovision, δεν θα μας βοηθήσει με την πρέζα;

Σε όλα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε ένα ακόμα στοιχείο. Το αμερικανικό κράτος εδώ και δεκαετίες δεν επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην ανάπτυξη του δικού του στόλου. Αντίθετα, τη δουλειά τη δίνει αλλού. Πιο συγκεκριμένα, τη δίνει στον ελληνόκτητο στόλο. Μια ματιά στα στοιχεία που αφορούν την εθνική σύσταση του στόλου του Παναμά και της Λιβερίας, πείθει για το είδος των δουλειών που έχουν αναλάβει οι έλληνες εφοπλιστές: 100% του λιβεριανού στόλου το 1954 ήταν ελληνόκτητος, 47% του παναμέζικου στόλου το 1959 ήταν ελληνόκτητος. Δεν υπάρχουν «σημαίες ευκαιρίας»· όλες ελληνικές είναι.

Και για να επιστρέψουμε στα όσα συμβαίνουν τις τελευταίες εβδομάδες. Στις 27/6/15 καλέστηκε ο «ελληνικός λαός» από το κράτος του να πει όχι στα μνημόνια. Μέσα σε αυτά τα «μνημόνια» μπορούμε να βρούμε σκόρπιες προτάσεις όπως την εξής: «να αυξηθεί ο φόρος στο τονάζ και να καταργηθούν σταδιακά οι ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις για την ναυτιλιακή βιομηχανία».[7] Ελπίζουμε να καταλαβαίνετε γιατί το γερμανικό κράτος απαιτεί από το ελληνικό να φορολογήσει τη ναυτιλία του (τη στιγμή που το ίδιο το γερμανικό δεν έχει τέτοια σχέδια για τη δικιά του). Ελπίζουμε να καταλαβαίνετε γιατί το ελληνικό κράτος δεν θα επέτρεπε ποτέ κάτι τέτοιο εν μέσω της

Μιας κι αναφέραμε τους πολέμους και την ανάγκη στήριξης από τα κρατικά χέρια, δεν θα μπορούσαμε να βρούμε χαρακτηριστικότερο παράδειγμα από την περίπτωση των καραβιών Liberty μεταπολεμικά. Για την ακρίβεια, μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου ο ελληνόκτητος στόλος είχε ουσιαστικά εκμηδενιστεί από τις ανταγωνιστικές τορπίλες (από 1,8 εκατομμύρια κοχ χωρητικότητα που είχε η ελληνόκτητη ναυτιλία το 1939, έπεσε στα 0,5 εκατομμύρια κοχ). Ο κίνδυνος να εξαφανιστεί από το παιχνίδι του ναυτικού εμπορίου η Ελλάδα δεν ήταν απλώς επικείμενος· είχε ήδη αρχίσει να γίνεται πραγματικότητα. Το ελληνικό κράτος όμως δεν επέτρεψε να γίνει κάτι τέτοιο. Μεσολάβησε, λοιπόν, στο αμερικανικό κράτος για την αγορά 100 καινούριων πλοίων τύπου Liberty (καράβια που φτιάχτηκαν μετά τον πόλεμο, στη φορντική αλυσίδα παραγωγής, ακριβώς για να καλύψουν γρήγορα τα κενά που είχε αφήσει ο πόλεμος) με όρους κατά βάση χαριστικούς και τα παρέδωσε στους έλληνες εφοπλιστές. Όπως κατήγγειλε ο Α. Ωνάσης (ο γνωστός) που θεωρούσε ότι τον έριξαν στη μοιρασιά, αυτά τα καράβια απέδωσαν κέρδος 2,8 εκ. λίρες Αγγλίας από τον πρώτο χρόνο. Μέχρι το 1949, τα λεφτά αυτά είχαν με τη σειρά τους μετατραπεί σε 277 νέα πλοία, αναβάλλοντας κατ' ουσίαν την ελληνόκτητη ναυτιλία και μάλιστα με όρους μονοπωλιακούς. Το ελληνικό κράτος έσωσε τους έλληνες εφοπλιστές και κομμάτι της διάσωσης αποτελούσε η καταφυγή των 277 αυτών καραβιών στις σημαίες ευκαιρίας.[9]

όξυνσης της κρίσης. Ελπίζουμε να καταλαβαίνετε γιατί η ελληνόκτητη ναυτιλία δεν είναι «φτερό στον άνεμο» κι «ελεύθερο πουλί». Κάποιος πρέπει να κάτσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και κάποιος πρέπει να κρατήσει τα πολυβόλα.

Τελικά, όπως σχολιάζει η Χαρλαύτη, «ο «επαναπατρισμός» των Ελλήνων εφοπλιστών τις επόμενες δεκαετίες, είτε με την υιοθέτηση της ελληνικής σημαίας είτε με το άνοιγμα ναυτιλιακών γραφείων στον Πειραιά, εξαρτιόταν πολύ περισσότερο από τις εξελίξεις στο εξωτερικό παρά στο εσωτερικό».[8] Δηλαδή, ποτέ δεν ήταν ζήτημα κάποιας «φορολογίας» έτσι γενικά και αφηρημένα, αλλά ούτε κι οι εφοπλιστές είχαν ρίξει ποτέ «μαύρη πέτρα» στο ελληνικό κράτος. Αναλόγως των διεθνών εξελίξεων είτε επέστρεφαν στον κρατικό προστατευτισμό, είτε τους παραχωρούνταν από το κράτος η διευκόλυνση των «σημαιών ευκαιρίας».

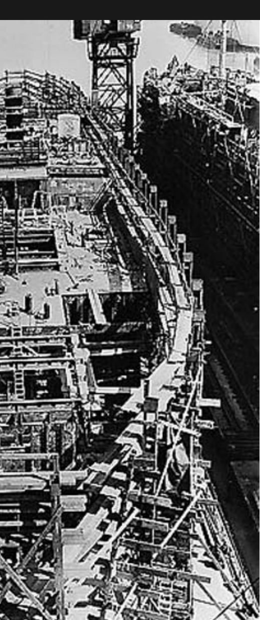
ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΡΩΤΗΣΗ

Αν θέλουμε να είμαστε «σωστοί», μετά την αρχική ερώτηση που κάναμε θα πρέπει να κάνουμε άλλη μία: εφόσον, λοιπόν, έτσι έχουν τα πράγματα, εφόσον το κράτος επιτρέπει στους εφοπλιστές του να κάνουν τις δουλειές τους συνεχίζοντας να παρέχει τις υπηρεσίες του δωρεάν, γιατί υπάρχουν ακόμα καράβια με ελληνικές σημαίες; Γιατί να μην είναι όλα τα καράβια με «σημαίες ευκαιρίας»;

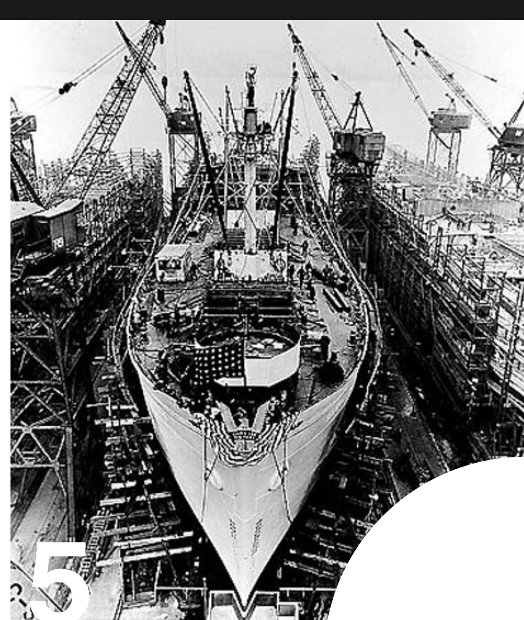
Δυστυχώς ο χώρος εδώ δεν επαρκεί για να απαντήσουμε όπως θα έπρεπε. Άλλωστε, όπως είπαμε και στην αρχή, το κείμενο αυτό δεν είναι παρά μια πρώτη προσέγγιση του θέματος. Αλλά σύντομα θα μπορούσε να πει κάποιος δύο πράγματα. Πρώτον, η ελληνική σημαία μέσα από έναν ολόκληρο γαλαξία φοροαπαλλαγών και διευκολύνσεων δεν είναι δα και καμία ακριβή σημαία. Η διαφορά της «εθνικής σημαίας» από τη «σημαία ευκαιρίας», όσον αφορά την Ελλάδα, είναι σχετικά μικρή. Δεύτερον, το ελληνικό κράτος έχει ανάγκη να εμφανίζει ένα μεγάλο στόλο στις διάφορες διεθνείς επιτροπές, γιατί το μέγεθος αυτού του στόλου τού εγγυάται πολιτική ισχύ μέσα σε αυτές τις διεθνείς μαζώξεις. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Διεθνή Οργανισμού Ναυσιπλοΐας, του μηχανισμού του ΟΗΕ για τη ναυτιλία, ο οποίος από το 2003 ως το 2011 διοικούνταν από έλληνα διευθυντή. Τέτοιοι είναι οι οργανισμοί που αποφασίζουν ποιές θα είναι οι διάφορες κυρώσεις και πού αυτές θα επιβάλλονται.

> το ελληνικό κράτος έχει ανάγκη να εμφανίζει έναν μεγάλο στόλο στις διάφορες διεθνείς επιτροπές

Οπότε, η συντήρηση ενός μέρος του στόλου με ελληνική σημαία φαίνεται απαραίτητη για την αύξηση του κύρους, της ισχύος και της διαπραγματευτικής ικανότητας του ελληνικού κράτους στο χώρο της ναυτιλίας. Δεν θα πρέπει να έχει κανείς

Η καταφυγή σε μια σημαία (ευκαιρίας ή μη) δεν έχει να κάνει μόνο με το αν θα τηρούνται νομοθεσίες και ποιες θα είναι αυτές. Έχει να κάνει ακόμα και με το τι είδους αντιμετώπιση θα βρίσκει το κάθε καράβι στο όποιο λιμάνι αγκυροβολεί. Η συσχέτιση των διαφόρων «σημαιών ευκαιρίας» με το έγκλημα και τη μη τήρηση κανόνων ασφαλείας έχει οδηγήσει πολλά κράτη στην παρεμπόδιση του πλού μέσω ελέγχων σε καράβια με τέτοιες σημαίες. Έτσι, πολλά πλοία μπορεί να βρίσκονται καθηλωμένα ακόμα και για μήνες, μπλεγμένα στους δρόμους της γραφειοκρατίας. Και μπορεί εύκολα να καταλάβει κανείς ότι το πόσο σχολαστικό θα είναι ένα κράτος απέναντι σε κάποια σημαία, δεν έχει να κάνει τόσο με την εμμονή στην δήθεν προστασία του περιβάλλοντος όσο με το χτύπημα των ανταγωνιστών. Γι' αυτό κι η κυρίαρχη θέση που κατέχει το ελληνικό κράτος στα διεθνή ναυτιλιακά όργανα, επιτρέπει στους έλληνες εφοπλιστές (ανεξαρτήτως σημαίας) να λύνουν πολλά προβλήματα για τον εαυτό τους· δημιουργώντας ταυτόχρονα πολλά προβλήματα στους ανταγωνιστές τους.

την εικόνα πως διάφοροι (κακοί) εφοπλιστές έχουν τον στόλο τους με «σημαίες ευκαιρίας», ενώ άλλοι (καλοί) τον έχουν με ελληνικές. Πιο κοντά στην αλήθεια είναι μια εικόνα που θέλει τον κάθε εφοπλιστή να έχει ένα ποσοστό του στόλου του με ελληνική σημαία κι ένα άλλο χωρίς. Η αναλογία καθορίζεται από την αναλογία των βρώμικων και καθαρών δουλειών που έχει ο εφοπλιστής κι από τις διαπραγματεύσεις του με το ελληνικό κράτος για το πόσο τελικά θα πρέπει να πληρώσει, ώστε ο δεσμός του με το απαραίτητο για αυτόν κρατικό μηχανισμό να μην κόβεται.

Προφανώς όταν οι ανταγωνιστές της ελληνικής ναυτιλίας ζητάνε την αύξηση της φορολογίας, δεν ζητάνε απλώς την οικονομική υποβάθμιση του ελληνικού στόλου, αλλά και την αλλαγή της αναλογίας σε σημαίες ευκαιρίας και εθνικές. Πράγμα που, όπως είπαμε, συνεπάγεται και την πολιτική οπισθοχώρηση των διπλωματικών δυνάμεων του ελληνικού κράτους.

Αν έγιναν κατανοητά αυτά που προσπαθούμε να πούμε, θα πρέπει ο αναγνώστης να έχει καταλάβει πως ανάμεσα σε αυτά που εμείς βλέπουμε να συμβαίνουν στην περίπτωση της ελληνικής ναυτιλίας, οι «προπέλες των καραβιών» είναι το λιγότερο ενδιαφέρον πράγμα της υπόθεσης. Εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα κεφάλαιο τεράστιο, αλλά και (μέσω των διάφορων τραπεζών κι επιχειρήσεων που τελικά ανοίγουν οι διάφοροι εφοπλιστές στην Ελλάδα) κεντρικότατο για τον χαρακτήρα του ελληνικού καπιταλισμού. Όχι μόνο, λοιπόν, δεν βλέπουμε την ελληνόκτητη ναυτιλία ως κάτι «που έχει φύγει», αλλά θεωρούμε και τους δεσμούς της με το ελληνικό κράτος πανίσχυρους και καθοριστικής σημασίας.

1. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2014_en.pdf Βλ., συγκεκριμένα σελ. 39.

2. https://el.wikipedia.org/ Βλ., το λήμμα «Σημαία ευκαιρίας».

3. Μπορεί η Wikipedia να μη θεωρείται και πολύ αξιόπιστη βιβλιογραφική αναφορά, αλλά για λάικο πηγή της κυρίαρχης εικόνας είναι ό,τι πρέπει.

4. «Τα βαπόρια έχουν προπέλες και φεύγουν...», *Ημερησία*, 01/06/2012.

5. Τζελίνα Χαρλαύτη, *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας*, Νεφέλη 2001, σελ. 403.

6. *Ινστιτούτο έρευνας και κατάρτισης ευρωπαϊκών θεμάτων*, «Οικονομική Ανασυγκρότηση της Ελληνικής Ναυτιλίας και Τρόποι Επαναπατρισμού της», 21/01/2015. Υπάρχει στη διεύθυνση: www.irtea.gr/?p=2068

7. http://tvxs.gr/news/ellada/ayti-einai-oli-i-protasi-ton-thesmon-poy-tha-mpei-sto-dimopsifis

8. Τζελίνα Χαρλαύτη ό.π., σελ. 391.

9. Τα στοιχεία προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από το βιβλίο της Χαρλαύτη ό. π. Το συγκεκριμένο βιβλίο είναι μια πολύ καλή αφετηρία για όποιον ενδιαφέρεται να ασχοληθεί με το θέμα.

ABOLISH RESTAURANTS

Μετά την άφιξη της μπροσούρας «Abolish Restaurants, μια εργατική κριτική στη βιομηχανία του επισιτισμού» στο Αρχείο 71, τη διαβάσαμε, τη συζητήσαμε και βρήκαμε χρήσιμο να μεταφέρουμε συνοπτικά ένα κομμάτι της συζήτησης που αναπτύχθηκε στο εσωτερικό μας καθώς ετοιμάζαμε το περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας.

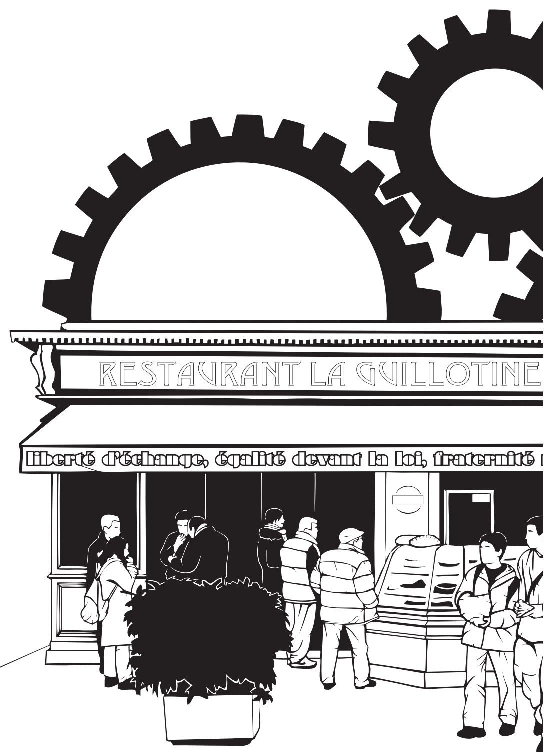

Πρόκειται, λοιπόν, για ένα κόμικ που κυκλοφόρησε στα αγγλικά το 2006 στην ιστοσελίδα prole.info και πρόσφατα εκδόθηκε στα ελληνικά από το Κινηματικό Αρχείο Ιωαννίνων. Εκδόσεις τέτοιου είδους είναι ένας καλός τρόπος για να προσεγγίσει κανείς βασικές έννοιες της ταξικής ανάλυσης και είναι πάντα χρήσιμες για την οργάνωση της εργασίας μας έξω από τη σχέση κεφάλαιο. Όποιος έχει διαβάσει το βιβλίο-κόμικ «Το κεφάλαιο του Μαρξ για αρχάριους», θα έχει πιθανώς δει πόσο αποτελεσματικά μπορούν να συνδυαστούν τα σκίτσα και τα λόγια όταν μιλάει κανείς για εκ πρώτης όψεως «δύστροπες έννοιες». Όσον αφορά τώρα την μπροσούρα «Καταργήστε τα εστιατόρια», η αλήθεια είναι ότι πετυχαίνει να αναδείξει τον καπιταλιστικό κόσμο με έναν πιο στοχευμένο τρόπο απ' ό,τι γίνεται με τον αφηρημένο κόσμο του «Μαρξ για αρχάριους». Δεν θέλουμε να μειώσουμε βέβαια το δεύτερο (όχι ότι μπορούμε κιόλας), πάντως ο συγκεκριμένος κόσμος του εστιατορίου, με όλες του τις αντιθέσεις και ιεραρχήσεις, μπορεί να δημιουργήσει μια πλούσια συζήτηση στο εσωτερικό οποιασδήποτε πολιτικής ομάδας σκέφτεται να εισχωρήσει στον περιθωριοποιημένο, απ' την κυριαρχία του μεταμοντερνισμού, κόσμο της ταξικής ανάλυσης.

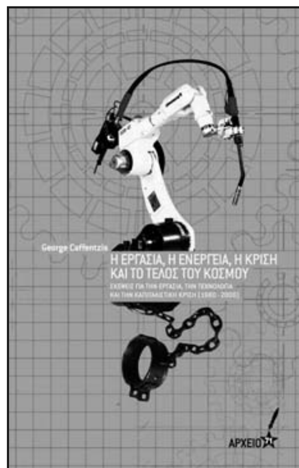
Η φιγούρα του εργάτη, περήφανου για την γνώση που κατέχει επί της εργασιακής διαδικασίας, λουφαδόρου και κυρίως νέου, μας θύμισε τον εργάτη-κούριερ-παιδί που βρίσκεται στην εισήγηση των Μητροπολιτικών Συμβουλίων «Κούριερ στο μητροπολιτικό εργοστάσιο», η οποία κυκλοφόρησε τον Φεβρουάριο του 2004. Για τους ανθρώπους που έγραψαν το «Καταργείστε τα εστιατόρια» δεν γνωρίζουμε και πολλά. Η κοινωνική όμως φιγούρα του κούριερ που γεννήθηκε κάπου στα '80s-'90s, κι ένα της κομμάτι περιέγραψε την κατάστασή της στην μπροσούρα των Μητροπολιτικών, μας είναι οικεία και μας φαίνεται ότι υπάρχουν πανομοιότυπες, ως έναν βαθμό, διαδικασίες που χαρακτηρίζουν και τις δύο παραπάνω φιγούρες. Καταδικασμένος να υπάρχει σε έναν κόσμο όπου η μόνη εργατική παράδοση στους χώρους εργασίας ήταν φτιαγμένη από πρώην αριστερούς και νυν μικροαφεντικά, ο κούριερ όπως περιγράφηκε το 2004 ήταν ένας γαμάτος λουφαδόρος, δημιουργός της γνώσης γύρω από το μηχανάκι και την πόλη, κάτοχος της γνώσης γύρω από την εργασιακή διαδικασία. Αυτή του η κατάσταση, συν την δόση καγκουριάς που χαρακτήριζε το εν λόγο υποκείμενο, ενώ μπορούμε να το φανταστούμε αρκετά δραστήριο σε μια κατάσταση όπου ο ταξικός πόλεμος είναι στα ντουζένια του, ο κούριερ-παιδί βρέθηκε να αναγνωρίζει ένα κομμάτι από τη δύναμη της θέσης του σε μια ιστορική συγκυρία που ο κυρίαρχος λόγος ήταν ότι δεν υπήρχε εργατική τάξη στην Ελλάδα. Δηλαδή μέσα σε κενό.

Και απ' την άλλη είναι ο αμερικάνος σερβιτόρος του «Καταργείστε τα εστιατόρια». Θα λέγαμε ότι όπως φαίνεται και στην μπροσούρα ένα κομμάτι του έχει πλήρη γνώση της θέσης του μέσα στη βιομηχανία του επισιτισμού. Ένα σημαντικό σημείο που αποκομίζει κανείς από αυτή την μπροσούρα είναι η άποψη για το πώς πρέπει να διεξάγεται η ταξική πάλη σήμερα. Με απλά λόγια, ο σερβιτόρος του «Καταργείστε τα εστιατόρια» μετά από πολλές μπύρες με τους συναδέρφους του και πολλή αλληλεγγύη, καταλήγει να είναι ικανός μια μέρα να πετάξει έναν προϊστάμενο από το παράθυρο. Θα παραήταν εύκολο να πούμε ότι οι συγγραφείς είναι επηρεασμένοι από τις απόψεις της «αισιόδοξης αυτονομίας». Γι'αυτό και δεν θα το πούμε. Όπως λέγαμε και πιο πάνω ο κούριερ-παιδί βρέθηκε σε έναν κόσμο που η ταξική πάλη δεν τσούλαγε με τίποτα και δεν βρίσκονταν ο ίδιος σε θέση να δημιουργήσει ένα πλαίσιο, εκ του μηδενός, ώστε να πάρει μπροστά. Γι' αυτό μας φαίνεται πως τα όρια αυτής της κατάστασης δεν είναι όρια ανθρώπων που βουτήχτηκαν σε μια ιδεολογία. Δεν χρειάζεται να είναι καν τα όρια ανθρώπων ηθελημένα εγκλωβισμένων στην ατομικότητά τους. Είναι όρια που προκύπτουν από την κατάσταση ολόκληρης της εργατικής τάξης, απ' το οργανωτικό της επίπεδο και το επίπεδο της ήττας που έχει υποστεί.

Για όλα τα παραπάνω και φανταζόμαστε και για πολλά άλλα, η μπροσούρα αυτή μπορεί να βοηθήσει πολιτικές ομάδες να εμπλουτίσουν τα εργαλεία τους και να προικιστούν με διάφορους τρόπους. Αρκεί βέβαια να φτιάχνονται και ομάδες για να τα διαβάζουν και να τα κάνουν κάτι!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

George Caffentzis
«Η ΕΡΓΑΣΙΑ, Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ, Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αρχείο 71

Angela Davis
«Γυναίκες Φυλή και Τάξη»

Εκδόθηκε από την αυτόνομη ομάδα γυναικών **miγαδα** *με την υποστήριξη του Αρχείου 71*

Κυκλοφορεί το νέο τεύχος(#5) του περιοδικού που εκδίδει η αυτόνομη συνέλευση **Jurassic Research Collective.**

Τι σχέση έχει ο ΣΥΡΙΖΑ με τη λύση των προβλημάτων μας; Απολύτως καμία...

Θα επιστρέψουν οι μισθοί στην προ του 2010 κατάσταση;

Προκήρυξη που κυκλοφόρησε από τους **Class war dogz** *και μοιράστηκε στους δρόμους της πόλης τον Μάιο του 2015*

Αφίσα που κυκλοφόρησε από την αυτόνομη ομάδα γυναικών **miγαδα** *και κολλήθηκε στους τοίχους της πόλης τον Μάιο του 2015*

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΕΠΕΙΡΑΜΕΝΗ ΤΑΜΙΑΣ
& ΕΥΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΟΙ
ΠΩΛΗΤΕΣ – ΠΩΛΗΤΡΙΕΣ.
ΕΩΣ 25 ΕΤΩΝ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΝΤΟΣ Ή
ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ [redacted]
ΩΡΕΣ 9:00 - 20:00

Η ΤΑΞΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΥΡΟΠΙΤΑΣ

Κι όμως, είναι απύθμενο το θράσος των αφεντικών.

Μπήκα σε ένα καινούριο μαγαζί «μερακλίδικο» και «ψαγμένο», αποφασισμένη να αγοράσω αποξηραμένο τζίντζερ (οκ, το κάνω καμιά φορά). Η υπάλληλος, μικρούλα και γλυκιά, το αφεντικό κάτι παραπάνω από μεσήλικας με την ευγένεια που υπαινίσσεται μια ποιότητα ζωής αστικών καταβολών. Ήταν από αυτούς που έχουν λεφτά και παρότι είναι σε ηλικία απόσυρσης, ανοίγουν ένα μαγαζί για να κάνουν «αυτό που αγαπάνε», όπως λένε. Βέβαια, δεν σημαίνει ότι υπολείπονται σε αφεντικίσια συνείδηση. Κάθε άλλο· είναι τόσο φυσικοποιημένη και απενοχοποιημένη όσο είναι η οικιακή βοηθός από την Αλβανία για τον αριστερό μικροαστό...

Παραγγέλνω 100 γραμμάρια, υπολογίζοντας ότι θα μου βγουν γύρω στα 2 ευρώ και φροντίζω να δοκιμάσω τζαμπέ και από κάτι άλλα περίεργα. Παίρνει θάρρος ο μαγαζάτορας και μου προτείνει ένα σακούλι μιξ κράν-μπερι, μπλού-μπερι, μπλάκ-μπερι, στρόου-μπερι, γκότζι-μπερι και σόρυ-αν-μου-ξέφυγε-κανά-μπέρι: «Κοιτάξτε, αυτό το σακουλάκι έχει 5 ευρώ. Το χωρίζετε στα τρία και παίρνετε ένα μέρος κάθε πρωί στο γραφείο και το ρίχνετε σε ένα γιαουρτάκι. Δηλαδή 5 δια 3 βγαίνει περίπου 1,70 συν 0,80 το γιαουρτάκι μας κάνει 2,50 ευρώ. Με 2,50 ευρώ έχετε ένα υγιεινό πρωινό, αντί να φάτε μια τυρόπιτα, που δεν θα 'χει και αυτή 2 ευρώ; Ε, λοιπόν, δίνετε μισό ευρώ παραπάνω για ένα πρωινό γεμάτο ενέργεια!»

Κάτσε ρε μάστορα, καλά μας τα 'πες, αλλά στο τζάμι έχεις κολλημένο Α3, που ζητάει προσωπικό κάτω των 25. Δηλαδή για να τους φας το 25% του μισθού. Δηλαδή, αντί για 489 να παίρνουν 410. Μιας και σ'αρέσουν οι υπολογισμοί να το πάρουμε απ'την αρχή: 2,50 ευρώ το πρωινό που πλασάρεις, επί 30 μέρες έχουμε 75 ευρώ το μήνα, όσο σχεδόν αυτά που τρως από τους εργάτες σου δηλαδή. Ή αλλιώς το μισό από το μερίδιο του ενοικίου σε συγκατοίκηση ή οι βενζίνες του παππού ή τα είδη πρώτης ανάγκης από το σούπερ-μάρκετ και κάντα ό,τι άλλο θες, αλλά γκότζι-μπερι δεν γίνονται. Γιατί αν γίνονταν, θα έμεναν (410 – 75 =) 335 για όλα τα παραπάνω και γιατί το θράσος (και ο σουρεαλισμός) έχει και τα όριά του.

Γιατί το μόνο πρωινό που προσφέρουν τα αφεντικά στους εργάτες τους είναι το ντεπόν και ο καφές στο σέικερ απ' το σπίτι.

Από 'κει και πέρα, άμα κόψει η λόρδα, ο σύγχρονος προλέτορας έχει εντοπισμένα τα τυροπιτάδικα σε ακτίνα διαλείμματος που την έχουν την τυρόπιτα 0,90... Άκου «2 ευρώ η τυρόπιτα»!